

การทำบุญให้ทาน

อ.วสัน อินทสระ

การทำบุญให้ทาน

อ.วศิน อินทสระ

ชมรมกัลยาณธรรม

หนังสือดีลำดับที่ ๓๒๓

การทำบุญให้ทาน

อ. วคิน อินทสระ

Facebook : อาจารย์วคิน อินทสระ

Facebook : Wasin Indasara

www.ruendham.com

พิมพ์ครั้งที่ ๔ : ชมรมกัลยาณธรรม สิงหาคม ๒๕๕๘

จำนวนพิมพ์ : ๓,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์เป็นธรรมทานโดย : ชมรมกัลยาณธรรม
๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐
โทรศัพท์ ๐๒-๗๐๒-๗๓๕๓

รูปเล่ม : คีรีส วัชรสุขจิต

แยกสี : แคนนา กราฟฟิค โทร ๐๘๖-๓๑๔-๓๖๕๑

พิมพ์ที่ : บริษัท ชุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด
โทรศัพท์ ๐-๒๘๘๕-๗๘๗๐-๓

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : สำนักพิมพ์เรือนธรรม กันยายน ๒๕๔๔

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : สำนักพิมพ์เรือนธรรม พฤศจิกายน ๒๕๔๖

พิมพ์ครั้งที่ ๓ : บจก.สร้างสรรค์บุ๊คส์ ตุลาคม ๒๕๔๘

สัพพทานัง รัชมทานัง ชินาติ
การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง
www.kanlayanatam.com

คำ อ นุ โ ม ท น า

ชมรมกัลยาณธรรม โดย ทพญ. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ ผู้เป็นประธานชมรม ขออนุญาตพิมพ์หนังสือเรื่อง **“การทำบุญให้ทาน”** ข้าพเจ้าอนุญาตด้วยความยินดียิ่ง

บุญวาสนาเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตคน บุญวาสนา แปลว่า ใช้ชีวิตกับบุญมาเป็นเวลานาน ตรงกันข้ามกับ **บาปวาสนา** ซึ่งหมายถึงชีวิตของผู้ที่อยู่กับบาปมาเป็นเวลานาน ทำให้มีปัญหามาก มีอุปสรรคมาก ทำอะไรประสบความสำเร็จได้ยาก ส่วนผู้มีบุญวาสนาอำนวยความสะดวกให้ ทำสิ่งใดก็ประสบความสำเร็จโดยง่าย มีผู้ช่วยเหลือในกิจต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี **“การสั่งสมบุญ** จึงเป็นเหตุให้เกิดสุข ส่วนการสั่งสมบาป เป็นเหตุให้เกิดทุกข์” (พระพุทธพจน์)

ทาน เป็นบุญอย่างหนึ่งในบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ พระพุทธเจ้าตรัสว่า **“ผู้หมั่นทำบุญให้ทาน อำนวยความสะดวกให้เป็นผู้ร่ำรวยไม่ยากจน”** คนฉลาดกลัวความยากจนจึงหมั่นทำบุญให้ทาน ส่วนคนโง่กลัวความยากจนจึงไม่กล้าทำบุญให้ทาน ทั้งสองพวกจึงมีคติต่างกัน

ผู้หมั่นทำบุญให้ทานจึงไปสู่ที่สูงคือสุคติ ผู้ไม่ทำบุญให้ทานจึงไป
สู่ที่ต่ำคือไปทุคติ อย่างไรก็ตาม ยังมีวิธีทำบุญอย่างอื่นอีกมากมาย
นอกจากการให้ทาน พุทธศาสนิกชนควรบำเพ็ญกุศล คือ ทาน
ศีล ภาวนาอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน ก็จะเป็นผู้ไม่ตกต่ำ ศีล นั้น
เป็นการอบรมกาย วาจาให้ดี ภาวนา นั้นเป็นการอบรมจิตให้ดี
ทาน นั้นเป็นเครื่องผูกไมตรี เป็นผู้มีน้ำใจเพื่อแผ้ว ไม่เห็นแก่ตัว
เมื่อมีครบทั้งสามอย่าง ก็จะอำนวยผลให้เป็นผู้มีบุญญาธิการ
มีบุญญาภิหาร มีชีวิตที่สุขสบายตามสมควรแก่กุศลกรรมที่ตน
ได้สั่งสมไว้

ขออนุโมทนาต่อชมรมกัลยาณธรรมที่ได้มีกุศลเจตนาจัด
พิมพ์หนังสือเรื่องนี้เผยแพร่ให้แพร่หลายออกไป หวังว่าจะเป็น
ประโยชน์แก่สังคมในวงกว้าง

ด้วยความปรารถนาดีอย่างยิ่ง

ปรีชา โอภาส

๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๘

คำนำ

ของชมรมกัลยาณธรรม

พุทธศาสนา กล่าวถึงอานิสงส์ของการให้ว่า *ผู้ให้ย่อมผูกไมตรี
ไว้กับผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก* การให้ เป็นวิธีหนึ่งในการสร้างความรู้สึก
ที่ดีต่อกัน เป็นเหตุแห่งความสุขด้วยการเสียสละแบ่งปันสิ่งที่เรามี
ให้แก่ผู้อื่น เป็นการฆ่าความตระหนี่ซึ่งเหนียว ทำให้จิตใจสบาย
การให้ทาน จึงเป็นธรรมข้อสำคัญที่สุดข้อหนึ่ง ที่รวมอยู่ใน
หมวดธรรมหลายหมวด เช่น บุญกิริยาวัตถุ ๑๐, ขรവാสนธรรม ๔
(จาคะ) เป็นต้น นอกจากนี้ในอนุปุพพิกขา อันเป็นพระธรรมเทศนา
ที่แสดงความลุ่มลึกลงไปโดยลำดับเพื่อพอกอภัยอาศัยของสัตว์ให้
หมดจดและประณีตขึ้น เพื่อเตรียมจิตของผู้ฟังให้พร้อมที่จะ
รับฟังอริยสัจ ๔ ถ้าท่านได้ศึกษาแล้ว จะเห็นได้ว่าทรงให้ความสำคัญ
สำคัญเรื่องการให้ทานเป็นอันดับแรกเลยทีเดียว

หนังสือเรื่อง “การทำบุญให้ทาน” เล่มนี้ ต้นฉบับได้จาก
การถอดเทปเสียงบรรยายทางสถานีวิทยุในรายการ “ธรรมและ
พรรณนะชีวิต” ของท่านอาจารย์วศิน อินทสระ มีการจัดพิมพ์มา
แล้ว ๓ ครั้ง ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ เป็นครั้งที่ ๔ ด้วยคุณค่าสาระ

อันเป็นประโยชน์ทางธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดี อีกทั้งเป็นงานของปวงชนียบุคคลทางพระพุทธศาสนาที่มีอัจฉริยภาพในการถ่ายทอดธรรมได้อย่างงดงามหมดจดแจ่มแจ้งและถูกต้อง สมนาม “พระธรรมเจดีย์” ชมรมกัลยาณธรรมจึงกราบขออนุญาตจัดพิมพ์อีกครั้งเพื่อเปิดโอกาสให้สาธุชนได้ศึกษาและเพื่อก้าวไปในธรรมที่สูงขึ้น จริงอยู่ที่ว่า เรื่องการทำบุญให้ทาน เป็นเรื่องพื้นๆ สำหรับสังคมชาวพุทธและชาวไทย ใครๆ ก็ทราบ ใครๆ ก็นิยม แต่ต้องยอมรับว่าในทางปฏิบัตินั้น เรายังเข้าใจผิดกันหลายเรื่อง และถ้าหากเราจะก้าวไปในธรรมขั้นสูงโดยไม่มีธรรมขั้นพื้นฐานที่ถูกต้องรองรับปรับพื้นจิต ก็ยากที่จะไปถึงจุดหมายปลายทางได้อย่างสุขสวัสดิ์

บุญกุศลอันส่งผลอันเกิดจากการเผยแผ่ธรรมโดยมุ่งปรารถนาประโยชน์ของผู้รับและเพื่อตอบแทนพระคุณของพระพุทธศาสนา และบูชาคุณครูบาอาจารย์ ขอน้อมถวายธรรมทานนี้เพื่อเป็นพุทธบูชา และขออันส่งผลแห่งธรรมทานจงหล่อหลอมเป็นพลังอำนาจแห่งทิพยภาวะที่ศักดิ์สิทธิ์ของสิ่งประเสริฐ บริสุทธิ์ ดั่งงาม และมงคลทั้งปวงในสากลโลก กลับมาคุ้มครองอภิบาลรักษา แต่ท่านอาจารย์วศิน อินทสระ ในมงคลวาระ “๘๑ ปี เพชรแห่งการเผยแผ่ธรรม” และขอพระสังฆธรรมประดิษฐานคุ้มครองรักษาอยู่ในใจของพหูชน ตราบนานเท่านาน

กราบขอพระคุณและอนุโมทนาบุญอย่างยิ่ง
ทพญ. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ
ประธานชมรมกัลยาณธรรม

คำนำ

ในการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๑

หนังสือชุดนี้ มี ๓ เล่ม คือ ๑. ทุข์และการดับทุข์ ๒. การพึ่งตน ๓. การทำบุญให้ทาน

เรื่องทุข์และการดับทุข์นั้น ได้พูดถึงรายละเอียดแห่งความทุกข์ของมนุษย์ไว้ค่อนข้างมาก และเรามีวิธีดับทุกข์นั้นๆ ใดๆ ความทุกข์เป็นภัยใหญ่ของสัตว์โลกทุกชนิด การดับทุกข์เป็นความจำเป็นที่มนุษย์ต้องทำโดยวิธีอันถูกต้อง ถ้าไม่ถูกต้องแล้ว จะเป็นการเพิ่มทุกข์หรือกลบทุกข์ไว้ ซึ่งมีแต่จะพอกพูนให้มากขึ้น

ในการดับทุกข์นี้ เราต้องพึ่งตนเอง เหมือนการกินอาหาร และการนอนหลับ คนอื่นช่วยได้บ้างก็เพียงเล็กน้อย และเป็นการชั่วคราว “บุคคลผู้มีตนซึ่งฝึกดีแล้ว ย่อมได้ที่พึ่งซึ่งได้โดยยาก” (อตตนา หิ สุตุนเตน นาถํ ลภติ ทูลลภํ)

ที่พึงอันสำคัญอย่างหนึ่งในชีวิตคนคือ บุญ ผู้อันบุญ
คุ้มครองห้อมล้อมแล้ว ย่อมมีความสุขและปลอดภัย ในที่ทุก
สถาน ในกาลทุกเมื่อ บุญเป็นที่พึ่งของบุคคลทั้งในโลกนี้และ
โลกหน้า การทำบุญจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งในชีวิต เหมือน
อาหารและอากาศ “เมื่อใดบุญสิ้นไป ทุกอย่างจะพินาศหมด”
(ยथा บุญญกฺขโย โทติ สพฺพเมตํ วินสฺสตี)

ทั้ง ๓ เรื่อง คือทุกข์และการดับทุกข์, การพึ่งตน และการ
ทำบุญให้ทาน มีความสัมพันธ์กันอยู่เป็นอย่างมาก ท่านอ่าน ๓
เรื่องนี้แล้ว ท่านจะได้รับคำตอบเกี่ยวกับปัญหาชีวิตที่ค้างคาใจ
อยู่เป็นอันมาก แม้จะไม่ทั้งหมดก็ตาม

ข้าพเจ้าขอตั้งจิตอธิษฐาน อวยพรให้ท่านผู้อ่านทุกท่าน
เป็นผู้มีบุญ พึ่งตนเองได้ สามารถดับทุกข์และพ้นทุกข์ตามกาล
อันควร

ด้วยความปรารถนาดีอย่างยิ่ง

ปตฺถ ๐๕๗๖

สารบัญ

การทำบุญให้ทาน	หน้า ๑๓
ทานมัย	หน้า ๑๕
อภัยทาน	หน้า ๑๗
อามิสทาน	หน้า ๑๗
การให้ด้วยวัตถุประสงค์ ๓ อย่าง	หน้า ๑๙
ทาน ๓ ประเภท หรือทายก ๓ จำพวก	หน้า ๒๐
ประเภทของอามิสทาน	หน้า ๒๔
การเลือกให้	หน้า ๒๗
การทำของน้อยให้มีผลมาก	หน้า ๒๘
สัมปทาคุณ ๔ อย่าง	หน้า ๓๐
การทำบุญกับสัตว์เดรัจฉาน	หน้า ๓๒
การทำบุญแก่ผู้มีศีลธรรม	หน้า ๓๒
อานิสงส์ของอามิสทาน	หน้า ๓๕
สัปปริสทาน	หน้า ๔๗
สุขสมุทัย เหตุแห่งสุข	หน้า ๕๕

Phnom Penh Institute

PHNOM PENH INSTITUTE

ห้องจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

คำ อู ทิ ศ

ส่วนดีของหนังสือ “การทำบุญให้ท่าน” นี้
ขอน้อมบูชาพระคุณ
พระเดชพระคุณพระธรรมโกศาจารย์
(พุทธทาส ภิกขุ อินทปัญโญ)

ด้วยความเคารพอันสูงยิ่ง
วคิน อินทสระ

การทำบุญให้ทาน

สวัสดีท่านผู้ฟังที่เคารพทุกท่านครับ นี่คือรายการธรรม และวรรณคดีชีวิต ทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ เวลา ๒ทุ่ม ๓๕ นาที โดยประมาณ ผม วศิน อินทสระ จะได้มาพบกับท่านผู้ฟังใน รายการนี้เป็นประจำ ตอนนี้ก็จะคุยกับท่านผู้ฟังในหัวข้อต่อไป คือเรื่อง การทำบุญให้ทาน ปัญหาที่ควรทำความเข้าใจให้ถูกต้อง ถ้าทำความเข้าใจไม่ถูกต้อง ก็ทำบุญผิด ทำทานผิด

ที่นี้พอนึกถึงเรื่องทำบุญ คนส่วนมากก็นึกถึงให้ทาน ทาน ก็มีตั้งหลายอย่าง แต่เราก็นึกถึงเรื่องวัตถุทาน หรืออามิสทาน เราจะได้ยินเสมอว่าไม่มีเงินจะทำบุญ เป็นคนจนไม่มีเงินจะทำบุญ แต่ว่าวิถีแห่งบุญทางพุทธศาสนาอย่างน้อยก็มีตั้ง ๑๐ อย่าง ที่ท่านเรียกว่าบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ แปลว่าที่ตั้งแห่งการทำบุญ วัตถุแห่งการทำบุญ วิถีแห่งบุญ หรือวิธีการทำบุญก็ได้ เพราะมีตั้ง เยอะแยะ อย่างน้อยก็ ๑๐ อย่าง แต่ที่นึกถึงกันส่วนมากก็นึกแต่ เรื่องการให้ทานอย่างเดียวเป็นบุญ

ที่จริงในทานเองก็มีตั้งหลายอย่าง เช่น อภัยทาน ธรรมทาน
 อามิสทาน ก็ล้วนแต่สำคัญทั้งนั้นแหละครับ ฉะนั้นก็ให้ทำความ
 เข้าใจกันเสียให้ถูกต้อง

ในที่นี้ ผมขอเรียนท่านผู้ฟังไว้ว่า พอพูดถึงว่าทำบุญ ให้
 ท่านผู้ฟังนึกถึงบุญที่ครอบคลุมไปถึงบุญกิริยาวัตถุทั้ง ๑๐ คือ

ทานมัย บุญที่ได้จากการให้ทาน

ศีลมัย บุญที่ได้จากการรักษาศีล

ภาวนามัย บุญที่ได้จากการอบรมตนให้เป็นคนดี มีจิตใจ
 ดีงาม

อบจาคณมัย บุญที่ได้จากการอ่อนน้อมต่อผู้หลักผู้ใหญ่

เวทย์วัจจมัย บุญที่ได้จากการช่วยขวนขวายในกิจธุระที่ชอบ
 ที่ดีที่งามของผู้อื่น

ปัตติทานมัย บุญที่ได้จากการให้ส่วนบุญ

ปัตตานุโมทนามัย บุญที่ได้จากการช่วยอนุโมทนาส่วนบุญ
 ของผู้อื่น

ธัมมัสสวนมัย บุญที่ได้จากการฟังธรรม

ธัมมเทศนามัย บุญที่ได้จากการแสดงธรรม

ทิวฏฐุชกรรม การทำความเห็นให้ตรง โดยที่สุดแม้แต่เพียง
 การทำความเห็นให้ตรง ให้ถูกต้อง ให้เป็นสัมมาทิวฏฐิ เห็นดีเป็นดี
 เห็นชั่วเป็นชั่ว เห็นบุญเป็นบุญ เห็นบาปเป็นบาป ทำดีได้ดี ทำชั่ว
 ได้ชั่ว เห็นแค่นี้ก็ได้บุญแล้ว เพราะถ้าเขามีความเห็นถูกเป็น

สัมมาทิฐิ ความคิดของเขาก็ถูกเป็นสัมมาสังกัปปะ การพูด
ของเขาก็ถูกเป็นสัมมาวาจา การกระทำของเขาก็ถูกเป็นสัมมา
กัมมันตะ การเลี้ยงชีพของเขาก็ถูกต้องเป็นสัมมาอาชีวะ ความ
พยายามของเขาก็จะเป็นสัมมาวายามะ สติก็จะ เป็นสัมมาสติ สมาธิ
ก็จะ เป็นสัมมาสมาธิ เห็นไหมครับ เพียงแต่ทำความเห็นให้ตรง
เป็นสัมมาทิฐิ มรรคมีองค์ ๘ ก็เคลื่อนไหวหมด คือเดินไป
หมดเลย เพราะฉะนั้น จึงให้หัวข้อว่า การทำบุญให้ทาน เป็น
ปัญหาที่ควรทำความเข้าใจให้ถูกต้อง ถ้าไม่ถูกต้องมันจะเป็นโทษ
ทำบุญเป็นโทษ คือไปทำสิ่งที่ไม่ควรทำ และก็ไม่ทำสิ่งที่ดีควรทำ
ก็เป็นโทษ ฉะนั้นก็ต้องทำความเข้าใจเรื่องการทำบุญให้ถูกต้อง
จะได้ทำบุญให้ถูกต้อง พระพุทธเจ้าท่านสอนไว้ว่า ปุณฺณเมว
โสสิกฺขเขยฺย พิงฺคิชาเรื่งฺบุญฺญํ ตังคิชา นโมไซฺว่าอยู่ๆ คิดจะ
ทำบุญก็ทำ ทำทำกันไป ไม่ศึกษาให้รู้ ไม่ศึกษาก็ไม่รู้ ไม่ว่า
เราจะทำเรื่องอะไร เราต้องศึกษาเรื่องอันนั้นเสียก่อน ศึกษาให้
ละเอียดลออ ยิ่งศึกษาละเอียดเท่าไรยิ่งดี

ทานมัย

ผมจะเริ่มเรื่องทำบุญชนิดให้ทานก่อน เรียกว่า ทานมัย
บุญที่ได้จากการให้ทาน

มีคนถามเสมอว่า ทำบุญกับทำทานนี้ต่างกันอย่างไร

คอนเซ็ปต์ของคนส่วนมากคือ ทำบุญนี้ทำกับพระ ให้ทาน
ก็คือให้กับขอทาน ให้กับคนยากจน วันเกิดไปทำบุญแล้วก็ทำ
ทานด้วย ไปทำบุญก็คือไปทำกับพระ ไปทำทานก็คือไปแจกของ

ให้แก่คนขอทาน ไปปล่อยปลา นั้นไปทำอะไร ทำบุญหรือให้ทาน? ปล่อยปลา ปล่อยนก ปล่อยวัว ทำบุญหรือให้ทานลองนึกดู ถ้าเพื่อคิดกันอย่างนั้น คิดว่าทำกับพระเป็นการทำบุญ ทำอย่างอื่น เป็นการให้ทานที่น้อยกว่านี้ อย่างไหนเป็นบุญ อย่างไหนเป็นทาน

ที่จริงไม่ใช่ซะครับ เป็นความคิดที่ผิด ยังผิดกันอยู่ ยังทำความเข้าใจไม่ถูกต้อง ที่ถูกต้องก็คือว่า **การให้ทานนั้นเป็นวิธีทำบุญชนิดหนึ่ง เป็นวิธีแห่งบุญชนิดหนึ่ง ไม่ว่าจะให้แก่ใคร ให้แก่พระ ให้แก่เณร ให้แก่ชี ให้แก่อุบาสก อุบาสิกา ให้แก่สัตว์เดรัจฉาน ก็เป็นการทำบุญทั้งนั้น ปล่อยนก ปล่อยปลา ก็เป็นการทำบุญ ปล่อยโค ทำอะไร ก็เป็นบุญทั้งนั้น เรียกว่าทำบุญ**

ที่นี้ส่วนมากก็ไปนึกถึงทำทาน ก็เลยไม่ได้บุญ คือไปวัดไปทำทาน ไม่ได้ไปทำบุญ คนโบราณเขาไปวัด เขาออกไปทำบุญ คือไปทำทุกอย่าง ไม่ใช่ให้ทานอย่างเดียว ทำทุกอย่าง อ่อนน้อม ถ่อมตน รักษาศีล ไปวัด ไปรักษาศีล ไปเจริญภาวนา ไปอ่อนน้อมถ่อมตน ไปช่วยกันทำกิจที่ควรทำ ไปฟังธรรม ไปแสดงธรรม คุณกันนี่เป็นการแสดงธรรม ไปให้ส่วนบุญ ไปอนุโมทนาส่วนบุญ เห็นไหม **โบราณท่านจึงบอกไปทำบุญ คือไปทำทุกอย่าง ไม่ใช่ให้ทานอย่างเดียว**

แต่คอนเซ็ปต์ของเราสมัยนี้ ไปทำบุญก็คือไปใส่บาตร เอาของไปถวายพระ เรียกว่าไปทำบุญ น้อยไป ทำให้ขอบเขตของการทำบุญแคบไป

ที่นี้ ย้อนกลับมาเรื่องทานอีก **ทาน** ตามตัวอักษรก็แปลว่าการให้ อาจจะแจกสิ่งของ เครื่องอุปโภคบริโภค อันนี้เรียกว่า

อามิสทาน อามิสหมายถึงสิ่งของภายนอก การให้ธรรมสั่งสอน
แนะนำชักจูงที่ดี เรียกว่า ธรรมทาน ถึงไม่ใช่ธรรมะก็ได้เรียกว่า
ชักจูงไปในทางที่ดี ก็เป็นธรรมะทั้งนั้น เช่นว่า ให้วิชาความรู้ที่
ถูกต้อง เป็นธรรมะ

อภัยทาน

การให้อภัย ไม่ถือโทษล่วงเกินของผู้อื่น โดยเฉพาะเมื่อ
เขารู้สึกตัวสำนึกผิดแล้วก็มาขอโทษ เรียกว่าอภัยทาน การเว้น
ไม่เบียดเบียนทรัพย์สินของผู้อื่น ก็เป็นอภัยทานเหมือนกัน เมื่อ
เขาสำนึกผิดแล้วขอโทษ ก็เป็นอภัยทาน ไม่ขอโทษก็ให้อภัยได้
กรณีที่ควรให้อภัย พระพุทธเจ้าท่านปรับอาบัติพระที่ล่วงเกินผู้อื่น
แล้วไม่ขอโทษเขา ท่านปรับอาบัติ ถ้าเขามาขอโทษแล้ว ไม่ให้อภัย
ท่านปรับอาบัติเหมือนกัน ลูกศิษย์ล่วงเกินอาจารย์แล้ว มาขอโทษ
อาจารย์ไม่ให้อภัย พระพุทธเจ้าปรับอาบัติอาจารย์ ถ้าลูกศิษย์ไม่
ไปขอโทษก็ปรับอาบัติลูกศิษย์ แต่ถ้าขอโทษแล้ว ไม่ให้อภัย
ต้องปรับอาบัติอาจารย์ คือต้องให้อภัย คือเขารู้สึกสำนึกผิดแล้ว

อามิสทาน

อามิสทาน การให้วัตถุสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภค รวม
เรียกว่าปัจจัย ๔ นะครับ ก็เป็นความจำเป็นสำหรับผู้ที่อยู่ร่วม
กันตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป เป็นการแสดงน้ำใจต่อกัน ทำให้มีจิตใจ
ผูกพันกันในด้านความสำนึกคุณ ก็เป็นสาราณียธรรมข้อหนึ่งใน
๖ ข้อ

สาราณียธรรม คือสิ่งที่ก่อให้เกิดความระลึกถึงซึ่งกันและกันในด้านคุณ เพราะเหตุนี้ เราจึงนิยมให้ของที่ระลึกกันในโอกาสต่างๆ เช่น ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน วันเกิด โอกาสอื่นๆ เท่าที่โอกาสจะเปิดให้ทำความดีต่อกันได้

พระพุทธเจ้าตรัสว่า การให้ย่อมผูกมิตร หรือไมตรีไว้ได้ พระพุทธภาษิตว่า ทท มิตตานิ คนถติ ผู้ให้ย่อมผูกมิตรไว้ได้ การให้เป็นการผูกมิตร การให้เป็นการสงเคราะห์เอื้อเฟื้อ การให้มีคุณานิสงส์เยอะ เป็นสาราณียธรรม ทำให้เราระลึกถึง เป็นสังคหวัตถุ เป็นอุบายหรือวิธีในการยึดเหนี่ยวน้ำใจคนเอาไว้ได้ ผู้ไม่ให้ ไม่เป็นเช่นนั้น

บางทีไม่มีอะไรหรอก ดอกกุหลาบดอกเดียว ถี้อดอกกุหลาบไปให้เขาดอกหนึ่ง เขาก็ชื่นชมยินดีกับการให้ของเรา ดอกกุหลาบมันร่วงโรยไปนานแล้ว สองสามวันต่อมา ดอกกุหลาบมันก็ร่วงโรยไป แต่วามันไปบานอยู่ในใจของผู้รับ ไม่รู้จักโรย ๕ ปี ๑๐ ปี ยังระลึกได้ว่าบุคคลผู้นั้นผู้นี้ให้ดอกกุหลาบที่สวยงาม มันไปบานอยู่ในใจของผู้รับ บางทีผู้ให้ก็ลืมไปแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าได้จากคนที่เป็นที่รักด้วย ก็ยิ่งมีความหมายมากขึ้น ไม่ว่าจะป็นอะไร ดอกกุหลาบหรือสิ่งของเล็กๆ น้อยๆ ถ้าได้รับจากคนอันเป็นที่รัก ก็จะมีมีความหมายมาก บางคนเขาให้ดอกไม้มันเหี่ยวแห้งแล้ว ก็อุตล้าท์เอาไปใส่อะไรไว้เป็นที่ระลึก บางคนยังแถมเอาไว้ได้หมอนอีก ดอกจำปี ดอกจำปา ดอกมะลิ มันแห้งแล้ว แต่มันไปบานในใจของผู้รับ มันยังไม่โรย ไม่แห้งเห็นไหมครับ การให้ เป็นเครื่องผูกมิตรไว้ได้

การให้ด้วยวัตถุประสงค์ ๓ อย่าง

การให้วัตถุสิ่งของ ผู้ให้มีวัตถุประสงค์ต่างกัน ให้เพื่ออนุเคราะห์บ้าง ให้เพื่อสงเคราะห์บ้าง ให้เพื่อบูชาคุณบ้าง การให้แก่คนลำบากยากจน แร้นแค้นบากหนำมาพึ่งพิงขอความช่วยเหลือ การให้แก่ผู้น้อย ช่วยเหลือเขาให้พ้นจากความลำบากด้วยความกรุณา การให้แบบนี้เรียกว่า *ให้เพื่ออนุเคราะห์*

การให้แก่คนที่เสมอกัน เพื่อรักษาไมตรีและน้ำใจกันไว้ เป็นการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันตามโอกาสที่มาถึง เรียกว่า *ให้เพื่อการสงเคราะห์* การให้สิ่งของแก่บิดามารดา อุปัชฌายะ อาจารย์หรือครูผู้สั่งสอนเรา นักพรตผู้ประพฤติธรรม ด้วยสำนึกคุณของท่านที่มีต่อเรา อย่างนี้เรียกว่า *ให้เพื่อบูชาคุณ*

ท่านเหล่านั้นนอกจากจะมีประโยชน์ต่อเราแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อโลก ประโยชน์ต่อสังคม เราก็บูชาคุณท่าน แม้ท่านจะไม่ขาดแคลนก็ควรให้บ้างตามกาล ตามความเหมาะสม เพื่อให้ท่านได้ปลื้มใจ และได้ทำความดียิ่งๆ ขึ้นไป บุคคลที่เป็นผู้ใหญ่แล้วก็ย่อมจะมีผู้ที่ต้องอนุเคราะห์ และก็ต้องบูชาคุณด้วยกันทุกคน มากบ้างน้อยบ้าง สุดแล้วแต่ความผูกพันเกี่ยวข้องของแต่ละคน

เพราะฉะนั้น ผู้ที่หวังความเจริญในธรรม ก็ควรจะต้องใจทำให้สมบูรณ์เท่าที่กำลังความสามารถที่มีอยู่ การให้ ลูกศิษย์ให้ กับอาจารย์ อาจารย์ให้กับลูกศิษย์ เพื่อนให้กับเพื่อน มิตรให้กับมิตร เกี่ยวข้องกันในฐานะอย่างไร ก็ให้กันไปตามกาลตามเวลา ตามโอกาสที่มี เป็นการแสดงถึงความระลึกถึง การแสดงน้ำใจนี้พูดถึงเรื่องทาน การให้ นะครับ

ขอสรุปว่า การทำบุญเกี่ยวกับการให้ทาน ก็ศึกษาให้ดีว่า ทำอย่างไรถึงจะดีที่สุด และถ้าเราทำกับคนดี ผลมันมหาศาล บางทีทำคนเดียว ได้ผลตลอดชาติ ทำบ่อยๆ ทำกับคนดี ก็ยิ่งมีผลมากขึ้น ประการแรกก็คือเราได้รับความปลื้มใจมาก เพราะท่านเป็นผู้มีคุณธรรม เป็นคนดี ประการต่อมา มันก็ให้ผลตามธรรมชาติ คือทำอะไรกับคนดี มันก็มีผลมากกว่าทำกับคนไม่ดี ทว่าถ้าเมื่อสามารถทำคนไม่ดีให้เป็นคนดีได้ มันก็เป็นอันสูงส่งอีกอย่างหนึ่ง ก็น่าสนใจเหมือนกัน

ทาน ๓ ประเภท หรือ ทายก ๓ จำพวก

ประการที่ ๑ ทานทาสะ บางที่เรียก *ทาสทาน* ทานอย่างทาส การให้อย่างให้แก่ทาส อันนี้หมายความว่า การให้ของเลวเป็นทาน คำว่าเลว หมายถึง เลวกว่าผู้ให้บริโภคใช้สอย

ที่ท่านเรียกว่าทาสทาน ก็อธิบายว่า ตกเป็นทาสของความตระหนี่ คือมีของดีไม่ยอมให้ มีของปานกลางเสมอกับตนก็ไม่ยอมให้ ให้ของเลว ถึงอย่างไร การให้ของที่เลวกว่าของที่เรบริโภคใช้สอยเองแก่คนที่ควรได้รับเพียงแค่นั้น ผมคิดว่าก็ยังนับว่าดีกว่าการไม่ให้อะไรเสียเลย เช่น การให้ของแก่คนรับใช้ขอทาน หรือให้เสื้อผ้าที่เราไม่ใช้แล้วแก่คนยากจน ให้อาหารเหลือกินแก่สุนัข เป็นต้น

ผู้ให้ดังกล่าว เรียกว่า *ทานทาส* การให้ของที่เขาต้องการ การให้ของที่เราไม่ต้องการ ผมคิดว่าแม้ในตำราจะพูดอย่างนี้ก็จริง แต่การที่เราให้ของที่เป็นแก่คนที่เขาต้องการ เขาสมควรได้รับ

เพียงเท่านั้น หรือในลักษณะนั้น ก็ไม่ควรจัดว่าเป็นการให้ที่เลว เป็นการให้ที่สมควรแก่ผู้รับ เขาสมควรจะได้รับอย่างนั้น ก็ให้ไปอย่างนั้น มันสำเร็จประโยชน์แก่เขา อย่างเราจะให้เสื้อผ้าแก่กรรมกร จะไปให้ชุดสากลซึ่งเขาไม่เคยใช้ จะเป็นประโยชน์อะไรแก่เขา มันก็ต้องให้ชุดกรรมกรกับเขาล่ะครับ เราไม่ได้ให้ชุดกรรมกร ก็ให้เขาใช้ประโยชน์ได้ อย่างนี้ก็ถือว่าใช้ได้ แต่นี่เล่าให้ฟังตามตำราก่อน ท่านพูดว่าอย่างนั้น

ที่นี่ ถ้าว่าเขาควรจะได้รับของดี อยู่ในฐานะตำแหน่งที่ควรจะได้รับของดี เราก็ขี้เหนียว เราไม่ให้ เราให้แต่ของเลวๆ อย่างนี้สิครับ ถึงจะไม่ควร อย่างนี้จัดเป็นทาสทานได้ ทานทาสะ แปลว่าการให้อย่างเป็นทางการของความตระหนี่ หรือให้เหมือนกับให้แก่ทาส

ประการที่ ๒ ทานสหาย บางที่ท่านก็เรียกว่า สหายทาน หมายถึง ทานระดับสหาย คือการให้ของที่เสมอกัน อย่างเดียวกันกับที่เราใช้สอย เราบริโภคใช้สอยอย่างไร ถึงคราวจะให้ผู้อื่น ก็ให้อย่างนั้น เหมือนการให้แก่เพื่อนฝูง ผู้ให้ของเช่นนั้น ก็เรียกว่า ทานสหาย หรือ สหายทาน

ประการที่ ๓ ทานสามี หรือ สามีทาน การให้ในระดับนาย หรือให้แก่ นาย การให้ของที่ดีกว่าที่ตนบริโภคใช้สอย ส่วนมากก็ให้ผู้ที่เราเคารพนับถือ ทายก ทายิกา ก็มักจะให้ของดี เท่าที่ตนพอจะหาได้ ของที่นำไปให้ครูบาอาจารย์ บิดามารดา พระสงฆ์ หรือนักพรตผู้ประพฤติธรรม เราก็มักจะจัดของให้ดีมากกว่าที่เราบริโภคใช้สอยอยู่ หรืออย่างน้อยก็เหมือนๆ กัน

คนที่ให้ให้เอง ก็เป็นทายก ถ้าเป็นเจ้าของท่าน แต่ไม่ได้ให้เอง ให้คนอื่นเอาไปให้ก็เรียกทานบตฺตี เป็นนัยหนึ่ง ปริยายหนึ่ง

ที่นี้ท่านที่บริจาคทานด้วยความไม่ตระหนี่ บริจาคทานด้วยเจตนาอย่างแท้จริง ท่านเรียก *ทานบตฺตี* คือผู้เป็นใหญ่ในทาน คือไม่มีความตระหนี่เลย อีกปริยายหนึ่งคือ คนที่ให้และมีความตระหนี่แทรกเป็นระยะๆ แต่ก็ตั้งใจให้ เรียก *ทายกทายิกา* เวลาเราให้อะไร มันมีความตระหนี่มาแทรกนะครับ มันแทรกเป็นระยะๆ แต่ถ้าผู้ใดที่บริจาคทานไม่ตระหนี่เลย บริจาคด้วยเจตนาอย่างแท้จริง มีจิตใจเต็มเปี่ยมด้วยจาคะเจตนา เรียกทานบตฺตี อันนี้ก็เป็นข้อความในอรรถกถานะครับ ท่านอธิบายไว้ให้ เช่น อนาถบิณฑิกเศรษฐี นางวิสาขา ท่านเหล่านี้ก็จะให้ท่านด้วยความเต็มเปี่ยมในศรัทธาและจาคะ ไม่มีความตระหนี่แทรกเป็นระยะๆ

ประเภทของอามิสทาน

กล่าวโดยย่อที่สุดมี ๒ ประเภท

๑. ทานที่เจาะจงบุคคลที่จะให้ เรียกว่า *ปาฏิบุคลิกทาน*

๒. ทานที่ไม่เจาะจงบุคคลที่จะให้ เรียกว่า *สังฆทาน* เป็นการให้แก่สงฆ์หรือให้แก่หมู่คณะ หรือให้แก่บุคคล คนเดียวก็ได้ พระรูปเดียวก็ได้ แต่ว่าไม่ได้เจาะจง อย่างพระที่มาบิณฑบาตหน้าบ้าน องค์ไหนมากก็ใส่องค์นั้น นี่ก็เป็นสังฆทาน คนส่วนมากเข้าใจสังฆทานผิดไปนะครับ คือไปเข้าใจสังฆทานตามพิธีการ คือจัดเครื่องไทยธรรมให้ครบตามประเพณีนิยม เช่นว่า ต้องมีข้าวของอะไรบ้าง

การทำสังฆทานนั้น บางทีไปในที่บางแห่ง ผมไปเขาก็กำลังจัดสังฆทานอยู่ บางทีถวายเป็นสังฆทานไม่ได้ เพราะมันหาของบางอย่างไม่ได้ ไม่ครบ ก็เลยไม่ได้ถวายเป็นสังฆทาน ผมบอกว่าจะไม่ต้องหรอก มีอย่างเดี๋ยวก็ถวายเป็นได้ เป็นสังฆทานได้ แต่ตามความเป็นจริงแล้ว สังฆทานมีความหมายไปในทางไม่เจาะจง คือให้โดยไม่เจาะจง ถ้าให้โดยเจาะจงบุคคลผู้รับ แม้จะจัดข้าวของมโหฬาร

พันลี้ทุกอย่างก็ไม่เป็นสังฆทาน ไปนิมนต์พระ เจาะจงองค์นั้น
องค์นี้ เจาะจงมาหมดเลย ๕ รูป ก็ไม่เป็นสังฆทาน มันเป็น
ปาฏิปุคคสิกทานไปหมด

ตัวอย่างเช่นว่า บุคคลผู้หนึ่งต้องการไปทำสังฆทาน นิมนต์
พระองค์หรือส่งคนไปนิมนต์พระ แต่เจาะจงว่าพระ ก. พระ ข. แม้
จะนิมนต์สัก ๑๐๐ รูป ทานนั้นก็ไม่มีเป็นสังฆทาน ก็ควรเป็น
ปาฏิปุคคสิกทาน ถ้าไปนิมนต์กับเจ้าหน้าที่จัดพระ เรียกว่า พระ
ภักตทุเทศก์ หรือนิมนต์กับพระที่คุ้นเคย ต้องการทำบุญที่บ้าน
หรือที่วัด นิมนต์พระ ๑ รูป ๒ รูป หรือแล้วแต่ต้องการ ขอให้
จัดพระให้ด้วย ไม่เจาะจงว่าเป็นใคร ทานนั้นเป็นสังฆทานเต็ม
เม็ดเต็มหน่วย

โดยวิธีนี้ การทำบุญใส่บาตรตอนเช้า จึงเป็นสังฆทาน ๑๐๐
เปอร์เซ็นต์ วันก่อนมีคนโทรฯ มาที่บ้าน เขาเถียงกันในรายการ
แล้วก็โทรฯ มาที่บ้าน ให้ผมออกอากาศด้วย ผู้ที่เขาบอกว่าต้อง
พระสงฆ์ ๔ รูปเท่านั้นจึงจะเป็นสังฆทาน ถ้าเพื่อ ๑ รูป ๒ รูป
ไม่เป็น อีกฝ่ายหนึ่งก็ยืนยันว่าเป็น โทรฯ มาให้ผมช่วยพูด
ผมเอ่ยพูด ๒-๓ คำ ฝ่ายที่เขาไม่เห็นด้วย เขาคัดค้านไม่ตกเลย
ผมก็เลยวางหูไป ไม่ต้องการจะเถียง เพราะเขาไม่ฟังเหตุผลอะไร
ปล่อยให้เขาเข้าใจอย่างนั้นไป ก็แล้วแต่ คือพูดกับคนที่พูดได้
พูดไม่ได้ก็ไม่ต้องพูด

ในการทำสังฆทานนี้ ท่านสอนให้เราทำใจให้ยินดีในบุญ
กุศล ไม่ให้ยินดีในบุคคลผู้รับ ทำใจให้ตรงแนวต่อคุณของ
พระรัตนตรัย คือ คุณพระพุทฺธ พระธรรม และพระอริยสงฆ์

อุทิศพระอริยสงฆ์ ท่านอย่างนี้มีผลมาก เพราะว่าเป็นการ ขัดเกลาลจิตใจของตนไปด้วย

หมวดก่อนนี้ ผมพูดถึงพระรัตนตรัย แล้วก็มาพูดเรื่องพระสงฆ์ พูดในทำนองว่า ใครก็ได้ที่ปฏิบัติอย่างนั้น ปฏิบัติสุปฏิ-
ปัตน์เถ อุชุปฏิปัตน์เถ ญาญปฏิปัตน์เถ สามจีจิปฏิปัตน์เถ ผู้นั้นคือ
พระสงฆ์ ในความหมายที่แท้จริง ใครก็ได้ ฆราวาส อุบาสก อุบาสิกา
เป็นอะไรก็ได้แล้วแต่ ถ้าปฏิบัติไปอย่างนั้น มันก็เป็นพระสงฆ์ใน
ความหมายที่แท้จริง ไม่ใช่เปลือกของความหมาย แต่ถ้ารูปแบบ
มันก็ต้องเป็นพระสงฆ์ที่บวช นุ่งเหลืองห่มเหลืองมันก็เป็นรูปแบบ
ถ้าท่านมีรูปแบบอย่างนั้นด้วย และท่านมีคุณสมบัติด้วย ท่านก็
เป็นพระสงฆ์ทั้งภายในและภายนอก ก็ยิ่งน่านับถือมากขึ้น มีผล
มาก และก็ถือว่าเป็นการขัดเกลาลจิตใจไปในตัวด้วย

พระพุทธเจ้าเคยตรัสกับพระอานนท์ว่า ปาฏิปุคคฺลิกทาน
ก็จะมีผลมากกว่าสังฆทานไม่ได้เลย ไม่ว่าในกรณีใดๆ เพราะ
มันเป็นเรื่องของกรการยกระดับจิตใจ ตัวอย่างเช่น ถวายแก่พระพุทธเจ้า
เป็นการเจาะจง มีอานิสงส์สู้ถวายสังฆทานไม่ได้ แต่ต้องเป็น
สังฆทานที่ถูกต้องและเป็นสงฆ์ที่มีศีลมีธรรม แม้จะถวายเจาะจง
พระพุทธเจ้าก็สู้ถวายสังฆทานไม่ได้ ต้องเข้าใจว่าไม่ใช่สังฆทาน
ตามความเข้าใจของคนทั้งหลาย หรือสังฆทานตามประเพณีนิยม
แต่ต้องเป็นสังฆทานในความหมายที่แท้จริง ผู้ต้องการจะทำ
จะต้องศึกษา เข้าใจให้ดีขึ้น ตามที่ผมพูดเอาไว้แล้วว่า ควรศึกษา
เรื่องบุญ การจะทำอะไรก็ศึกษาเรื่องนั้นให้ชัดเจนสักหน่อย

ถ้าขยายความให้กว้างออกไปตามรูปศัพท์อีกสักหน่อย
หนึ่งคือ **สังฆะ** แปลว่า **หมู่** หรือ**คณะ** สังฆทานก็จะหมายถึง
การให้แก่ส่วนรวมเพื่อมุ่งประโยชน์ และให้แก่ส่วนรวม ก็
จะ**อำนวยความสะดวกกว้างขวางกว่าการให้เป็นส่วนตัว** ผู้ให้ก็ได้รับ
อานิสงส์มากไปด้วย ถ้าหมู่นั้นเป็นหมู่ที่ดี มีศีลธรรม ถ้าเป็น
พระอรหิยะด้วยแล้ว อานิสงส์ก็จะเพิ่มพูนขึ้น หรือการให้แก่
ส่วนรวม เช่น เป็นโรงเรียน วัด เป็นของวัด เป็นของโรงเรียน
อะไรที่ทุกคนมีสิทธิ์ใช้ อันนั้นแหละมันก็เป็นสังฆะ แปลว่าหมู่
แม้แต่หมู่นก ท่านก็ใช้ว่าสังฆะ เช่น สกฺุณสงฺฆา สมาคตา หมู่นก
มาประชุมกัน ท่านใช้คำว่าสังฆะเหมือนกัน

การเลือกให้

ต่อไปอีกคือ **ควรเลือกให้** หรือ**ไม่ควรเลือกให้** มีปัญหา
เหมือนกัน บางคนเข้าใจว่าเมื่อจะทำบุญทำทานแล้ว ไม่ควร
จะเลือกให้ คือเห็นว่าเป็นพระแล้ว ก็เป็นพระเหมือนกันทั้งนั้น
ความเห็นนี้ไม่ตรงตามหลักพุทธทศภาสิต พระพุทธองค์ตรัสว่า **ควรเลือก
ให้ วิเจยฺย ทานํ ทาทพฺพํ ในที่ที่จะมีผลมาก ยตฺถ ทินฺนํ มหฺบพฺลํ**
ควรเลือกให้ในที่ที่จะมีผลมาก เรามีเมล็ดพืชน้อย เรามีทุนน้อย
มีเมล็ดพืชน้อย ควรเลือกหว่านลงในดินดี เรามีเงินน้อย มี
ทุนน้อย เราควรที่จะเลือกทำบุญในที่ที่จะมีผลมาก ไม่ใช่หว่าน
สะเปะสะปะ หว่านลงไปในดินหินบ้าง หว่านไปในทะเล มันก็ไม่ได้อะไร

ความจริงพูดเรื่องพระก่อนก็ได้ พระเหมือนกัน แต่ไม่เหมือนกัน ในด้านคุณภาพไม่เหมือนกันหรอก เราก็รู้ว่าพระศีล ๒๒๗ นั่นคือจำนวน คือทฤษฎี บางองค์ศีล ๕ มีครบหรือเปล่า เราก็ไม่รู้ มันไม่แน่ บางองค์ก็เต็ม บางองค์ก็ไม่เต็ม เป็นพระเหมือนกันแต่ไม่เหมือนกันหรอก ก็เหมือนคนเราที่แหละครับ เป็นคนเหมือนกันแต่ก็ไม่เหมือนกันหรอกในด้านคุณภาพ บางคนดีมาก ๆ ดีมากจนหาได้ยากเลย บางคนก็ดีพอปานกลาง บางคนก็ดีน้อย แม้ในคนธรรมดาเราก็ควรเลือกคนที่จะได้รับการสงเคราะห์ ไม่ใช่ว่าจะให้ตะปัดตะป้อไป เดียวก็แว้งกัดเอา จะก่อโทษมากกว่าก่อคุณ ฉะนั้น **พระพุทธเจ้าท่านจึงตรัสว่า ให้แก่ผู้มีศีลธรรมย่อมจะมีผลมากกว่าให้แก่ผู้ไม่มีศีลธรรม** ฉะนั้นการให้เจาะจงบุคคล ปาฏิปุคคลิกทาน นี้ ถ้าหวังอันสงฆ์มากก็ควรที่จะเลือกให้กับคนดีมีศีลธรรม หรือเป็นคนที่ควรจะได้รับ的帮助เหลือ ถ้าให้แก่หมู่คณะ ก็ควรจะให้แก่หมู่คณะที่ดีเช่นเดียวกัน

การทำของน้อยให้มีผลมาก

แต่ขอพูดถึง พุทธภาษิตเกี่ยวกับการให้ทานสักข้อสองข้อ เช่นว่า ทานญจ ยุทฺธญจ สมานมาหุ ท่านว่า ทานกับการอุปสมอบัน คือ ทุกครั้งที่เราจะให้ ก็จะมี **มัจฉะจิต** หรือความคิดในการที่จะไม่ให้หรือความตระหนี่ อันเกิดขึ้นในระหว่างๆ คือรบกับความตระหนี่แล้วจึงให้ท่านได้ ท่านจึงว่า **ทานคือการให้และการอุปสมอบัน คือจะต้องรบกับความตระหนี่ จนชนะความตระหนี่แล้วจึงให้ได้**

อีกข้อหนึ่ง นตฺถิ จิตฺเต ปสนฺนํหฺมํหิ อปฺปกา นาม ทกฺขิณา เมื่อจิตเลื่อมใสแล้ว ทักขิณาคือการทำบุญ ชื่อว่าน้อย หรือของทำบุญชื่อว่าน้อย ย่อมไม่มี หมายความว่า จิตเลื่อมใส ของจะน้อยจะมากไม่สำคัญ ท่านบอกว่าชื่อว่าน้อยย่อมไม่มี มากเสมอ ถ้าจิตเลื่อมใส อันนี้เอาพุทธศาสนสุภาษิตมาให้ฟังนิดหน่อย ก่อนที่จะดำเนินในหัวข้อต่อไป คือการทำของน้อยให้มีผลมาก

ทำอย่างไรเราทำของน้อยให้มีผลมาก ถ้าถือเอาตามพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า เมื่อจิตเลื่อมใสแล้ว ทักขิณา คือของทำบุญ ชื่อว่าน้อยย่อมไม่มี ทีนี้เพื่ออนุโลมตามความเข้าใจของคนส่วนมาก มีของน้อยบ้างของมากบ้าง ก็ทำอย่างไร การทำของน้อยให้มีผลมาก อันนี้ก็ขึ้นอยู่กับความฉลาดรอบคอบของผู้ให้ทาน คือ

เลือกให้แก่คนที่ควรให้

ในกาลที่ควรให้

ด้วยเจตนาดีของตน

ไทยธรรม คือ ของที่ให้ตรงตามความต้องการของผู้รับ สำเร็จประโยชน์แก่ผู้รับด้วยดี มิฉะนั้นก็จะได้ผลน้อยหรือไม่ได้ผลเลย จะเข้าทำนอง ให้แวนแก่คนตาบอด ให้แวนแก่คนมือด้วน ให้หิวแก่คนไม่มีผม มันก็ไม่ได้ประโยชน์กับผู้รับ

ที่นี้บางคนสงเคราะห์ผู้อื่นด้วยความไม่เต็มใจ เขาก็รับการสงเคราะห์นั้นเหมือนกัน แต่ความสำนึกคุณมีน้อย เพราะผู้รับเขาก็รู้เหมือนกันว่าผู้ทำ ทำอย่างเสียไม่ได้ ไม่เต็มใจทำ ใครที่ทำอะไรให้เราด้วยความไม่เต็มใจ เราก็รู้ และคุณค่าของคนที่ทำด้วยความเต็มใจ กับคนที่ทำด้วยความไม่เต็มใจ ชัดไม่ได้

มันไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้น เพื่อให้คนที่เราทำด้วย เขาแน่ใจว่าเราทำด้วยความเต็มใจ เราก็ควรพูดให้เขาเข้าใจ เช่นว่า ยินดีครับ หรือยินดีค่ะ อะไรทำนองนี้ พร้อมด้วยแสดงกิริยาอาการที่น้อมรับ ยินดีที่จะทำจริงๆ อย่างนี้ก็จะได้ผลมากขึ้น

สัมปทาคุณ ๔ อย่าง

อันนี้ก็พูดสำหรับการทำบุญกับพระก่อน ตำราทางพุทธศาสนาบอกเราว่า การทำบุญจะให้ผลมาก ก็ต้องประกอบด้วย สัมปทาคุณ ๔ อย่าง สัมปทา แปลว่า ความพร้อมหรือความถึงพร้อม สัมปทา ๔ ความถึงพร้อมแห่งองค์ประกอบ ซึ่งจะทำให้ทานที่บริจาคลแล้ว มีผลยอดเยี่ยมขึ้นมา

๑. วัตถุสัมปทา ความพร้อมในวัตถุ ในที่นี้หมายถึงผู้รับปฏิบัติหก หรือ ทักขิไณยบุคคล เป็นผู้พร้อมด้วยคุณธรรม ท่านมีคุณธรรมสูงมากเท่าใด ก็จะทำให้ทานที่บริจาคลแล้วมีผลมากขึ้น เรียกว่า วัตถุสัมปทา วัตถุในที่นี้ไม่ได้หมายถึงวัตถุสิ่งของ แต่ความหมายท่านหมายถึง ทักขิไณยบุคคล คือคนที่รับปัจจัยรับทาน อย่าเข้าใจผิดนะครับ เห็นคำว่าวัตถุจะเข้าใจว่า “ของ” ไปเลย สมบูรณ์ด้วยของ เพราะว่ามันมีข้อที่ ๒ ว่า ให้หมายความถึงสิ่งของ

๒. ปัจจัยสัมปทา ความพร้อมแห่งปัจจัย ในที่นี้หมายถึง สิ่งที่ยากนำมาทำบุญ หรือไทยธรรม เรียกว่าไทยธรรม ไม่ใช่ไทยทาน ได้มาโดยความบริสุทธิ์ชอบธรรม เรียกว่า ปัจจัยสัมปทา

๓. เจตนาสัมปทา ความพร้อมแห่งเจตนา ในที่นี้หมายถึง มีเจตนาดี เจตนาเพื่อสงเคราะห์อนุเคราะห์ หรือบูชาคุณโดยบริสุทธิ์ใจ ไม่ได้หวังลาภ ยศ หรือชื่อเสียง ก็มีเจตนาดีทั้ง ๓ กาล คือก่อนให้ (บุพเจตนา) ก็มีความพอใจ *บุพเพว ทานา สุมโน* ก่อนให้พอใจยินดี กำลังให้ (*มูญฺจนเจตนา*) ก็มีจิตใจเลื่อมใส *ททํ จิตตํ ปสาทये* หลังจากให้แล้วก็มีจิตใจชื่นบาน *ทตฺวา อตฺตมโน โหติ* ให้แล้วก็มีจิตใจชื่นบาน ก็รักษาเจตนาดีเป็นกุศล เอาไว้ นอกจากนี้ก็ประกอบด้วยปัญญาในการให้ มิใช่ให้ด้วยความเขลา อีกอันหนึ่ง คือหลังให้ (*อปฺราปรเจตนา*) คือนึกถึงบ่อยๆ ให้แล้ว หลังจากให้แล้วก็มีจิตใจยินดีชื่นบาน ไม่เสียดาย ก็หมั่นนึกถึงบ่อยๆ เช่นนึกถึง กลางวันนึกถึง เย็นนึกถึง สิ่งที่ทำวันต่อๆ มา ก็นึกถึง สิ่งที่ทำดีนั้นบ่อยๆ นึกถึงที่ไรก็ทำให้จิตใจชื่นบานทุกครั้ง และได้บุญทุกครั้งทีนึกถึง ท่านจึงบอกว่าบุญเป็นของที่พอระลึกแล้วก็ให้ความสุขใจ

๔. คุณาติเรกสัมปทา แปลว่า ความพร้อมแห่งปฏิบัติหาก คือ ผู้รับ *คุณะ* บวกด้วย *อติเรกะ* คือมีคุณพิเศษ ผู้รับมีคุณพิเศษ ท่านระบุไว้ในตำราว่า ทักขิไณยบุคคล ออกจากนิโรธสมบัติใหม่ๆ ตำราพุทธศาสนาได้เล่าไว้หลายเรื่องนะครับ เป็นต้นว่า พระสารีบุตร บ้าง พระโมคคัลลานะบ้าง พระมหากัสสปบ้าง ออกจากนิโรธสมบัติใหม่ๆ กำลังทิว ก็พิจารณาหาคนที่ท่านควรจะไปโปรดในวันนั้น เพราะว่าท่านไปรับอาหารจากผู้ใดในวันนั้น เขาจะต้องได้สมบัติเป็นอันมาก ท่านจึงมักไปสงเคราะห์คนจนเพื่อให้เขาได้มีความสุขขึ้น อันนี้เรียกว่า *คุณาติเรกสัมปทา* ก็มีเรื่องเล่าไว้เยอะเหมือนกัน ถ้านำมาเล่าในที่นี้ก็หลายเรื่อง แต่ก็ขอผ่านไปก่อน

สำหรับการทำบุญกับคนห่วยหรือคนทั่วไปนั้น ถ้าจะให้มียผลมาก ก็อนุโลมอย่างเดียวกับทำบุญกับพระนั่นเอง คือควรกำหนดเป็นข้อสำคัญอย่างหนึ่งว่า ให้สิ่งที่เป็นแก่นเขา ในเวลาที่เขาต้องการ ท่านลองนึกดู น้ำเพียงแก้วเล็กๆ ก็มีความหมายมาก สำหรับคนกระหาย เงินเพียง ๕ บาท ๑๐ บาท ๒๐ บาท ก็มีค่ามากสำหรับคนที่เขาขาดสน ถ้อยคำปลอบประโลมใจเพียงเล็กน้อย ก็มีคุณค่ามากสำหรับคนที่ว่าเหว่ ต้องการคำหวานประโลมใจอย่างนี้เรียกว่าทำบุญเป็น

การทำบุญกับสัตว์เดรัจฉาน

ที่นี้มาถึงการให้แก่สัตว์เดรัจฉาน ถ้าให้ด้วยจิตเมตตาจริงๆ ไม่ใช่เพราะเหตุอื่น พระพุทธเจ้าก็ตรัสว่ามีผลมาก มีผลไพศาลเหมือนกัน ไม่ต้องกล่าวถึงให้กับคนทั่วไป ท่านผู้มีศีลธรรม ให้กับสัตว์เดรัจฉานก็มีผลมาก ไม่ได้เลี้ยงมัน มันก็เที่ยวหากินไปตามเรื่องตามราวของมัน เรามีอาหารเหลือก็ให้มันบ้าง พอมีชีวิตรอดไปได้ แต่ว่าบางท่านก็ไม่เห็นด้วยในเรื่องนี้ ว่าเป็นการส่งเสริมให้มีสัตว์ที่ควบคุมไม่ได้ เช่น สุนัขบ้า หรืออะไรทำนองนั้น แต่ว่าถ้าหากมันไม่บ้าก็ให้มันบ้าง ดีกว่าทิ้งไว้เฉยๆ

การทำบุญแก่ผู้มีศีลธรรม

มีปัญหาต่อไปว่า เพราะเหตุไรการทำบุญให้ท่านแก่ผู้มีศีลธรรมจึงได้บุญมาก ข้อนี้ท่านเปรียบเหมือนการหว่านเมล็ดพืชลงในเนื้อดินที่ดี ให้น้ำหล่อเลี้ยงตามสมควร พืชนั้นก็เจริญ

งอกงามกว่าที่หว่านลงในเนื้อดินเหลวหรือดินจืด ข้อนี้ฉันใด การทำบุญทำทานหรือการทำความดีต่อผู้มีศีลธรรม ก็ย่อมจะมีผลมากกว่าการทำบุญทำทานแก่ผู้ที่ไร้คุณธรรมฉันนั้นเหมือนกัน

ถ้าเราพิจารณาในแง่ธรรมดาสามัญ ก็พอมองเห็นได้เหมือนกันว่า คนดีเป็นคนที่มีความกตัญญูกตเวที ใครทำความดีให้ก็คิดตอบแทนตามกำลังความสามารถของตน เรียกว่าทำให้ผู้ประกอบกรรมดีได้รับผลดีของกรรมดี ส่วนคนชั่วเมื่อใครทำดีให้แล้วก็ไม่คิดตอบแทน นอกจากนั้นบางคนยังคิดร้ายเสียอีก ทำร้ายต่อผู้มีบุญคุณก็ได้ เรียกว่าทำให้กรรมดีของท่านไม่มีผลหรือบางทีก็กลายเป็นโทษ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงว่า ทำดีกับคนดีมีผลมาก บางทีก็ทำดีคนเดียวก็มีผลไปได้ตลอดชีวิตก็มี ถ้าเผื่อเป็นกรรมดีที่หนัก ทำกับคนที่ดีมีความกตัญญูกตเวที มีความสำนึกดี เขาก็คิดถึงอยู่ตลอดเวลา

คราวหนึ่ง พระเจ้าปเสนทิโกศล ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า ควรทำบุญให้ทานในที่ใด พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า **ควรทำในที่ที่เลื่อมใส** คือว่าเลื่อมใสที่ไหนก็ทำที่นั่น พระเจ้าปเสนทิโกศลก็ทูลถามต่อไปว่า ทำบุญในที่ใดจึงจะมีผลมาก พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า **ถ้าต้องการผลมากก็ต้องทำในทานผู้มีศีลธรรม** ถ้าทำในทานที่ไม่มีศีลธรรมก็ไม่ค่อยมีผลมาก อันนี้เป็นคำตอบที่ดีมาก ถ้าใครมาถามก็ควรตอบตามแนวพระพุทธเจ้าไป

บางทีเราก็ไม่รู้ว่าเขาดีหรือไม่ดี ถ้าเขาเป็นคนที่ควรได้รับการช่วยเหลือ ควรได้รับการสงเคราะห์ ก็ทำไปเถอะ เช่น คนพิการ

คนอนาถา เด็กยากจน ไร้ญาติขาดมิตร ก็ทำไปเถอะ เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่เราได้ทำไปนั้นแหละ ตัดความหวังประโยชน์ของเราเสีย แต่ถึงอย่างไรก็ได้อยู่ดี เราก็รู้สึกปลื้มใจที่ได้ทำ

ในที่บางแห่ง พระพุทธเจ้าตรัสอธิบายเรื่องนี้ว่า นาข้าวมีต้นหญ้าเป็นโทษ ปลูกข้าวลงในนาที่มีต้นหญ้ามาก ข้าวไม่งอกงาม เพราะว่าถูกหญ้าเบียดเบียน เรียกว่าประทุษร้ายฉันใด บุคคลทั้งหลาย มีราคะ โทสะ และโมหะ เป็นโทษ เป็นเครื่องประทุษร้าย การทำบุญให้ท่านในบุคคลผู้เพียบแปล้ไปด้วยราคะ โทสะ โมหะ จะไม่มีผลมาก แต่การทำบุญให้ท่านในท่านผู้ปราศจากราคะ โทสะ และโมหะ มีผลมาก ได้รับอานิสงส์ประมาณมิได้ ด้วยเหตุนี้กรรมงคนทั้งหลายจึงนิยมทำบุญกับพระภิกษุ สามเณร ผู้ที่มีศีลธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระภิกษุ สามเณร โดยเชื่อว่าท่านเป็นผู้มีศีลธรรมสูงกว่าคนสามัญ และก็ในบรรดาภิกษุสามเณรด้วยกัน พุทธบริษัทก็นิยมทำบุญกับท่านที่มีอายุพรรษามาก บวชมานาน มีคุณธรรม หรือเชื่อว่าท่านมีจิตใจสูงกว่า บำเพ็ญบารมีมากกว่า เป็นต้น

อานิสงส์ของอามิสทาน

อานิสงส์ของอามิสทาน อานิสงส์ แปลว่ากิจกรรมที่น่าสรรเสริญ หรือผลที่น่าสรรเสริญ ถ้าเป็นอานิสงส์ ก็เล็งไปทางผลดี ที่นี้ถ้าเป็นคำว่าผล จะเป็นผลดีก็ได้ ผลร้ายก็ได้ อย่างบางแห่ง พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า การกระทำความนี้ๆ มีผลมาก แต่ไม่มีอานิสงส์มาก ยกตัวอย่างเช่น การให้ทานเพื่อหวังว่าเขาจะให้เราตอบ การให้ทานด้วยความหวังว่าจะรักเรา อย่างนี้เป็นต้น อย่างนี้มีผลมากเหมือนกัน ถ้าหากเราทำให้ถูกกาลเทศะ ถูกบุคคล แต่ไม่มีอานิสงส์มาก การให้ที่มีอานิสงส์มากคือการให้ที่คิดว่าทานเป็นเครื่องปรุงแต่งจิตใจดี เป็นเครื่องขัดเกลากิเลส เรียกว่าเป็นการให้ที่มีอานิสงส์มาก เห็นไหมครับว่า คำว่าอานิสงส์เขาจะใช้ในความหมายที่สูงกว่าปกติ แต่เราไม่เข้าใจจึงพูดรวมๆ กันไป ก็ไม่เป็นไร ให้อภัยกันได้

พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงอานิสงส์ของอามิสทาน คือทานที่เป็นสิ่งภายนอก วัตถุสิ่งของ ข้าวน้ำ เสื้อผ้าอาหาร ไร่ ๕ ประการ แก่สี่เหล่าชาติ ซึ่งเป็นเสนาบดีของนครเวสาลี มีดังนี้

๑. ผู้ให้ยอมเป็นที่รักที่พอใจของคนเป็นอันมาก เราลองนึกดู ถ้าเรามีเพื่อนอยู่ ๒ คน คนหนึ่งเป็นคนมักให้ ชอบให้คิดแต่จะให้ อีกคนหนึ่งเป็นคนมักได้ คิดแต่ได้ฝ่ายเดียวอย่างนี้เราจะเลือกคบคนไหน ก็แน่นอน คนที่พอใจในการให้ชอบที่จะให้ ก็ยอมจะเป็นที่รักของเรามากกว่า

๒. คนดีทั้งหลายยอมพอใจคบหาสมาคมกับเขา กับคนที่มีปกติในการให้

๓. ชื่อเสียงอันดี ฟุ้งขจรไป ว่าเป็น ทายโก เป็นผู้ให้ทานปกติ เป็นผู้ใหญ่ เป็นเจ้าของทานเป็นผู้ให้ ลองนึกดูประวัติของบุคคลที่ได้ให้อะไรต่ออะไรไว้ และถาวรมาจนปัจจุบันนี้ เกียรติคุณของท่านก็ยังมีอยู่ พอพูดถึงนางวิสาขา อนาถปิณฑิกเศรษฐี พระเจ้าอโศกมหาราช ใครที่เขาได้ทำอะไรต่ออะไรไว้ ที่เป็นประโยชน์ ยั่งยืนแก่สังคมมาโดยตลอด เราก็รู้สึกนิยมชมชอบ ชื่อเสียงเกียรติคุณอันดีงามของท่านก็ฟุ้งขจรไป แล้วก็เป็นที่ที่ยั่งยืนตั้งแต่อดีตมาจนถึงทุกวันนี้ บางคนก็ได้สร้างเสนาสนทานที่จำเป็นเอาไว้แล้วก็ยังมีชื่อติดเอาไว้ด้วย คนก็ได้รู้จักกันมาจนถึงหลายๆ ปี หลายๆ สิบปี หลายๆ ร้อยปีก็มี

๔. เป็นผู้แก่กล้ากล้าในการเข้าที่ประชุม ไม่เก้อเขิน ตรงข้ามกับคนตระหนี่ถี่เหนียว เป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง คนที่เป็นคนมักเสียสละ เป็นคนที่สร้างสมสิ่งดีงามเอาไว้ได้ให้คนที่ควรให้ สิ่งที่ควรให้ ก็เป็นคนมีจิตใจมั่นคง และก็แก่กล้าในที่ประชุม

๕. เมื่อสิ้นชีพยอมเข้าถึงสุคติ โลกสวรรค์

ตามเรื่องเล่าไว้ในพระไตรปิฎกว่า เสนาบดีทูลขอให้แสดงอานิสงส์ของท่าน ที่เห็นได้เองในปัจจุบัน พระพุทธองค์ก็แสดงอานิสงส์ของท่านที่เห็นได้ในปัจจุบัน ๔ ข้อ อีก ๑ ข้อเป็นผลในสัมปรายภพ คือชาติหน้า เมื่อแสดงจบ เสนาบดีก็กราบทูลว่า ๔ ข้อข้างต้น เขาเห็นด้วยตนเองแล้วในปัจจุบัน คือท่านเป็นที่รักของคนเป็นอันมาก คนเป็นอันมากพอใจที่จะคบท่าน ชื่อเสียงเกียรติคุณอันดังก้องไปถึงฟุ้งซจรไป ท่านเป็นผู้แก้สลักล่าอาชญาในที่ประชุม แต่ข้อ ๕ ท่านไม่เห็นด้วยตนเอง แต่ว่าเชื่อพระตถาคตว่าเป็นเช่นนั้นจริง เชื่อในปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

มีหลายอย่างที่เราไม่เห็นด้วยตนเอง เพราะเรามีญาณไม่พอ ความรู้เราไม่พอ เราก็ต้องเชื่อผู้ใหญ่ไปก่อน เชื่อผู้รู้ไปก่อน เด็กบางคนเขาก็มีปกติอย่างนั้น คือว่า มีอะไรไม่แน่ใจก็มาปรึกษาผู้ใหญ่ ปรึกษาพ่อแม่ เขาก็มีความเห็นของเขาเองบ้าง เขาก็ขอความรู้จากพ่อแม่ ครูบาอาจารย์บ้าง โดยอาศัยที่ว่า พ่อแม่มีประสบการณ์มายาวนาน ก็ยอมเสนอข้อพิณิจพิจารณาอะไรให้เอาไปคิดดูอีกทีหนึ่ง หรือทบทวนดูอีกทีหนึ่งว่าควรจะทำอย่างไร มันก็เป็นความรอบคอบอย่างหนึ่ง เป็นความดีอย่างหนึ่ง เพราะบางอย่างเรานึกไม่ถึง มองไม่เห็น แต่ผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์มายาวนานท่านอาจจะมองเห็น เหมือนกับเสนาบดีท่านว่าข้อที่ ๕ เมื่อสิ้นชีพแล้ว ไปสู่สุคติภพสวรรค์ อันนี้ท่านไม่เห็นเอง แต่เชื่อพระตถาคตว่าจะเป็นอย่างนั้น พระพุทธเจ้าท่านเป็นผู้รู้ผู้เห็น ว่าอดีต อนาคต ทั้งชาติก่อนและชาติหน้า รู้ทั้งชาตินี้ โลกนี้โลกหน้า

ยังมีข้อความที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่ง **คือข้อแตกต่างระหว่างผู้ให้ทานกับผู้ไม่ให้ทาน**

พระนางสุมนาราชกุมารี เป็นพระราชธิดาของพระเจ้าปเสนทโกศล เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าพร้อมด้วยบริวารจํานวนร้อย ทูลถามว่า

สาวกของพระผู้มีพระภาคบางคนมีศีล มีศรัทธา มีปัญญา เท่าๆ กัน คนหนึ่งเป็นผู้ให้ทาน อีกคนหนึ่งไม่ให้ทาน เมื่อตายแล้วไปบังเกิดในสุคติ โลกสวรรค์ เป็นเทวดาเหมือนกัน จะมี **เหตุพิเศษแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่** นี้เขาถามดีมาก ถามฉลาด สมเป็นราชกุมารี

พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า เมื่อไปเกิดเป็นเทวดา เทวดาผู้ให้ทานย่อมจะชมเทวดาผู้ไม่ให้ ด้วยเหตุ ๕ ประการ คือด้วยอายุ วรรณะ สุข ยศ และอธิปไตย คืออายุยาวกว่า วรรณะดีกว่า สุขมากกว่า ยศเหนือกว่า อธิปไตยคือความเป็นใหญ่ที่เป็นทิพย์เหนือกว่า

พระนางทูลถามต่อไปว่า เมื่อเทวดาทั้งสองนั้นมาจุติในโลกมนุษย์ จะพึงมีความพิเศษแตกต่างกันอย่างไร ทรงตอบว่าแตกต่างกันด้วยเหตุ ๕ ประการนั้นแล ด้วยอายุ วรรณะ สุข ยศ และอธิปไตย คือมนุษย์ผู้ให้ทานชมผู้ไม่ให้ทาน ด้วยเหตุ ๕ ประการนั้นด้วยเหมือนกัน ชมหมายถึงครอบงำ ไม่ใช่ตั้งใจชม คือว่าเหนือกว่า Dominant สามารถที่จะครอบงำ

ทูลถามว่าถ้าคนทั้งสองออกบวชเล่าพระเจ้าข้า พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า บรรพชิตผู้ที่เคยให้ทาน ย่อมข่มหรือเหนือกว่าผู้ไม่ให้ทานด้วยเหตุ ๕ อย่าง คือเมื่อออกปากขอย่อมจะได้ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และยารักษาโรคมามาก เมื่อไม่ออกปากขอก็ได้น้อย เมื่ออยู่ร่วมกับเพื่อนพรหมจรรย์เหล่าใด เพื่อนพรหมจรรย์เหล่านั้นก็ประพฤติต่อเธอด้วยกายกรรม วจีกรรม และมโนกรรมที่เป็นที่พอใจเป็นส่วนมาก ที่ไม่เป็นที่พอใจเป็นส่วนน้อย แล้วก็ทำอะไรที่เป็นที่พอใจเป็นส่วนมาก และจะทำอะไรที่ไม่เป็นที่พอใจเป็นส่วนน้อย

พระนางทูลถามต่อไปว่า หากว่าคนทั้งสองได้บรรลุอรหัตผลเล่า จะมีข้อแตกต่างกันอย่างไร พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า ไม่มีข้อแตกต่างกันเลย เพราะทั้งสองต่างก็ได้วิมุตติเหมือนกัน ไม่มีข้อแตกต่างระหว่างวิมุตติกับวิมุตติ (วิมุตติแปลว่าความหลุดพ้น)

พระนางทูลว่า น้าอัศจรรย์จริงพระองค์ บุคคลควรให้ทานควรทำบุญโดยแท้ เพราะบุญเป็นอุปการะต่อผู้ที่เป็นเทพ เป็นมนุษย์และแม่เป็นบรรพชิต พระพุทธเจ้าตรัสยืนยันว่า ถูกแล้ว สุขมา ถูกแล้ว ถูกทีเดียว บุญย่อมเป็นอุปการะแก่เทวดา มนุษย์ และแม่แก่บรรพชิต

พระศาสดาได้ตรัสต่อไปว่า ดวงจันทร์ปราศจากมลทินเดินไปในอากาศ ย่อมจะมีรัศมีรุ่งโรจน์กว่าดวงดาวในโลกฉันใด บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีล มีศรัทธาก็ฉันนั้น ย่อมมีโพธิ์โรจน์กว่าผู้ตระหนี่ในโลกทั้งปวง เพราะจาคะ เพราะการเสียสละ เพราะ

ทาน เมฆที่ลอยไปตามอากาศ มีสายฟ้าแลบแปลบปลาบ มีข้อตั้งร้อยตรกรดแผ่นดิน ยิ่งที่ตอนที่ลุ่มให้เต็มฉันทิด สากของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้สมบูรณ์ด้วยญาณตรรคระ-ญาณตรรคระ แปลว่าความรู้ความเห็น (Knowing And Seeing) เป็นบัณฑิตก็ฉันทันนั้น ย่อมเหนือผู้ตระหนี่ด้วยฐานะทั้ง ๕ ประการคือ อายุ วรรณะ สุข ยศ และเปี่ยมไปด้วยโภคะ เมื่อละกายไปแล้ว ย่อมบันเทิงในโลกลสวรรค์

นี่พูดถึงคนมีบุญ กับคนไม่มีบุญ คนที่ทำบุญเอาไว้ กับคนที่ไม่ได้ทำบุญไว้

คนที่ทำบุญเอาไว้ ทางมันโปร่ง จะไปไหน จะทำอะไร ก็เหมือนประตู เคยพูดเอาไว้บ่อยๆ ว่ามันเหมือนเหยียบไปทีประตูอัตโนมัติ ซึ่งมันเปิดเอง พอเหยียบเข้าไป มันก็เปิดออกมา ถ้าเราไม่เข้าใกล้ ไม่เปิดออกมา สำหรับคนมีบุญก็คล้ายๆ อย่างนั้น คนไม่มีบุญ มันไม่เป็นอย่างนั้น ทางมันไม่โปร่ง มันมักจะตัน หันไปทางไหนก็เจอแต่ทางตันไปเสียหมด ลำบากสักหน่อยก็เอาเถอะ ถ้ารู้ว่าไม่มีบุญ ก็เพิ่มความเพียรความพยายามให้มากขึ้น เพิ่มบุญให้มากขึ้น ของพวกนี้เพิ่มได้ลดได้

ใน พระไตรปิฎก สังยุตตนิกาย เทวตาสังยุตต ได้กล่าวถึงมีเทวดามาทูลพระพุทเจ้าว่า การให้เป็นการดี คนไม่ให้ทาน เพราะความตระหนี่และเพราะความประมาท หมายความว่าอะไร ความตระหนี่ก็ซัดอยู่แล้ว เพราะความตระหนี่จึงไม่ให้ และเพราะความประมาทคือคิดว่าไม่เป็นไร เราอยู่สบายอยู่แล้ว ไม่ต้องให้ก็ได้ ไม่ต้องทำบุญให้ทานอะไร อยู่สบายอยู่แล้ว

ที่นี้ความเปลี่ยนแปลง เป็นธรรมดาของสิ่งมีชีวิต ถ้าเราไม่ประกอบเหตุดีเอาไว้ ต่อไปมันอาจจะเปลี่ยนแปลงไปในทางไม่ดี แต่ถ้าเราประกอบเหตุดีเอาไว้เสมอๆ มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เราก็เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เพราะฉะนั้นก็ไม่ควรประมาท แม้จะอยู่ดีมีสุข เราก็ไม่ควรประมาท

เราควรจะคิดว่า ฐานะ ตำแหน่ง ความเป็นอยู่ ทรัพย์สินสมบัติ เป็นของไม่แน่นอน มีแล้วกลับไม่มีก็ได้ เพราะฉะนั้นก็ควรที่จะเพิ่มพูนความดีเอาไว้ ทำบุญทำกุศลเอาไว้ตามโอกาสอันควร ไม่พึงประมาท

บางคนมีของน้อยก็แบ่งให้ได้ บางคนมีของมากก็ไม่ให้ นี่ก็มีอยู่ บางคนมีของน้อยก็แบ่งให้ได้ ท่านเปรียบเหมือนว่า บางคนมีการเดินทางไกลร่วมกัน แบ่งของกินกัน มีน้อยมีนิดมีหน้อยก็แบ่งกัน คนนั้นมีของมากก็แบ่งให้คนนี้ คนนี้มีของก็แบ่งให้คนนั้น แบ่งกันไปแบ่งกันมากก็เยอะ และได้กินของรสแปลกๆ หลายรสด้วย เราไปกินข้าวด้วยกัน คนหนึ่งสั่งก๋วยเตี๋ยว คนหนึ่งสั่งข้าวหมกไก่ พอแบ่งกันคนละครึ่ง ก็ได้กินคนละ ๒ อย่าง บางคนมีของมากก็ไม่ให้ เพราะว่ามีศรัทธา ไม่มีจาคะเจตนาไม่ให้

ผู้ทำบุญที่มีของน้อย หนึ่งหน่วยเท่ากับพันหน่วย คือเรามีของอยู่น้อย เรายังแบ่งให้ นี่หนึ่งเท่ากับพัน ลองนึกดูว่า ๑ บาท เท่ากับ ๑,๐๐๐ บาท ถ้าเราเป็นคนมีสตางค์น้อย ทำบุญ ๑ บาท เท่ากับ ๑,๐๐๐ บาท ถ้าทำ ๑๐๐ บาท เท่ากับเท่าไร ลองนึกดู ฉะนั้นก็ทำไปเถอะ ร่วมๆ กับเขาไป นิดๆ หน่อยๆ ก็น่ารักดี

สมมติเรามีคนอยู่ในบ้าน มีลูก ภรรยา มีสามี อยู่ในบ้าน เราทำอะไร เขาก็ร่วมด้วย ๕ บาท ๑๐ บาทก็ร่วมด้วย ก็น่ารักดี ถ้ามีน้อย ก็ทำแต่น้อย มีมากขึ้นก็ทำมากขึ้นตามสัดส่วน ตามเปอร์เซ็นต์ หมั่นทำเอาไว้ สงเคราะห์ผู้อื่นบ้าง ทำให้กับคนยากจนบ้าง หมาแมวบ้าง ทำไปเรื่อยๆ หมั่นหว่านเมล็ดพืชเอาไว้ สร้างอุปนิสัยใจคอให้เป็นคนดีเอาไว้ คนดีแม้มีน้อย ก็เอาชนะคนชั่ว แม้มีมากได้ เหมือนวีรชนคนกล้าหาญ แม้มีจำนวนน้อยก็เอาชนะคนชั่วฉลาดจำนวนมากได้

ทานที่ให้แก่บุคคลผู้ได้ธรรมยิ่งเป็นการดี ผู้ได้ธรรม ก็คือ ผู้มีธรรม เป็นการบูชาพระธรรมไปด้วย บูชาพระธรรมในตัว บุคคลผู้นั้นแหละ ในตัวบุคคลผู้นั้น ในศิระษะบุคคลผู้นั้น เสมอเจดีย์เป็นที่บรรจุธรรม ธรรมยังอยู่ตราบไต่โลกไม่พินาศตราบนั้น ถ้าธรรมพินาศไปเมื่อใด โลกก็พินาศไปเมื่อนั้น **การอุดหนุนคนดี การสนับสนุนคนดี การให้แก่คนดี จึงเป็นการบูชาพระธรรม ทำให้พระธรรมยังยืนต่อไป พระธรรมยังยืนตราบไต่ โลกก็ยังไม่พินาศ** อย่างที่ท่านอาจารย์พุทธทาสพูดอยู่ตลอดเวลาว่า **ศีลธรรมไม่กลับมา โลกจะวินาศ** เพราะฉะนั้นศีลธรรมจะต้องกลับมา โลกจึงจะไม่วินาศ

ทานที่บุคคลเลือกให้ยิ่งเป็นการดี พระสุคตทรงสรรเสริญ คือไม่ใช่ว่าไม่ต้องเลือก ที่ต้องเลือกเพราะจะเป็นประโยชน์ทั้งผู้ให้และผู้รับ เหมือนกับเราหว่านพืชก็ต้องเลือกที่ดิน เนื้อดิน พืชที่ดี ถ้าหว่านลงในเนื้อดินที่ดี มันก็มีผลมาก ที่นี้ถ้าเราไม่เลือกให้

ให้แก่คนที่ไม่ควรให้ มันก็ทำให้สูญเสียทรัพย์สินไป แล้วเขาก็เอาสิ่งที่เราให้ไปใช้อย่างไม่รู้ค่า ท่านจึงบอกว่าให้เลือกให้ให้แก่คนที่ควรให้ หรือถ้าให้แก่คนที่ดี มันก็ยิ่งดีมากขึ้น

คนที่อยู่ในความอุปถัมภ์ของผู้อื่น หรือต้องพึ่งอาศัยผู้อื่น อยู่ควรต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติที่ดีที่สุด ผู้ที่ให้จะได้มีความสุขใจในการให้ ก่อนจะให้ก็มีความสบายใจว่าเราได้ให้แก่คนดีสมควรจะได้รับ ให้แล้วก็มี ความสบายใจ เบิกบานใจ ให้แก่คนที่ควรให้

ข้อความต่อไปในพระสูตรเดียวกันคือ สาธุสูตร ท่านจะกล่าวถึงความสำรวมในสัตว์ทั้งหลาย ยิ่งเป็นการดี นี้ก็ก้าวมาถึงขั้นศีลแล้วนะครับ ก็คือสำรวมระวางในสัตว์ ไม่เบียดเบียนสัตว์ ไม่ทำร้าย และให้เมตตาการุณาแก่สัตว์ บัณฑิตสรรเสริญบุคคลผู้กลัวบาป แต่ไม่สรรเสริญบุคคลผู้กล้าในการทำบาป ถ้าจะเป็นผู้กล้า ก็ให้กล้าในการเว้นความชั่ว อันนี้เป็นคำกล่าวของเทวดาผู้มาเฝ้าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าตรัสว่า คำของท่านทั้งหลายเป็นสุภาสิตทั้งนั้นโดยปริยาย โดยปริยายหมายความว่าในความหมายหนึ่ง ในลักษณะหนึ่ง ก็เป็นสุภาสิตทั้งนั้นใช้ได้ แต่ว่าขอท่านทั้งหลายจงฟังคำของเราบ้าง แล้วพระพุทธเจ้าก็ตรัสว่า

ทานคือการให้ บัณฑิตสรรเสริญแล้วโดยแท้ แต่บทแห่งธรรมประเสริฐกว่าทาน เพราะว่าสัตว์บุรุษคือคนดีทั้งหลาย ผู้มีปัญญาทุกสมัย คือทำในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ย่อมบรรลุนิพพานเพราะบทแห่งธรรม

นี่ก็แสดงให้เห็นข้อแตกต่างระหว่างการให้ที่เป็นวัตถุ กับการให้ที่เป็นธรรม การให้วัตถุก็มีส่วนดีในระดับหนึ่ง แต่การให้ธรรม ก็ดีในอีกระดับหนึ่ง ที่ว่าทำให้คนพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ให้ทางวัตถุก็พอไปได้ ท่านเรียกว่าเป็น *วิฆ्नุคามิกุศล* คือยังเวียนว่ายตายเกิดกันอยู่นั้นแหละ ยังเกิดแก่เจ็บตายกันอยู่อย่างนั้น เราจะสร้างโรงพยาบาลกันอีกสักกี่พันโรงพยาบาล ก็ช่วยยึดความทุกข์ของคนออกไป ยิ่งเทคโนโลยีทันสมัยเท่าไร ก็ยังสามารถยึดความทุกข์ของคนออกไปได้มากเท่านั้น คือ แทนที่เขาจะตายโดยธรรมชาติได้ใน ๒ เดือน แต่เทคโนโลยีจะช่วยยึดออกไปได้หลายเดือนหรือเป็นปี เครื่องช่วยหายใจบ้าง อะไรบ้าง ก็คือช่วยขยายความทุกข์ออกไปนั่นเอง

ถ้าเป็นบทแห่งธรรม หรือธรรมะที่ทำให้คนฟังแล้วระงับดับทุกข์ได้ ฟังแล้วเข้าใจธรรม ปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ไปได้ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิด ไม่ต้องเกิด ไม่ต้องแก่ ไม่ต้องเจ็บ ไม่ต้องตาย เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าท่านจึงตรัสว่า บุรุษทั้งหลาย ผู้มีปัญญาทุกสมัย ย่อมบรรลุนิพพานเพราะบทแห่งธรรม

ฉะนั้น บทแห่งธรรมประเสริฐกว่าทาน บทแห่งธรรมต้องเป็นบทที่นำไปสู่ความพ้นทุกข์ ไม่ใช่บทแห่งธรรมที่พูดกันเล่นๆ ตื้นๆ ง่ายๆ ไม่ใช่ใช้อย่างนั้น ต้องเป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์

ลัทธิปริสทาน

ผมจะพูดถึงเรื่องลัทธิปริสทานทานของคนดี ทานของลัทธิบุรุษ ลัทธิบุรุษ แปลว่าคนดีหรือสุภาพชน สุภาพบุรุษ ลัทธิปริสทานที่ปรากฏใน *ลัทธิปริสทานสูตร ทานวรรค หมวด ๘* เรียกว่า อัฏฐกนิบาต ลัทธิปริสทาน ๘ อย่าง

๑. ให้ของสะอาด หมายความว่า ของที่จะให้ ทำให้สะอาด เช่นว่าจะให้ผัก จะให้ข้าวของ ก็ทำให้สะอาดที่สุดเท่าที่จะสะอาดได้ และได้มาโดยธรรม ไม่ได้มาโดยทางทุจริต ได้มาทุจริตเรียกว่าได้มาโดยไม่สะอาด คราวนี้ทายกผู้ให้ ปฏิภาหผู้รับ จะเป็นพระหรือจะเป็นฆราวาส หรือจะเป็นอะไรก็ตาม คนมีศีลมีธรรม เรียกว่าเป็นคนสะอาด เรียกว่า ทานสะอาด

ท่านจะสังเกตว่าธรรมเนียมไทย ก่อนที่จะให้ท่าน ท่านให้ผู้ที่จะให้ท่านนั้นรับศีลเสียก่อน รับศีลแล้วอย่างน้อยในเวลานั้น ก็เป็นผู้มีศีล ผู้มีศีลเป็นผู้สะอาด แล้วพระพุทธรูปเจ้าก็ตรัสไว้ว่า ทานของผู้มีศีลเป็นทานที่มีผลมาก สำหรับทานของผู้ไม่มีศีลก็ไม่มีผลมาก ถ้ายิ่งให้ในคนที่ไม่มีศีลด้วย ผลก็จะน้อยลง

เพราะฉะนั้น ให้ทานที่เป็นทานสะอาด ก็คือของที่ได้มานั้น ทำ
ของให้สะอาด ของได้มาโดยชอบธรรม เป็นของสะอาด ทายกที่ให้
ก็เป็นคนมีศีลมีธรรม เป็นคนสะอาด ปฏิภาหก ผู้รับก็เป็นคนมีศีล
มีธรรม เป็นคนสะอาดอย่างนี้เรียกว่า **สุจิตาน** (การให้ที่สะอาด)

๒. ให้ของประณีต

หมายความว่า

๑. **ของนั้นประณีต** คือเป็นของดีพอสมควรแก่ผู้รับ

๒. **จิตใจประณีต** จิตใจอ่อนโยนในการให้ เรียกว่า
ให้ทานที่ประณีต ประกอบด้วยจิตใจของผู้ให้ที่อ่อนโยน และ
ผู้รับที่อ่อนโยน ผู้ให้บันเทิงอยู่ด้วยการให้ ผู้รับอ่อนน้อมถนอม
น้ำใจ มีปิยวาจา อันนี้เป็นทานที่ประณีต

๓. ให้โดยกาล

คือ พิจารณากาลที่สมควร

ประการแรก ให้ที่พักแก่ผู้ที่มาจากที่อื่น ไม่รู้จัก พักอาศัย
เป็นอาคันตุกะ ที่นี้มาถึงเวลานี้ ก็ต้องระวังในการที่จะให้ที่พัก
แก่คนที่จรมมาเป็นอาคันตุกะ เพราะว่าอาคันตุกะที่ไม่ดีมันทำให้เสีย
ทำให้เจ้าของดินต้องระวังในการที่จะให้ที่พัก ดีไม่ดีเอาของไปหมด
ถ้าในสมัยก่อนไม่เป็นอย่างนี้ สมัยที่คนยังจิตใจประณีตอยู่ เขา
ถือคติว่า ได้อาศัยร่มไม้ชายคาของผู้ใดแล้ว ก็ไม่ประทุษร้ายบุคคล
ผู้นั้น โบราณเขาถืออย่างนั้น ฉะนั้นผู้ที่มาขออาศัย ไม่ต้องกลัว
เขาจะเป็นโจร แม้จะเป็นโจรมา แต่ว่าได้พักพาดอาศัยร่มไม้ชายคา
แล้ว เขาก็ไม่ทำ โบราณสมัยก่อน แต่สมัยนี้เอาแน่ไม่ได้ ต้อง
ระวังเหมือนกัน

ประการที่สอง เจ็บป่วยพึ่งตนเองไม่ได้ การให้แก่คนที่เจ็บ
ป่วย พึ่งตนเองไม่ได้ ก็เป็นการให้ตามกาล หรือโดยกาล

ประการที่สาม คราวที่ข้าวยากหมากแพง คำว่าหมาก หมายถึง ผลไม้ ข้าวก็แพง ผลไม้ก็แพง สมัยนี้ก็ดูเหมือนอย่างนั้นครับ มันจะแพงไปหมด ฉะนั้นก็การได้ให้แก่คนลำบากตกทุกข์ได้ยาก ตกงาน ก็ถือว่าเป็นการให้ตามกาลก็แล้วกัน

ประการที่สี่ มีของที่แรกมาแรกเป็น เช่น ข้าวใหม่ ผลไม้ใหม่ ไปได้ของที่มีมาใหม่ เช่นข้าวออกรวงใหม่ หรือมะม่วงออกลูกใหม่ ก็เอาไปให้คนที่ควรให้ นี่เรียกว่าให้ตามกาล ตามฤดูกาล

ประการที่ห้า ก็คือให้ในเวลาที่เขาต้องการสิ่งนั้นอย่างที่สุด เหมือนดินแตกกระแหว่ง เมื่อเราเทน้ำลงไป ก็ดูดซับไว้ทั้งหมด ไม่เหมือนกับน้ำลงไปในที่ที่มันเจิ่งนองไปด้วยน้ำอยู่แล้ว เทน้ำลงไปมันก็ไม่ดูดซับลงไป เพราะฉะนั้นในเวลาที่เขาขาด ต้องการความช่วยเหลือมากที่สุด ถ้าหากใครได้ช่วยเหลือในเวลานั้น เรียกว่าได้ให้ในเวลาที่เขาต้องการสิ่งนั้นมากที่สุด

ก็มีเรื่องเล่าไว้ในคัมภีร์มากมาย ที่ว่าพระอนาคามีบ้าง พระอรหันต์บ้าง ท่านออกจากนิโรธสมาบัติ หิวมาก เพราะว่าท่านต้องอยู่ในนิโรธสมาบัติตลอดเวลา ๗ วัน และไม่ได้รับอาหารเลยในระหว่าง ๗ วัน ก็หิวมาก และใครได้ถวายอาหารแก่ท่าน ในเวลานั้น ก็ได้านิสงส์มาก ใ้บุญมาก ท่านก็มีจิตใจกรุณา คือท่านจะต้องมองดูบุคคลที่ท่านจะไปโปรด ว่าควรจะไปโปรดใคร ท่านก็ไปโปรดคนนั้น เพื่อเขาจะได้ประสบผลบุญเป็นอันมาก

นี่ก็เรื่องการให้โดยกาลนะครับ กาลณะ ทานัง การให้โดยกาล

๔. ให้ตามสมควร คือให้แก่คนที่สมควรให้ เราเป็นผู้สมควรให้ ผู้รับสมควรได้รับ คือเหมาะแก่ผู้รับ ให้ของที่เหมาะ

แก่ผู้รับ เว้นการให้ของที่ไม่ว่าเหมาะแก่ผู้รับ เวลาคนเอาไปถวายพระ
 ดูอะไรเหมาะแก่พระ อะไรไม่เหมาะแก่พระ พระก็ต้องพูดให้ดีกว่า
 อะไรเหมาะแก่ตนที่จะรับไว้ อะไรไม่เหมาะแก่ตนที่จะรับไว้ ไม่ใช่
 ว่าใครเอาอะไรมาถวายก็รับหมด บางคนยังมีความคิดที่ผิดอยู่
 คือคิดว่าเป็นพระนี่ปฏิเสธไม่ได้ ใครเอาอะไรมาถวายก็ต้องรับ
 ไม่ใช่ซะครับ อะไรที่ไม่สมควรแก่สมณะที่ท่านปฏิเสธได้ ชาวบ้าน
 ก็ต้องเรียนรู้เรื่องนี้เหมือนกันว่าอะไรที่ควรถวายพระ อะไรที่
 ไม่ควรถวายพระ อะไรที่จะทำให้พระเสียก็อย่าไปถวายท่าน ต้อง
 ช่วยกันบำรุงศาสนา ช่วยกันรักษาศาสนา อะไรที่ทำให้พระเสีย
 ทำให้พระฟุ้งเฟ้อ ทำให้พระมีความเป็นอยู่เหมือนคฤหัสถ์ ก็
 อย่าเอาไปถวายท่าน เราก็จะได้ช่วยกันบำรุงศาสนาในทางที่ถูก

คนอื่น ๆ ก็เหมือนกัน ให้แก่คนที่ควรให้ เขาควรได้รับสิ่ง
 ใดก็ให้สิ่งนั้น ไม่ควรได้รับก็ไม่ให้

๕. เลือกให้ อันนี้ก็พูดมาบ้างแล้ว ในเรื่องเลือกให้ แต่
 ที่นี้มีข้อที่ขอเสนอให้พิจารณาอันหนึ่งก็คือว่า ไม่ใช่เลือกเสียจน
 ไม่มีที่จะให้ คือไม่รู้ที่จะให้ที่ไหน คือเลือกไปเสียหมดเลย ขอให้
 ท่านทั้งหลายคิดว่าคนเรามันต้องมีข้อบกพร่องบ้างละครับ คือถ้า
 เราจะไม่ให้มีความบกพร่องเลย คิดว่าเราจะหาใครเป็นที่เคารพ
 นับถือก็คงไม่ได้ เพราะว่าคนทั้งหลายทั้งปวงมันมีข้อบกพร่อง คือ
 ดีไม่ทั่วถ้วนไม่หมดถ้าเราจะกราบไหว้หรือเคารพนับถือคนที่บริสุทธิ
 ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ไม่มีข้อบกพร่องเลย ก็คงไม่ต้องเคารพนับถือใคร
 เราเลือกพอสมควร

๖. **ให้เนืองๆ** เหมือนหยดน้ำ เมื่อเปี่ยมไปด้วยบุญ น้ำนี้ มันหยดทีละหยดๆ มันเต็มตุ่มได้ มันหายไปทีละหยดสองหยด มันก็หมดตุ่มได้ ทีนี้เมื่อเราหมั่นสั่งสมบุญทีละเล็กทีละน้อย เมื่อเปี่ยมไปด้วยบุญแล้ว ก็สามารถที่จะยับยั้งบาปให้หมดช่องที่จะให้ผล คือผลของบาปที่เคยทำ มันหมดช่องทางที่จะให้ผล เพราะบุคคลผู้นั้นมีอัธยาศัยที่เปี่ยมไปด้วยบุญ มีบุญมาก คล้ายๆ ว่า น้ำมันไม่เคยลดเลย ต่อมันก็ผุดไม่ได้ แม้มันจะอยู่ใต้น้ำบ้าง แต่มันผุดไม่ได้ เพราะว่ามันไม่มีโอกาสที่จะผุด น้ำมันไม่ลดเลย นี่คือการเปี่ยมไปด้วยบุญ ให้เนืองๆ ก็คือให้เรื่อยๆ ให้บ่อยๆ ให้สม่ำเสมอ มีน้อยให้น้อย ให้ไปเรื่อยๆ สะสมทีละน้อย ก็ได้มากขึ้นมาเอง

๗. เมื่อให้ก็เลื่อมใส

๘. ให้แล้วก็ชื่นบาน

ขออธิบายรวมกันไปนะครับ คือในการให้ จะเป็นให้ทานแก่พระภิกษุ หรือให้แก่ชาวบ้าน ให้แก่ใครก็แล้วแต่ พยายามรักษาความพอใจของจิตเอาไว้ อย่าให้เกิดความโทมนัส แม้รู้ภายหลังว่าปฏิบัติผิด คือผู้รับเป็นคนทุศีล คือเป็นคนไม่ดี เป็นพระไม่ดี ก็อย่าให้เกิดความเศร้าหมองในจิตใจ ถึงจะรู้อย่างนั้นก็ตาม คืออย่าให้เป็นแบบที่เรียกกันว่า ทำกับพระอรหันต์ไปนรก ทำกับยากไปสวรรค์

ก็มีเรื่องเล่าแถมให้หน่อยนะครับ

มีयाจกขทานคนหนึ่ง อยาจะกินของอร่อยๆ ในวังกับเขาบ้าง เลยปลอมตัวเป็นพระ โจนศัระชะ หนึ่งเหลื่องห่มเหลื่องแล้วก็แอบเข้าไปในวัง ไปบิณฑบาต แกก็สำรวมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ก็ทำได้ใกล้เคียงกับผู้ทีสำรวมจริงๆ พระราชาท่านทอดพระเนตรเห็นแล้วก็เกิดความเลื่อมใส ให้ราชบุรุษนิมนต์มาถวายอาหารอย่างดี อาหารทีประณีตอย่างดี ยาจกขทานคนนี้ก็มีมารยาท สงบเส็งี่ยมหน้าเลื่อมใสอย่างยิง เสร็จแล้วก็ถวายพระพรกลับไป

พระราชาที่ยังเลื่อมใสไม่หาย ให้ราชบุรุษตามไปดูว่าท่านอยู่ที่ไหน เพื่อคราวหน้าคราวหลังจะได้ให้ไปนิมนต์มาถูก

ราชบุรุษก็ตามไป ปรากฏว่าไปถึงศาลาขทานแห่งหนึ่ง ซึ่่งเป็นที่ชุมนุมของพวกขทาน เปลี่องจิวรอกและแต่งตัวอย่างคฤหัสถ์เป็นขทาน และได้กินอาหารอย่างดีวันนั้น ราชบุรุษเห็นอย่างนั้น คิดว่าจะทูลพระราชาว่าอย่างไรดีเพราะพระราชาเลื่อมใสเหลือเกิน ก็เพื่อจะไม่ให้พระราชาเกิดโทมนัส รักษาความเลื่อมใสเอาไว้อย่างเดิม ก็เลยกราบทูลว่า ได้ตามไป ไปถึงศาลาแห่งหนึ่ง ท่านก็หายไปเลย หายวับไปกับตา คล้ายๆ กับว่าหายตัวได้ พระราชาที่ยังเพิ่มพูนความเลื่อมใสใหญ่ พระคุณเจ้าช่างอัศจรรย์จริง มีฤทธิ์มีอานุภาพมากจริงๆ ก็รักษาความเลื่อมใสนั้นไว้ตลอด

ต่อมา มีพระอรหันต์จริงๆ เข้ามาบิณฑบาตในวัง ราชบุรุษคนนี้แก็โดนหลอกเห็นกับตามาแล้ว ก็คิดว่าเหมือนกันเป็นยาจกปลอมมา ก็ไล่ให้ออกไปจากวัง พระราชายังไม่ได้เห็น

เมื่อสิ้นชีวิตแล้ว ราชบุรุษไปนรก พระราชาไปสวรรค์ พระราชารักษาความเลื่อมใสไปได้ตลอด ท่านก็ไปสวรรค์

ท่านพูดว่า อย่าทำกับพระอรหันต์แล้วไปนรก ทำกับยาจกไปสวรรค์ จึงเป็นคำพังเพยมา เพราะมีเรื่องมาอย่างนี้ คือรักษาจิตเอาไว้ เมื่อให้ก็เลื่อมใส ให้แล้วใจก็ชื่นบาน รักษาความเลื่อมใสเอาไว้ ถึงจะรู้ภายหลังว่าปฏิบัติหกเป็นคนทุศีลก็ช่างเถอะ ก็ให้ไป พวกสุนัข พวกแมว เราก็ยังให้ได้ จริงๆ ถ้าพูดถึงตามหลักของการให้ท่านมี ๑๔ อย่างใน *ทักษิณาวិวัจคสูตร* การให้แก่สัตว์เดรัจฉานมีผลน้อยกว่าผู้ทุศีล ท่านว่าอย่างนั้น

ก็ช่างเถอะ ผลมากผลน้อยก็ช่างเถอะ ทำสิ่งที่คิดว่าควรจะทำก็แล้วกัน อาจจะไม่หวังผลแก่ตัวเราก็ได้ หวังกับคนที่เราทำด้วย ทำกับหมาก็เห็นแก่ความสุขของหมา ทำกับแมวก็เห็นแก่ความสุขของแมว ทำกับคนยากคนจนก็หวังแก่ความสุขของคนยากคนจน ไม่ได้หวังความสุขเข้าตัวเอง ถ้าอย่างนั้นมันก็หมดปัญหาไป

เพราะมนุษย์เรานี่ ดูไปๆ รอบตัวของแต่ละคนมีความทุกข์มากเหลือเกิน เราเดือดร้อนกัน ได้ยินได้ฟังกัน เล่าสู่กันฟังก็เดือดร้อนเหลือเกิน เป็นที่ตั้งแห่งความสังเวช สลดใจว่า เออ! ทำไมมนุษย์เรามันลำบากยากเข็ญกันถึงขนาดนี้ แม่สมัยนี้นะครับ เรื่องทำมาหากินเป็นเรื่องใหญ่ ถ้าไม่พออยู่ไม่พอกิน ก็ต้องกู้หนี้ยืมสิน ก็ต้องเสียดอกเบี้ย ความจนมันเป็นทุกข์ในโลก พระพุทธเจ้าท่านตรัสถึง ทลิตุขี๋ ทุกข์ โลก ความจนเป็นทุกข์ในโลก เมื่อจนหาได้ไม่พอใช้ไม่พอกินไม่พออยู่ ก็ต้องไปกู้หนี้ยืมเสียดอกเบี้ย

แล้วก็ต้องใช้หนี้ อธิทานันท์ ทุกข์ โลก การกู้หนี้เป็นทุกข์ในโลก

กู้หนี้เวลานี้ เจ้าหนี้บางคนก็คิดดอกแพงเหลือเกิน ร้อยละ ๒๐ ต่อเดือนก็มี ไม่ใช่ร้อยละเดียว ไปกู้เขา ๑๐,๐๐๐ บาท ก็ต้องเสีย ๒,๐๐๐ กู้เขา ๑๕,๐๐๐ ก็ต้องเสีย ๓,๐๐๐ เดือนละ ๓,๐๐๐ ทำหามาได้ ไม่ต้องกินกันแล้ว เสียดอกเบียดหมด คนที่ไม่เดือดร้อนจริงๆ ก็คงไม่กล้ากู้ดอกเบียดขนาดนี้ ที่นี้คนที่กินดอกเบียดก็เหลือหลายจริงๆ คือว่าใจเขาเอาได้ลงอย่างไร ร้อยละ ๒๐ ต่อเดือนนี้ มันรุนแรงเหลือเกิน

นอกจากทำมาหากินไม่ค่อยพอ เดือดร้อนแล้ว คนเราก็มียังมีเรื่องโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียนอีกหลายอย่าง มองไปทางไหนก็เห็นคนเป็นนั่นเป็นนี่ รักษาโรงพยาบาลกันไม่รู้จักจบสิ้น โรงพยาบาลแน่นแล้วแน่นอีก ทำให้โลกเราจึงมีคนยากจนเยอะ มีคนทุกข์ลำบากเยอะเหลือเกิน

มีวิธีหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาความยากจนของคนทุกข์ยากได้ ก็คือว่า ช่วยสงเคราะห์กันและกัน อาศัยธรรม เครื่องสงเคราะห์กันและกัน ที่ท่านเรียกว่า สังคหวัตถุ สังคหวัตถุก็เริ่มต้นด้วยข้อ ๑ คือทาน ให้ๆ เท่าที่พอจะให้ได้ ช่วยเหลือกันไป พอช่วยกันได้ ก็ช่วยกันไป และนี่ถึงความสุขของคนที่เราช่วยเหลือ ไม่ใช่ถึงว่าเราจะได้อะไร นี่ถึงว่าคนที่เราให้ เขาจะได้อะไร เขาจะมีความสุขได้อย่างไร อย่างนี้เรียกว่าให้แบบไม่เห็นแก่ตัว แต่ถ้าให้โดยอ้างว่าฉันช่วยเหลือเธอนะ เอาดอก ร้อยละ ๒๐ มันเหลือเกินจริงๆ เดือดร้อนจริงๆ

เมื่อคนเราส่วนมากเอาตัวไม่รอด เป็นหนี้เป็นสิน ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ก็เป็นคนกะปลกกะเปลี้ย สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ สภาพครอบครัว ก็กะปลกกะเปลี้ย ก็ลองคิดว่า เมื่อรวมกันเป็นจำนวนมากๆ เป็นสังคมมันจะเดือดร้อนแค่ไหน ถ้าหากคนในสังคมเราได้รับการปลูกฝังให้มีความเห็นอกเห็นใจกัน คนที่ยืนต้นได้แล้ว พ้นจากความกะปลกกะเปลี้ยแล้ว ให้คอยช่วยเหลือผู้อื่นบ้าง ด้วยความเข้าใจเพื่อนมนุษย์ ด้วยความเห็นใจ มันก็บริจาคทานช่วยเหลือกัน การช่วยเหลือกันก็คือการให้ทานนั่นเอง มันก็เป็นสุขสมุทัย เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าเรียกว่า *สุขสมุทัย* แปลว่าเหตุแห่งสุข เราเคยได้ยินแต่ว่าทุกข์สมุทัย ในอริยสัจ ๔ ทุกข์ ทุกข์สมุทัย เหตุเกิดของทุกข์

สุขสมุทัย เหตุแห่งสุข

พระพุทธเจ้าท่านแสดงสุขสมุทัย เอาไว้ ๓ อย่าง พระพุทธพจน์มีอย่างนี้ครับ ใน *ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ* ว่าบุคคลควรศึกษาเรื่องบุญอันมีอารมณ์เลิศ มีสุขเป็นกำไร

๑. พึ่งให้ทาน คือช่วยเหลือกัน

๒. พึ่งสุจริต ท่านใช้คำว่า สมจริยา ในพระบาลีพุทธภาษิต ใช้คำว่าสมจริยา แปลว่า สุจริต วิสมจริยา แปลว่า ประพฤติทุจริต

๓. พึ่งเจริญเมตตาคจิต เมตตาคจิตตมฺจ ภาวเย

รวมแล้วมี ๓ อย่าง ข้อแรกคือทาน สุจริตนั้นก็คือศีล และ พึ่งเจริญเมตตาคจิตก็คือภาวนา

เมื่ออบรมตนให้มีธรรม ๓ ประการ อันเป็นบ่อเกิดแห่งสุข เรียกว่า สุขสมุทัย อย่างนี้แล้ว ก็เข้าถึงโลกอันเป็นสุข ไม่มีการเบียดเบียน โลกในที่นี้หมายถึงสังคมก็ได้ สังคมมันจะเป็นสุขจากการที่มนุษย์เราเข้าใจเพื่อนมนุษย์ และช่วยเหลือเกื้อกูลกันเท่าที่สามารถจะทำได้ ไม่เบียดเบียนกัน ไม่ใช่สังคมที่มนุษย์กินมนุษย์ นี่ถ้าจะไม่มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกัน ไม่มีทาน และก็นึกแต่จะเอาไรต์เอาเปรียบกัน ชูดเลือดชูดเนื้อกัน มันก็จะเป็นสังคมที่มนุษย์กินมนุษย์ น่ากลัว ไม่ใช่กินโดยตรงอย่างคนกินปลาหรือจระเข้กินคน แต่มันกินแบบให้ต้องนอนร้องให้ทุกคืนว่าจะเอาเงินที่ไหนไปจ่ายดอกเบี้ยยเขา มันก็เดือดร้อน

นี่ผมพูดถึงสัปปุริสทาน แล้วก็จรมาเรื่องนี้ มันเป็นเรื่องของทาน การเอื้อเฟื้อ

ยังมีอีกชนิดหนึ่ง **สัปปุริสทาน ทานของคนดีอีก ๔ อย่าง**

๑. ให้ด้วยศรัทธา สทุธาย ทานํ เทติ ให้ด้วยศรัทธา คำว่าศรัทธาในที่นี้ คือเชื่อกรรม เชื่อผลของกรรม เชื่อบุญเชื่อบาป และก็ให้ทาน ทานอย่างนี้เป็นทานที่ดี ของบุคคลที่เชื่อบุญเชื่อบาปเชื่อกรรม

๒. ให้ทานด้วยความเคารพ สกุกจจํ ทานํ เทติ คือจะให้ใครก็ให้ด้วยความเคารพ เคารพในที่นี้ ไม่ได้หมายความว่าให้ไปยกมือไหว้เขาก็ได้ เพียงแต่ทำให้ด้วยอาการเอื้อเฟื้อ ให้แก่พระสงฆ์ ให้แก่ผู้ใหญ่ เราก็ต้องเคารพอยู่แล้ว ให้คนเสมอกัน ด้วยอาการที่แสดงความเอื้อเฟื้อเต็มใจ สุภาพอ่อนโยน นอบน้อม หรือให้แก่เด็กให้แก่ผู้น้อยกว่า ก็ให้โดยอาการที่เรียบร้อย ให้ด้วยความ

เต็มใจ ไม่ซีห้อย่างเสียไม่ได้ หรือให้ไปด้วยดำไปด้วย ทำนองนั้น ทำให้อีกคนหนึ่งเกิดความเจ็บช้ำน้ำใจอย่างนั้นก็ได้ไม่ได้ด้วยความเคารพ เราให้คนใช้ให้ด้วยความเคารพก็ได้ คือว่าให้ให้เหมาะสมแก่ฐานะของเขา ทำให้เหมาะสมแก่ฐานะของเขา อย่างนี้เรียกว่า ทำด้วยความเคารพ

๓. ให้ทานตามกาล กาลเอน ทาน์ เทติ อันนี้ไปซ้ำกับใน สัปบุริสทาน ๘ นะครับ

๔. ให้ทานด้วยจิตอนุเคราะห์ อนุคฺคหิตฺเตน จิตฺเตน ข้อนี้แหละที่สำคัญมาก ให้ทานด้วยจิตอนุเคราะห์ คือจิตอนุเคราะห์เขา ไม่ได้คิดที่จะอนุเคราะห์ตัวเอง มันก็เป็นผลโดยอ้อม สิ่งใดที่เราทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น มันก็เป็นประโยชน์แก่เราโดยอ้อม สิ่งใดที่เป็นประโยชน์แก่เราโดยตรง สิ่งนั้นก็จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยอ้อม เมื่อเรามีจิตอนุเคราะห์ผู้อื่น ผลมันก็ต้องตกอยู่แก่ผู้กระทำ สิ่งใดที่เราทำออกไปจากตัวเรา สิ่งนั้นมันก็จะกลับเข้ามาหาตัวเรา โดยหลักกรรมตามันก็เป็นเช่นนั้น

๕. ให้ทานด้วยการไม่กระทบตนและไม่กระทบผู้อื่น คำว่าไม่กระทบตน ก็คือไม่ทำตนให้เดือดร้อน คำว่าไม่กระทบผู้อื่น ก็คือไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หรืออีกความหมายหนึ่ง ก็คือไม่ขัดขวางคนอื่นในการให้ นั่นอย่างนี้ก็ได้

นี่ก็เป็นสัปบุริสทาน อีกชุดหนึ่งนะครับ ก็ได้พูดเรื่องการทำบุญให้ทานที่ว่าเราควรทำความเข้าใจให้ถูกต้องมาพอสมควร

ธรรมทาน

ในส่วนที่เป็นอามิสทาน ทานที่เป็นวัตถุ จะเป็นอาหารที่
บิณฑบาต สิ่งของ หรือเสนาสนะทาน บรรดาอามิสทานด้วยกัน
หรือวัตถุทานด้วยกัน ท่านกล่าวว่า เสนาสนทาน มีอานิสงส์มาก
เพราะมันเป็นประโยชน์ถาวร คือว่าทำให้ผู้สร้างได้บุญทั้งกลาง
วันกลางคืนตามโอกาสที่มีผู้พักพาอาศัย หมายความว่าทุกครั้งที่มี
ผู้มาพักพาอาศัย มาใช้ประโยชน์จากเสนาสนะอันนั้น ผู้สร้าง
ก็ได้บุญ เหตุผลอันนี้ที่ทำให้ในสังคมพุทธของเรา นิยมสร้าง
เสนาสนะ นิยมสร้างถาวรวัตถุเอาไว้ในศาสนา ทีนี้ถ้าหากว่ามาก
เกินไป บางทีไม่ได้ใช้ของ มันเหลือเพื่อ ก็ปิดไว้เฉยๆ ปีหนึ่งเปิด
ใช้หนึ่ง หรือ ๒-๓ เดือนใช้ครั้งหนึ่ง ก็ทำให้ผู้สร้างได้บุญน้อยไป
เพราะไม่ได้ใช้ประโยชน์ บุญมันอยู่ที่การใช้ประโยชน์ บางแห่ง
ผมเห็นด้วยตนเอง ใช้คุ้มมากเลย คือใช้ตลอดทั้ง ๗ วัน ทุกวัน
ไม่มีวันหยุดเลย ไม่รายการไหนก็รายการนี้ ใช้เสนาสนะตึกหลัง
นั้นอยู่ตลอดเวลา เกือบจะมากเกินไป ทำให้ผู้สร้างได้บุญมาก
มันได้บุญตรงที่ได้ใช้ประโยชน์

ที่นี้การสร้างเสนาสนทาน มันเป็นเรื่องที่ต้องใช้เงินมาก ต้องใช้กำลังมาก การก่อสร้างเวลานี้แพงด้วย จึงต้องช่วยกันหลายแรงหลายคน หลายองค์กรมาช่วยเหลือกัน แล้วก็สร้างได้ สร้างศาลา สร้างกุฏิ สร้างที่พัก อะไรต่างๆ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า อาณิสสซึ่งมากมายอย่างนั้น ก็ยังไม่เท่าธรรมทาน

ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น

ท่านบอกว่า **การได้ธรรม ทำให้คนเป็นคน** หรือทำคนให้เป็นคน หรือว่าทำคนให้เป็นมनुษย์ก็ได้ ท่านอาจารย์พุทธทาส ท่านบอกว่า เพียงแต่เกิดมา มันยังไม่เป็นมनुษย์ เป็นคน แต่เมื่อไหร่ใจสูง เมื่อนั้นจึงจะเป็นมनुษย์ ที่นี้ถ้าถือเอาตามนัยนี้ก็ต้องถือว่า ผู้จะเป็นมनुษย์ต้องมีใจสูง อันนี้ตามศัพท์นะครับ มน+อุษย มน แปลว่าใจ อุษย แปลว่า สูง ภาษาบาลีก็เป็น มนุสส มनुษย์เป็นภาษาสันสกฤต แต่ก็มีความหมายเดียวกันแปลว่า ใจสูง

คนจะมีใจสูงได้ก็ต้องอาศัยธรรม ถ้าไม่มีธรรมใจก็สูงไม่ได้ สุภาสิตโบราณที่ว่า *อาหารนิตุทาภยเมถุนญจ* อาหาร การนอนหลับ การกัลลภัย การเสพเมถุน *สามัญญเมตมปสุภิ* นราน มีเสมอกัน ในระหว่างคนและสัตว์ คนและสัตว์ก็มีสิ่งเหล่านี้เสมอกัน ทั้ง ๔ อย่างนี้มีเหมือนกันระหว่างคนกับสัตว์เดรัจฉาน *ธมฺโม ทิ เตสํ อธิโก วิเสโส* ธรรมนั้นแลทำให้คนแตกต่างจากสัตว์ หรือเหนือกว่าสัตว์ทั้งหลาย *ธมฺเมน หีนา ปสุภิ สมานา* คนที่ไม่มีธรรม จึงเสมอกันกับสัตว์ทั้งหลาย

อันนี้ไม่ใช่สุภาชิต ไม่ใช่พระพุทธรูป แต่เป็นสุภาชิตโบราณ เป็น *สนันตนธรรม* คือเป็นธรรมเก่า แต่เป็นกฎซึ่งถือกันมานาน ยั่งยืนถาวรมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ที่ว่าการกินอาหาร การนอน การกลัวย การสืบพันธุ์ นี่มีเสมอกัน ในมนุษย์และสัตว์เดรัจฉาน แต่**ธรรม**ทำให้คนแตกต่างจากสัตว์เดรัจฉาน ทำให้คนพิเศษกว่า สัตว์เดรัจฉาน เพราะฉะนั้นผู้ที่ปราศจากธรรมหรือไม่มีธรรมจึง เสมอกันกับสัตว์เดรัจฉาน จะมองเห็นเป็นเงาๆ แล้วว่า ธรรมทาน การให้ทาน จะดีอย่างไร ทำให้คนเป็นมนุษย์ เมื่อเป็นมนุษย์แล้ว ต่อไปก็เพราะธรรมนั้นแหละ ทำให้มนุษย์เป็นอภิมนุษย์ ทำให้คนธรรมดาเป็นอริยชน เป็นคนที่พิเศษที่สุด ดีที่สุด

ท่านลองคิดว่า ในสังคมมนุษย์เรา มันมีคนเห็นแก่ตัวที่สุด เราก็คงได้ นั่นคนที่ไม่มีความดี กับคนที่เสียสละที่สุด ทนไม่ได้ต่อ ความทุกข์ยากของผู้อื่น นี่ก็มี นั่นก็คือธรรม เข้าไปสิงสถิตอยู่ใน จิตใจของเขา แต่ถ้าไม่มีธรรม ก็จะเป็นคนใจดำอำมหิต ขูดรีดได้ หากความสุขบนความทุกข์ของผู้อื่น หัวเราะอยู่ท่ามกลางทะเล น้ำตาของผู้อื่น ทำได้ แต่คนที่มีความดีทำไม่ได้

ที่นี้ถ้าหากสังคมของเรามีธรรมแม้แต่เพียงธรรมในขั้นต้นๆ พื้นฐาน ขั้นมนุษยธรรม คนก็จะเป็นมนุษย์ และการเบียดเบียน กันในฐานะคนกินคน มันจะลดน้อยลง หรือจะหมดไป มันจะมี แต่ความเอื้ออาทรต่อกัน นี่ก็คล้ายเป็นความฝัน เป็นยูโทเปีย เป็นอะไรของผม ผมยอมรับว่าเป็นความใฝ่ฝันที่มีมานาน ที่อยากให้สังคมเป็นอย่างนั้น เป็นได้แค่นี้ก็แล้วแต่เหตุปัจจัยที่จะเป็น

พระพุทธเจ้าตรัสเอาไว้ว่า ธรรมทานย่อมชนะทานทั้งปวง การให้ธรรมย่อมชนะการให้ทั้งปวง ที่นี้ให้ธรรมอย่างไรจึงว่าชนะการให้ทั้งปวง ธรรมระดับไหน ไม่ใช่พูดธรรมเล่นๆ แล้วก็ไปชนะการให้ทานทั้งปวง ไม่ใช่อย่างนั้น **ต้องเป็นธรรมที่นำไปสู่ความพ้นทุกข์ เป็นธรรมที่สามารถนำไปพ้นจากวัฏฏทุกข์ได้** ลองดูใน *ทุกนิบาต อังคุตตรนิกาย* พระพุทธเจ้าตรัสว่า มีทานอยู่ ๒ อย่าง อามิสทานกับธรรมทาน และในทาน ๒ อย่างนั้น ธรรมทานเป็นเลิศ

ที่นี้ *อรรถกถา ทุกนิบาต อังคุตตรนิกาย* นั้นเองก็ว่าอย่างนี้ ให้ธรรมโดยการกล่าวปฏิบัติที่จะทำให้ถึง อมตธรรม นี่ชื่อว่าธรรมทาน ไม่ใช่ชั่งช้อนเล่นๆ ว่าธรรมทาน แล้วก็จะไปชนะทานทั้งปวง มันต้องเป็นธรรมในระดับที่จะนำคนออกจากทุกข์ได้ ตั้งแต่ทุกข์เล็กน้อย ไปจนถึงทุกข์มากที่สุด คือทุกข์ในสังสารวัฏ อย่างนี้จึงจะเป็นธรรมทานที่เลิศ แล้วก็การแสดงธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประกาศแล้วซึ่งนำทุกข์ออกไป เป็นเหตุให้สิ้นทุกข์ และนำความสุขมาให้ในโลกนี้และโลกหน้า เป็นประโยชน์แก่กฏลแก่คนทั้งหลาย อันนี้คือธรรมทาน เพราะฉะนั้นอันนี้ผมให้คำจำกัดความสั้นๆ ย่อยๆ เพียงเท่านี้ก่อนนะครับ

ธรรมทานที่หมายถึงจริงๆ ต้องเป็นประเภทของธรรมทานที่จะนำบุคคลออกจากทุกข์ ให้ประสบความสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้า ก็มีรายละเอียดเป็นอันมาก ค่อยๆ คุยกันไป

ที่นี้ผ่อนลงมาให้ต่ำลงมาอีกนิดหนึ่ง ก็คือการให้คำแนะนำสั่งสอนที่เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต ในการทำจิตใจให้ปลอดโปร่ง

สงบ ใส หรือการสั่งสอนศิลปวิทยาการ ที่เป็นประโยชน์ก็อยู่
ในการใช้ชีวิตให้ดีขึ้น อันนี้ก็เป็นธรรมทาน มีความสำคัญต่อ
ชีวิตของบุคคลมากทีเดียวครับ เพราะทุกคนจะได้ดีมีสุขก็ต้อง
อาศัยการได้ยินได้ฟังถ้อยคำพร่ำสอน ให้เว้นสิ่งที่ควรเว้น
ประพฤติกิเลสสิ่งที่ไม่ควรประพฤติกระทำ

ที่นี้ก็วิชาสำหรับประกอบอาชีพเลี้ยงตัวของทุกๆ คน จะมี
ได้ก็เพราะอาศัยผู้ที่มีใจกรุณา สั่งสอนวิชานั้นๆ ให้ จึงได้วิชา
ติดตัวไว้เลี้ยงชีวิตไปจนตาย และก็ยังเป็นอุปนิสัยติดไปในชาติ
หน้าอีกด้วย

**วิถีชีวิตของคนเรา จะดำเนินไปอย่างไรดีก็สุดแล้วแต่คำ
สั่งสอนที่เขาารู้สึกประทับใจ ยึดไว้เป็นแนวทางชีวิต และก็มี
อิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของเขาอยู่ตลอดเวลา ผู้ที่เลื่อมใส
ในคำสอนที่ดีก็ดำเนินชีวิตไปในทางที่ดี ผู้ที่เลื่อมใสในคำสอนที่
เลว ก็ดำเนินชีวิตไปในทางที่เลว คำสอนที่ผิดก็ดำเนินชีวิตไปใน
ทางที่ผิด**

เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงได้ตรัสเตือนเอาไว้ว่า อย่า
เสพธรรมเลว *หีนัง ธมฺมํ น เสเวยฺย* แปลว่า อย่าเสพธรรมเลว คือ
ธรรมเหมือนกันแต่เป็นธรรมเลว คือ อกุศลธรรม หรือบาปธรรม
อย่าเสพ อย่าเลื่อมใสศรัทธาซึ่งธรรมหรือคำสอนที่ผิด หรือลัทธิ
ที่ผิด เพราะจะนำตนไปในทางที่ผิด เมื่อจมลงไป คำสอนที่ผิด
แล้วก็ถอนตัวได้ยาก บางคนก็จมอยู่ในลัทธิที่ผิดนั้นจนตายนะ
ครับ และก็ยังจะเป็นอุปนิสัยที่เลวร้ายติดตัวไปในชาติหน้าอีกด้วย
น่ากลัวจริงๆ

ตามทฤษฎีของพระคาสตา คือ พระพุทธเจ้าท่านทรงเห็นว่ามิจฉาทิฎฐิ คือความเห็นผิดนี้เป็นยอดโทษ คือไม่มีโทษใดที่ยิ่งกว่า *มิจฉาทิฎฐิ*ปรมาณิ ภิกขเว วุชฺชานิ

ภิกษุทั้งหลาย มิจฉาทิฎฐินั้นเป็นยอดโทษ เป็นโทษอย่างยิ่ง

ก็นำเห็นใจนะครับ บางคนไปเสพผิดเข้า *ปรโตโฆสะ* หมายถึงเสียงจากคนอื่นเสียงจากภายนอก ไปได้ผิดเข้า มันก็เดินไปในทางที่ผิด ไม่มีโยนิโสมนสิการ ไม่มีความคิดที่แยบคาย เรียกว่า โยนิโสมนสิการ

คราวนี้ก็ผิดกันไปใหญ่เลย มันได้ทั้งสองอย่าง ตัวประกอบ ๒ ตัว ปัจจัยภายนอกก็คือ *ปรโตโฆสะ* เสียงจากภายนอกที่ผิด การชักนำที่ผิด และตัวเองก็ไม่มีโยนิโสมนสิการ ไม่มีความคิดที่แยบคาย ก็เลยดิ่งลงไปเ็นทางที่ผิด อันนี้เป็นบาปมาก

คนสร้างลัทธิที่ผิดนี้เป็นบาปมาก พระพุทธเจ้าเคยตำหนิ คาสตาบางคน เช่น มัคขลิโคสาล ในสมัยของพระองค์ว่า เป็นเหมือนพรานปลาที่เอาไซเอาลอบมาดักเอาไว้เพื่อความรอดตายของปลา ไม่ใช่เพื่อสวัสดิภาพของปลา คาสตาบางคนหรือครูบางคนหรือนักสอนบางคน บางลัทธิ เป็นอย่างนั้น คือว่าดักคน ลัทธิของเขาเป็นลัทธิบาป และก็ดักคนไว้ให้ไปติดในลัทธิอันนั้น เพื่อความรอดตายของคนที่เป็นผู้ติดอยู่นั่นเอง ไม่ใช่เพื่อสวัสดิภาพของคนเหล่านั้น เหมือนกับพรานปลาอย่างที่ว่าแล้ว ช่างลอบช่างไซสร้างอะไรไว้ให้ปลาติดไซ เพื่อความรอดตายของปลา

ที่นี้จะตั้งปัญหาขึ้นว่า มีความจำเป็นอย่างไร ถึงต้องมีธรรมทาน

กล่าวสำหรับชาวพุทธโดยทั่วไป ก็เพราะว่า ชาวพุทธเรานับถือพุทธศาสนาก็จริง แต่มีจำนวนน้อยที่รู้จักพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ชาวพุทธส่วนใหญ่ก็ยังไม่สำนึก คือมีอาการเหมือนเด็กน้อยที่หลงป่า หาทางออกไม่ได้ ร้องไห้คร่ำครวญ วนเวียนอยู่ในป่า ป่าที่ว่าก็คือสังคมนี้นี้แหละ เป็นป่าใหญ่ ป่ามนุษย์ แม้ว่าจะเป็นผู้มีศรัทธา มีฉันทะ มีความตั้งใจดี แต่ว่าขาดปัญญา คุ่มครองตน

เมื่อเป็นอย่างนี้ แม้จะเลื่อมใสพุทธศาสนา ทำนุบำรุงด้วยปัจจัย ๔ มากมาย แต่ไม่รู้จักพุทธศาสนาที่ตนเลื่อมใส จึงสับสน วุ่นวาย กระสับกระส่าย ไม่ได้รับประโยชน์จากศาสนาที่ตนนับถือที่เคารพเลื่อมใสเท่าที่ควร จึงมีสิ่งๆ ที่เรียกว่าสูญเปล่ามากมาย เหมือนคนที่กินยาไม่ตรงกับโรคนะครับ แถมยังเป็นยาปลอมเสียอีก ลองคิดดูเถอะครับ ว่าสุขภาพของเขาจะเป็นอย่างไร เพียงแต่ได้ปลอบประโลมใจตัวเองไปวันๆ ว่าได้กินยาแล้ว ยานั่นนอกจากจะไม่ใช่ประโยชน์แก่พวกเขาแล้ว ยังทำลายเขาเสียอีก นี่หมายถึงยาปลอมนะครับ

คนไข้จะกินยา ก็ควรจะศึกษาให้เข้าใจเรื่องยาพอสมควร รู้จักคุณและโทษของยา รู้จักปริมาณและระยะเวลาที่จะกิน มียาหลายอย่าง ถ้ากินผิดพลาดอาจถึงตายได้อย่างรวดเร็ว ที่นี้ถ้าไม่รู้ด้วยตนเอง ก็ต้องปฏิบัติตามผู้รู้คือหมอ ผมหมายถึงว่าถ้าหมอชื่อสัตย์และก็หวังดีต่อคนไข้จริงๆ แต่หมอไม่ได้อยู่กับคนไข้ตลอดเวลาเนะครับ คนไข้ต้องอยู่กับตัวเอง โรคก็อยู่กับคนไข้เอง อาการดีขึ้นหรือเลวลง คนไข้ก็รู้อยู่ตลอดเวลา ถ้ารู้จัก

ยา รู้จักโรค รู้จักวิธีแก้ไข เป็นต้น เขาก็จะรักษาตัวเองได้อย่างแน่นอน นอกจากโรคสำคัญที่เขาไม่มีเครื่องมือจึงจะต้องพึ่งหมอพึ่งโรงพยาบาล

ข้อนี้ฉันใด ผู้ที่จะประพฤติปฏิบัติธรรมก็ทำนองเดียวกันฉันนั้น คือควรจะต้องรักษาตนเองและก็คือศึกษาธรรมที่จะต้องประพฤติปฏิบัติอันนั้นให้เข้าใจแจ่มแจ้งเสียก่อนว่ามีขอบเขตอย่างไร มีความหมายอย่างไร หรือควรประพฤติมากน้อยแค่ไหน ให้สมกับฐานะของตน ควรให้ธรรมข้อไหนรับช่วงต่อไป ควรจะปรับธรรมข้อใดให้เหมาะให้ควรให้เสมอกับธรรมข้อใด เช่นว่า ศรัทธา วิริยะ ปัญญา ควรปรับอย่างไร เหมือนปรับยากับอาหารให้พอเหมาะกันในโรคบางอย่าง ก็พยายามสำรวจตนเองว่า มีจริตอัธยาศัยอย่างไร ควรเน้นหนักในธรรมข้อใด เพื่อให้เหมาะกับจริตอัธยาศัยของตน เช่น คนราคจริต ควรเน้นหนักในธรรมข้อใด คนโทสจริต ควรเน้นหนักในธรรมข้อใด คนเป็นวิตกจริต ขี้วิตกกังวล ขี้กลัว อะไรต่างๆ เหล่านี้ ควรจะใช้ธรรมะอย่างไร

เมื่อทราบพอสมควรดังนี้แล้ว ก็จะเป็นที่พึงแก่ตนได้ เป็นการสนองพระพุทธรังษิ์ที่พระพุทธรเจ้าตรัสเตือนเสมอว่า ให้ฟังตนและฟังธรรม ฟังตนที่มีธรรม ความเพียรต้องทำเอง ตถาคตทั้งหลายเป็นเพียงผู้บอกทางเท่านั้น

ด้วยความตั้งใจที่จะฟังตนเองและฟังธรรม ในการดำเนินชีวิต มนุษย์ก็จะก้าวขึ้นสู่วิถีชีวิตใหม่ คือมีความมั่นใจในตน มั่นใจในธรรม ผมขอชี้ว่า เพียงแต่ตั้งใจที่จะฟังตนเองและฟังธรรม การดำเนินชีวิตอย่างนี้ มนุษย์ก็จะก้าวขึ้นสู่วิถีชีวิตใหม่ มีความ

มั่นใจในตน มั่นใจในธรรม และมีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย มั่นคง และสงบแจ่มใส ไม่เลื่อนลอย ไร้หลักฐานอย่างแต่ก่อน เปรียบ ไปก็เหมือนต้นไม้ที่มีรากยึดติดแน่นแล้ว หยั่งรากแก้วลงยึดแล้ว มีรากน้อยใหญ่แผ่ยึดดินไว้อย่างมั่นคง พร้อมทั้งจะเจริญเติบโต แผ่กิ่งก้านออกไปทั้ง ๔ ทิศ

ต้นไม้แบบนี้จะครบท่านลองนึกดู ๒ อย่างนี้ก็จะแตกต่าง จากเศษไม้ที่ลอยน้ำมากทีเดียว คนที่ไม่มีหลัก ไม่มีอะไรยึด ฟุ้ง ตนเองไม่ได้ ก็เหมือนกับเศษไม้ที่ลอยไป น้ำไหลไปทางไหนก็ ๒ ไหลไปทางนั้น ตามกระแส หรือเหมือนใบไม้ร่วง แล้วแต่ลมจะ พัดไป ไม่เหมือนดวงดาวโคจรไปตามวิถีของตน

ท่านผู้ฟังที่เคารพครับ มนุษย์มีมานานแล้วในโลกก็จริง แต่ว่ามนุษย์ยังเยาว์ในทางจิตอยู่มาก ทั้งนี้ก็เพราะว่าขาดการ พัฒนาหรือว่าพัฒนาไม่ถูกต้อง ทำให้อายุจิตไม่เจริญเท่าที่ควร มีอาการเป็นเด็กในร่างผู้ใหญ่อยู่มากทีเดียว สังคมมนุษย์จึง สับสนวุ่นวาย ไม่แพ้สังคมเด็กไร้เดียงสา เด็กไร้เดียงสาเสียอีก แม้จะสับสนแต่ก็ไม่น่ากลัว คือไม่มีพิษมีภัยอะไรนัก แต่สังคม เด็กในร่างผู้ใหญ่ นั้นวุ่นวาย เร่าร้อน และมีพิษภัยอยู่รอบด้าน ไปไหนก็ลำบาก ไปไหนก็มีแต่ภัย ในบ้านก็มีภัย ต้องระวัง ออก ไปนอกบ้านก็มีภัย อยู่ที่ไหนก็มีภัย

มนุษย์มีมาในโลกมานานแล้วก็จริง แต่ว่ามนุษย์ยังเยาว์ใน ทางจิต จิตของมนุษย์อายุน้อยมาก การศึกษาที่มุ่งเอาความ เป็นใหญ่เป็นโตเป็นเจ้าคนนายคน และก็การพัฒนาที่เน้นทาง วัตถุมากเกินไป จนลืมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มาเป็นเวลานานแล้ว

ทำให้สังคมมีรากเป็นพืช และก็ออกดอกผลมาเป็นพืชอย่างที่เห็นกันอยู่ และยากที่จะแก้ไขได้ ถ้าไม่แก้ไขที่ต้นเหตุ คือสร้างค่านิยมให้สังคมเสียใหม่ สังคมจะได้เจริญอย่างมีสัดส่วนสมบูรณ์ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่าเสียก่อน แล้วจึงค่อยพัฒนาทรัพยากรอื่นๆ เพื่อพัฒนามนุษย์ ไม่ใช่พัฒนาไปเพื่อเอามนุษย์ไปเป็นทาสรับใช้สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นภาวะการณ์ที่น่าสงสารเป็นอย่างยิ่ง เราลี้มมานานแล้ว มัวแต่สนใจพัฒนาวัตถุ

สังคมส่วนใหญ่ของเรา พัฒนาตามสังคมตะวันตก ก็เพื่อให้ทันสังคมตะวันตก หรือยุโรป อเมริกา จึงพยายามแสวงหาความเจริญภายนอกตัวยิ่งกว่าภายในตัว ขออภัยที่ว่าตามอย่างเขามากมายเหลือเกิน

ทีนี้ถ้าเราเคารพพุทธศาสนาและปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาจริงแล้ว เราจะต้องดำเนินชีวิตใหม่ให้สอดคล้องกับหลักการและแนวทางของพุทธศาสนา ซึ่งเป็นขบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ผลเลิศที่สุด ถ้าเราเข้าใจพุทธศาสนาอย่างแท้จริงและถูกต้องตามที่พระพุทธรเจ้าทรงสอน

เกี่ยวกับการศึกษาและผลผลิตของสังคมตะวันตกนั้น ส่วนเสียก็มีอยู่ไม่น้อยทีเดียว เรื่องนี้ผมจะขอยกเรื่องที่ ดร.ดักลาส เอ็มเบิร์ต ได้เขียนไว้ในหนังสือ BUDDHISM SCIENCE AND ATHEISM ขอกล่าวถึงท่านผู้นี้สักเล็กน้อย ท่านเป็นจิตแพทย์ชาวอเมริกัน ต่อมาได้ยอมรับนับถือพุทธศาสนา มาศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสมณะ-วิปัสสนา ในประเทศไทยหลายปี ท่านผู้นี้ได้เขียนไว้ คำแปลคือ หนังสือพุทธศาสนา วิทยาศาสตร์ และ

อเทวนิยม ท่านว่าในกรณีที่ชาวตะวันตกยึดมั่นอยู่ในหลักวิทยาศาสตร์ของตน ตลอดจนถึงการหาความจริงภายนอกอย่างเดียวนั้น บางครั้งก็ทำให้เกิดผลที่ไม่พึงปรารถนาขึ้นได้ น่าเสียดายว่าในบรรดานักศึกษามหาวิทยาลัยที่กำลังทำปริญญาในทางวิทยาศาสตร์และปรัชญา และในหมู่ศาสตราจารย์ก็ดี บุคคลเหล่านี้แม้จะเป็นผู้คงแก่เรียน มีปัญญาสูงเพียงใดก็ตาม ก็ปรากฏว่ารู้เรื่องโลกภายนอกมากกว่าเรื่องของตนเอง บุคคลเหล่านี้มักมีอารมณ์นิสัยที่พิกลพิการ มีสังคมนิสัยบกพร่อง และมักจะคิดว่าปัญญาความรู้ที่ตนได้เรียนมาอย่างกว้างขวางนั้น เป็นคุณธรรมอันสูงสุดแล้ว

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าบุคคลพวกนี้ โดยแท้จริงแล้วก็หาความสุขไม่ได้สัก และตลอดเวลาที่ซ่อนข้อบกพร่องของตนไว้เบื้องหลังโล่ คือข้ออ้างว่าตนเป็นดอกเตอร์ เป็นศาสตราจารย์ เป็นต้น และที่ร้ายยิ่งขึ้นไปอีกก็คือ บุคคลผู้ได้รับการยกย่องนับถือว่าเป็นนักจิตวิทยา จิตแพทย์ที่ฉลาดปราดเปรื่อง พุดลึงได้ ก็มีคนที่เชื่อถือนั้น กลับกลายเป็นผู้ที่มีอารมณ์ไม่ปกติ คือมีจิตไม่ปกติไปเสียเอง นำประหลาดต่างๆ ที่บุคคลประเภทนี้มีความรู้ในเรื่องอำนาจของจิต สามารถรักษาโรคด้วยจิต แต่จิตใจของเขาเองเป็นโรคเรื้อรังขนาดหนัก แสดงว่าลำพังวิทยาศาสตร์อย่างเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาชีวิตได้อย่างแน่นอน

ในหนังสือเล่มเดียวกันนี้ จิตแพทย์เบิร์นได้กล่าวไว้ในหน้าสุดท้ายว่า พระพุทธศาสนามีลักษณะเป็นระบบจิตวิทยามาแต่เดิม แต่เป็นระบบที่ศึกษาสภาพจิตโดยเน้นหนักในการปฏิบัติทดลอง

ด้วยตนเอง ที่สำคัญที่สุดก็คือว่า **วิธีการของพุทธศาสนานั้นเป็นหลักปฏิบัติที่มีระเบียบแบบแผน มีศิลปะ เป็นวิถีแห่งการครองชีวิตที่มุ่งหวัง ให้ผู้ปฏิบัติมีความผาสุก และมีอารมณ์นิสัยคุ้มครองตนเองได้** ในแง่ที่ไม่มีสถาบันใดทำได้สำเร็จเท่าพระพุทธศาสนาเลย ความสามารถของพระพุทธศาสนาเช่นนี้ เป็นสิ่งที่พึงประสงค์อย่างยิ่ง และเป็นสิ่งที่จะอำนวยประโยชน์สุขแก่โลกอย่างมหาศาลทีเดียว

นี่เป็นข้อเขียนของ ดร.เบร์น จิตแพทย์ชาวอเมริกัน คำแปลนี้เป็นคำแปลของท่านอาจารย์ศิริ พุทธศุภร์ อาจารย์ของผมเองครับ มีชื่อในภาษาไทยว่า ความเกี่ยวข้องระหว่างพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์และอเทวนิยม องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกพิมพ์เผยแพร่ ที่อ้างถึงนี้เป็นฉบับพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕

เพราะฉะนั้น トラบไคที่พุทธศาสนิกชนยังพึ่งตนเองไม่ได้ ยังเอาชีวิตไปแขวนไว้กับที่พึ่งอย่างอื่นภายนอก トラบนั้นเขาก็จะถือว่าเป็นพุทธศาสนิกที่ดีไม่ได้ เมื่อเป็นอย่างนี้ ชาวพุทธแม้จะคุ้นเคยกับพุทธศาสนามาเป็นเวลานาน นับหลายศตวรรษแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่ค่อยจะได้รับความประโยชน์จากพุทธศาสนาเท่าที่ควร คงเป็นเหมือนมดแดงเฝ้ามะม่วง ปูโลสมเฝ้าทรัพย์อยู่เท่านั้นเอง

ท่านผู้ฟังมีความรู้สึกอย่างไร มีความรู้สึกกว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีการธรรมทานที่ถูกต้องมากขึ้นไหม

เราจำเป็นต้องมีการแสดงธรรม การกล่าวธรรม แต่ขอให้ เป็นธรรมที่ถูกต้อง เป็นสังฆธรรมที่แท้ อย่าเป็นธรรมปลอม อย่าเป็นธรรมเก๊ ซึ่งจะเหมือนยาปลอม ไม่สำเร็จประโยชน์แก่ผู้บริโภค

ชาวพุทธส่วนมากเป็นผู้ที่นำสงสาร นำเห็นใจ นำเมตตากรุณา นำให้ธรรมที่แท้จริงแก่เขา ให้เขาได้มีความสุขจากการบริโภคธรรมที่แท้จริง เป็นธรรมที่บริสุทธิ์ล้วนๆ ไม่แฝงไม่เคลือบไปด้วยสิ่งอื่น ซึ่งจะเป็นพิษเป็นภัยแก่เขาเป็นอันมาก

นอกจากเขาจะไม่ได้รับประโยชน์จากธรรมนั้นแล้ว ยังกลับเป็นโทษแก่เขาเป็นอันมากทีเดียว เหมือนธรรมปลอม ไม่ใช่ธรรมแท้ มันก็เหมือนธรรมที่เป็นแบบกลองอานกะ ที่มีปรากฏใน พระไตรปิฎกเล่ม ๑๖ สังยุตตนิกาย นิทานวรรค ว่าด้วยการตอกลิ้ม สูตรก็ชื่อ อาณิสสูตร อาณิ แปลว่า ลิ้ม การตอกลิ้ม ผมจะเล่าให้ฟังโดยย่อ

พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่นครสาวัตถี ตรัสเล่าให้ภิกษุทั้งหลายฟังว่า เรื่องเคยมีมาแล้วในอดีต กลองลูกนี้เรียกว่า อานกะ อานกะ แปลว่า เรียกคนมาประชุมกัน มีประวัติค่อนข้างจะพิลึก แต่ว่าจะไม่นำมาเล่าในที่นี้

กลองชื่ออานกะ ของพวกกษัตริย์กลุ่มหนึ่ง เรียกว่า ทสารหะ อันนี้เป็นชื่อของกลุ่มกษัตริย์ทสารหะ ได้ตอกลิ้มอื่นลงไป เมื่อเนื้อกลองมันขาด เขาก็ได้ตอกลิ้มลงไปแทน เมื่อเป็นอย่างนี้ ในกาลต่อมาใครง่าของกลองก็หายไป ยังเหลืออยู่แต่โครงลิ้มเท่านั้น โครงง่าหายไปเหลือแต่ลิ้ม ถ้าเป็นหนังก็คือหนังง่ามันหายไปหมด หนังง่ามันผุ มันขาด ก็เอาของใหม่เข้าไปปะเอาไว้พอนานๆ เข้ามันก็เหลือแต่ของใหม่ ข้อนี้ฉันใด

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า พวกภิกษุในอนาคตหรือชาวพุทธในอนาคต เมื่อเขากล่าวพระสูตรที่ตาคอดกล่าวไว้ลึกซึ้ง เป็น

โลกุตตระ คือพ้นจากโลก ประกอบด้วยสุญญตธรรม สุญญตา
ก็ไม่ปรารถนาที่จะเข้าไปฟัง ที่จะเรียนรู้ และไม่คิดว่าธรรมนั้น
ควรจะเล่าเรียน ควรจะศึกษา

แต่ว่าเมื่อมีใครมากล่าวพระสูตร หรือว่ามีนักปราชญ์
รุ่นหลังรจนาพระสูตร ร้อยกรองไว้ มีอักษรวิจิตร มีพยัญชนะ
วิจิตรเป็นของภายนอก หรืออย่างมาก็เป็นสาวกภาสิต ก็ปรารถนา
ที่จะฟังด้วยดี เงี้ยวสวดลงสดับ เข้าไปตั้งจิตเอาไว้ และก็ให้ความ
สำคัญแก่ธรรมเหล่านั้น ว่าควรเรียนควรศึกษา

พระพุทธเจ้าได้ตรัสต่อไปว่า พระสูตรหรือข้อความที่
ตถาคตกล่าวแล้วที่มีอรรถลึกลับซึ่ง เป็นโลกุตตระ ประกอบด้วย
สุญญตา คือความว่าง จะอันตรายกันไปจนถึงนั้นเหมือนกัน เพราะ
ฉะนั้นพวกเธอทั้งหลายฟังศึกษาอย่างนี้ว่า เมื่อเขากล่าวพระสูตร
ที่ตถาคตกล่าวแล้วมีอรรถลึกลับซึ่งเป็นโลกุตตระ ประกอบด้วย
สุญญตาธรรม พวกเราจักฟังด้วยดี เงี้ยวสวดลงสดับ เข้าไปตั้งจิต
ไว้เพื่อจะรู้และเห็นความสำคัญ ให้ความสำคัญแก่ธรรมเหล่านั้น
ว่าควรเรียนควรศึกษา

นี่เป็นข้อความที่พระพุทธเจ้าตรัสเตือนภิกษุทั้งหลายเอาไว้
รวมทั้งพุทธบริษัทด้วย ผมขอถือข้อความจากพระพุทธพจน์นี้
อธิบายเพิ่มเติมสักนิดว่า ขอให้เราสนใจธรรมะในส่วนลึกลับบ้าง
อย่าสนใจธรรมะแต่เพียงส่วนผิวเผิน ให้สนใจใฝ่ใจใคร่รู้ธรรมะที่
เป็นส่วนลึกลับบ้าง อย่าติดกันอยู่เพียงทานๆ คีลๆ แต่ให้สนใจ
ธรรมะส่วนลึกลับบ้าง เพราะธรรมะส่วนลึกลับนี้ไม่ค่อยมีผู้แสดง ไม่
ค่อยมีผู้กล่าว สำหรับธรรมะส่วนต้น ธรรมะพื้นๆ อะไรต่างๆ ก็

ดาษตื่นกันอยู่และหาได้ง่าย แต่ว่าถ้าเราต้องการไข่มุก มันต้อง
ดำลงไปในมหาสมุทรให้ลึกสักหน่อย ไข่มุกมันจะลอยขึ้นมา
เหนือน้ำไม่ได้ เราต้องการไข่มุกที่ดี ก็ต้องลงไปในที่ลึกสักหน่อย
เราต้องการธรรมชาติๆ ต้องรู้จักแสวงหา และลงลึกสักหน่อย

ขอเรียนท่านผู้ฟังไว้ในที่นี้ว่า ธรรมะที่จะเป็นประโยชน์กับ
จิตใจแท้จริงนั้น ต้องเป็นธรรมะส่วนลึก ไม่ใช่ธรรมะส่วนตื้น
ธรรมะส่วนตื้นนั้นเป็นประโยชน์แก่สังคม หรือเป็นประโยชน์ทาง
ด้านจริยธรรม ในการที่ช่วยให้ครอบครัว ให้สังคมอยู่ได้ โดยไม่
เบียดเบียนกัน แต่ข้อที่คนเบียดเบียนตัวเอง ความคิดของคน
ที่เบียดเบียนตัวเอง เราเอาธรรมะส่วนตื้นส่วนไหนมาช่วย มันต้อง
เอาธรรมะส่วนลึกมาช่วย มาแก้ไขมาช่วยเหลือจิตใจ ก็ต้องเป็น
ธรรมส่วนลึก เช่นว่า

บางท่านบอกว่า ไม่ต้องอะไรมากหรอก คีล ๕ ก็พอแล้ว
ก็ได้ ก็พอที่จะให้คนไม่เบียดเบียนกัน แต่ว่าคนเราแม้จะไม่ถูก
เบียดเบียนโดยผู้อื่น และก็ไม่เบียดเบียนใคร แต่ว่าลองดูเถิด
เรามีพฤติกรรมหลายอย่างที่คนเบียดเบียนตัวเองอยู่ไม่ใช่บ่อย
เลย คือกลัวใจไปเอง คิดไปเอง ไม่มีอะไรที่จะทุกข์ก็หาเรื่องมา
ทุกข์ ความเศร้าโศก ความพิไรรำพัน รู้สึกเสียใจ ความติดใจ
เยอะเยอะไปหมดเลย โลภะ โทสะ โมหะ อะไรที่มันทำให้จิตใจ
รุ่มร้อน ทำนองนี้ ซึ่งจะต้องเอาธรรมะส่วนลึกมาช่วย มิฉะนั้นแล้ว
มันจะแก้ไขไม่ได้ เพราะขาดธรรมะส่วนลึกนั่นเอง สิ่งที่จะช่วย
รักษาจิตใจ ช่วยระครองจิตใจ มันออกมาภายนอกเป็นการ
เบียดเบียน คือถ้าคนที่ใจสงบใจดี อยู่ด้วยธรรมะแล้ว การคิด

เบียดเบียนบีบบังคับตนเองบ้าง เบียดเบียนผู้อื่นบ้างไม่มี แต่ที่ว่า
คนถูกเบียดเบียนโดยวิธีต่างๆ ก็เพราะว่าใจของคนไม่มีธรรมะ
เป็นเครื่องอยู่ คีลมันก็รักษาได้แต่กาย วาจา แต่รักษาใจไม่ได้

เพราะฉะนั้นก็ขอให้สนใจธรรมะส่วนลึก อย่างที่พระพุทธเจ้า
ท่านตรัสเอาไว้ว่า ให้สนใจธรรมที่ลึกและมีอรรถอันลึก ที่นี้
พระอรรถกถาจารย์ ท่านเล่าเรื่องกลองอานกะเอาไว้อย่างยาวและ
ก็สนุกดี ท่านที่ต้องการอ่านรายละเอียดก็ไปดูเอาในอรรถกถา
สังยุตตนิกาย นิทานวรรค อรรถกถาของอาถนีสูตรนะครับ อยู่ใน
โอปัมมสังยุต ก็ลองอ่านดู สนุกดี

ที่นี้จะไขความตรงนี้ที่ท่านบอกว่า คัมภีราลึกซึ่งนี้ โดย
พระสูตรที่ลึกซึ่ง ท่านยกตัวอย่างพระสูตร เช่น ลัลลสูตร หรือ
ลัลลัตถสูตร นี้ก็อยู่ในพระไตรปิฎกเล่ม ๑๘ เป็นใจความที่น่า
สนใจนะครับ ผมจะนำมาคุยกับท่านในตอนนี้ แต่จะเริ่มต้นด้วย
เวหนาก่อนนะครับ อันนี้ท่านยกตัวอย่างว่าธรรมที่ลึกซึ่ง หรือว่า
พระสูตรที่ลึกซึ่ง เช่น

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า เวหนามีอยู่ ๓ อย่าง คือ สุขเวทนา
ความรู้สึกเป็นสุข ทุกขเวทนา ความรู้สึกเป็นทุกข์ อทุกขมสุขเวทนา
ความรู้สึกไม่ทุกข์ไม่สุข

ที่นี้พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า ฟังเห็นสุขเวทนาโดยความ
เป็นทุกข์ คือสุขเวทนานั้นแหละ สิ่งที่คุณคิดรู้สึกว่าเป็นสุข
นั้นแหละให้เห็นว่าเป็นทุกข์ เห็นไหมครับว่ามันลึกซึ่งขึ้นมา
คนส่วนมากก็จะเพลิดเพลิดในเวทนาคือเสวยสุขและเพลิดเพลิด

ในสุข แต่พระพุทธเจ้าท่านสอนบอกว่า ให้เห็นสุขเวทนาโดย
ความเป็นทุกข์

ที่นี้เมื่อเห็นสุขเวทนาเป็นทุกข์แล้ว ทุกขเวทนาเป็นอะไร
ท่านก็ตรัสบอกว่า ให้เห็นทุกขเวทนาโดยความเป็นลูกศรคือ
เสียบแทง สิ่งที่เสียบแทง และเห็นอกุทฺทมสุขเวทนา เป็น
อุเบกขาเวทนา ความรู้สึกไม่ทุกข์ไม่สุข หรือเฉยๆ นั้นเป็นของ
ไม่เที่ยง คือเฉยๆ ลักประเดี้ยวหนึ่งมันก็ไม่เฉยหรืออก เดี้ยวก็
เป็นสุข เดี้ยวก็เป็นทุกข์ ส่วนมากก็เวียนไปเวียนมาอยู่กับสุข
และทุกข์ อกุทฺทมสุข คืออุเบกขา คือเฉยๆ นั้นมันตั้งอยู่ไม่นาน
ประเดี้ยวประด้าว ฉะนั้นก็ให้พิจารณาโดยความไม่เที่ยง ที่ท่าน
ถือว่าเป็นธรรมที่ลึกลับ

ภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุที่เห็นสุขเวทนาโดยความเป็นทุกข์
เห็นทุกขเวทนา โดยความเป็นลูกศร เห็นอกุทฺทมสุขเวทนา โดย
ความเป็นของไม่เที่ยง เรากล่าวว่ามีความเห็นชอบ ผู้ที่เห็นเช่นนี้
แหละเราเรียกว่ามีความเห็นชอบ แล้วก็สามารถจะตัดตัณหาได้
เด็ดขาด เพิกถอนสังโยชน์ได้ กระทำที่สุดแห่งทุกข์แล้ว ก็ละมานะ
ไปได้โดยชอบ ก็ลึกลงไปแล้วเห็นไหมครับ มันจะลึกลงไป นี่คือ
คัมภีรา

นี่ถ้าจะอธิบายให้ลึกลงไปอีกก็ได้ นะครับ ค่อยๆ ทำ ค่อยๆ
ขุดลงไป ขอให้ท่านผู้ฟังจำไว้ว่า ในธรรมะส่วนลึกลับนั้นท่านให้
เห็นสุขเวทนา โดยความเป็นทุกข์ คือเราจะได้ไม่เพลิดเพลินกับมัน
เวลาได้รับความสุขจะได้ไม่เพลิดเพลินกับความสุข คือว่ามันพร้อม
ที่จะแปรปรวนเป็นความทุกข์ และเวลาที่ได้รับทุกขเวทนามาก็ให้

เห็นเป็นเหมือนลูกศรมันเลียบแทงให้เจ็บ เจ็บอกเจ็บใจ เวลา
เฉยก็ให้เห็นเป็นของไม่เที่ยง เดียวมันก็เปลี่ยนไป

ที่นี้ถ้าเห็นอย่างนี้ ก็ตัดตัดหาได้ ตัดสังโยชน์ได้ สังโยชน์ ๑๐
นะครับ สังโยชน์แปลว่ากิเลส สิ่งร้อยรัดบุคคลไว้ใหนพ จับคน
ไว้ใหนพ ในสังสารวัฏ สังโยชน์คือกิเลส ที่จับคนให้เวียนว่ายอยู่
ในสังสารวัฏ อยู่ในทุกข์ สังโยชน์มีสังโยชน์ภายใน สังโยชน์
ภายนอก ถ้าเผื่อจะให้ลงลึกอีก ผมก็จะว่าลงลึกอีกนะครับ

เวทนานี้เป็นเรื่องสำคัญมากเลยนะครับในชีวิตประจำวัน
ของเรา เพราะมันเป็นสิ่งถูกต้องอยู่ในชีวิตประจำวันทุกวัน แต่ว่า
มันมีความแตกต่างระหว่างปุถุชนผู้ไม่ได้สดับธรรมของพระ
อริยะ กับสาวกของพระอริยะหรืออริยสาวก ผู้ได้สดับธรรมของ
พระอริยะ มันจะมีความรู้สึกผิดกัน ในเวลาที่ได้รับสุขเวทนาบ้าง
ทุกข์เวทนาบ้าง หรือออกทุกข์สุขเวทนาบ้าง

อันนี้ก็ยังมีอีกพระสูตรหนึ่งท่านเรียกว่า สัลลัตถสูตร เมื่อ
ปุถุชนผู้ไม่ได้สดับ เวลาถูกทุกข์เวทนาถูกต้องแล้ว ก็จะเศร้าโศก
เสียใจพีโรราพัน ทูบอกคร่ำครวญถึงความมมงาย เสวยเวทนา ๒
อย่าง คือ เวทนาทางกาย และเวทนาทางใจ เหมือนกับว่านาย
ขมังธนู ยิงคนคนหนึ่งด้วยลูกศร และยิงซ้ำอีกด้วยลูกศรดอกที่ ๒
บุคคลผู้นั้นก็จะเสวยทุกข์เวทนา ด้วยลูกศร ๒ ดอก เลียบเข้าไป
ทางกายและทางใจ

พระพุทธเจ้าตรัสว่า ปุถุชนผู้ไม่ได้สดับธรรมของพระอริยะ
ก็ฉนั้นนั่นเหมือนกัน เวลาถูกทุกข์เวทนาถูกต้องก็จะเศร้าโศก

เสียใจพิโรธว่าพันทูปอกคร่ำครวญถึงความมั่งงายแล้วก็เสวยเวทนา ๒ อย่างคือ เวทนาทางกาย และเวทนาทางใจ และก็ขณะเดียวกัน ก็จะสะสมปฏิกิริยานุสัย กิเลสส่วนลึกที่เกี่ยวกับโทสะ เพราะว่า กระทบเวทนาแบบนี้บ่อยๆ โทสะก็จะเพิ่มพูนขึ้น

เมื่อเกิดทุกข์เวทนาแก่สวากของพระอริยะ ก็เสวย ทุกขเวทนาทางกายอย่างเดียว ไม่เสวยทุกข์เวทนาทางใจ ปุถุชน โดยทั่วไปเหมือนกับคนที่ถูกลูกศร ๒ ดอกเสียบอยู่ แต่สวาก ของพระอริยะเหมือนคนที่ถูกลูกศรเพียงดอกเดียว ปุถุชนโดย ทั่วไปไม่รู้จักสุขเวทนาอย่างอื่นนอกจากกามสุข แม้จะต้องเสวย ทุกขเวทนาปานใด ก็ยังพอใจเพลิดเพลินในกามสุข ซึ่งเป็นเหตุ เพิ่มราคานุสัยในสันดาน คำว่าราคานุสัยนี้คือ กิเลสอย่าง ละเอียดซึ่งนอนเนื่องอยู่ในสันดาน ท่านเรียกว่าอนุสัย มันอยู่ใน Unconsciousmind ในส่วนลึกของจิต และคนเหล่านั้นก็รู้เสีย ด้วยซ้ำว่า อะไรเป็นเหตุเกิด อะไรเป็นเหตุดับของเวทนาทั้งหลาย ไม่รู้ถึง *อัสสาทะ* คือรสที่น่าพอใจ *อาทีนวะ* คือโทษ และไม่รู้จัก *นิสสรณะ* คือ การสลัดออกตามความเป็นจริง

ต่อไปจะพูดถึงเรื่องเวทนานะครับ

ปุถุชนผู้มีได้สดับธรรมของพระอริยะ แม้จะถูกทุกข์เวทนา เสียบแทง บีบคั้นอยู่อย่างนี้ ก็ยังเพลิดเพลินในกามสุข ทั้งนี้ เพราะอะไร อันนี้เป็นพระพุทธรดำรัสเอง เป็นคำสอนของ พระพุทธรเจ้าเอง ผมก็นำมากล่าวให้ง่ายขึ้น หรือว่าย่อให้สั้นเข้า ให้ฟังเข้าใจง่ายขึ้น

ปุถุชนยังผลิตเพลินอยู่ในกามสุข ทั้งนี้เพราะอะไร

ก็เพราะเหตุที่ว่า เขาไม่รู้จักริธีสลัดออกจากทุกขเวทนา โดยวิธีอื่น นอกจากวิธีแห่งกามสุข คือเขาต้องทุกข์เพราะแสวงหาและผลิตเพลินในกามสุขนั่นเอง และก็หาทางออกจากทุกข์โดยวิ่งเข้าหากามสุขอีก ตัวอย่างเช่น

คนที่เสียใจ ผิดหวังในความรักหรือสิ่งที่รัก และก็ไปเที่ยวแสวงหาความเพลิดเพลินด้วยการดูหนังฟังเพลง ด้วยการกินข้าวเคล้าดนตรี ซึ่งก็เป็นกามสุขอีกชนิดหนึ่งเหมือนกัน การกระทำแบบนี้ มันไม่ใช่การแก้ทุกข์ที่ต้นเหตุ แต่ว่าเป็นการกลบทุกข์เอาไว้ซึ่งมีแต่จะเพิ่มพูนมากขึ้นทุกวัน เปรียบไปก็เหมือนแมวที่มันถ่ายแล้วก็เอาทรายกลบทุกวัน ยิ่งนานวันก็ยิ่งเพิ่มพูนกลิ่นที่ไม่น่าปรารถนามากขึ้น คนเลี้ยงแมวในที่จำกัด อย่างในตึกในคอนโดฯ ซึ่งพื้นที่จำกัดจึงต้องมีเถาทรายไว้ให้มันถ่าย และก็มีภาระในการโกยขี้แมวอยู่ตลอดเวลาที่เลี้ยง ลองนึกดู คนที่มีทุกข์และกลบทุกข์ไว้โดยการแสวงหาความสุข ก็ทำนองเดียวกัน

ทางที่ดีกว่า ก็คือต้องปลีกตนออกไปเสียจากกามสุข มุ่งหน้าสู่เนกขัมมสุข คือสุขจากความสงบ ที่ปราศจากสิ่งยั่วชวนใจ เป็นการโยนเอาทุกข์ทิ้ง ไม่ใช่กลบทุกข์ไว้ นี่แหละคือแนวทางของอริยชน หรืออริยสาวก มิฉะนั้นแล้วมันแก้ไม่ได้ มันเพียงแต่ว่ากลบไว้ ซึ่งวิธีของปุถุชนโดยมากทำอย่างนั้น

ทุกครั้งที่เราเสวยทุกขเวทนาโดยไม่รู้เท่าทัน ก็จะไปเพิ่มปฏิฆานุสัยขึ้นในสันดาน ทุกครั้งที่เสวยสุขเวทนาโดยไม่รู้เท่าทัน ก็ไปเพิ่มราคะนุสัยขึ้นในสันดาน

สันดานในที่นี้ก็คืออุปนิสัยนั่นเอง ภาษาทางธรรมบางทีท่านใช้คำว่า ชั้นรสันดาน

ทุกครั้งที่เราเสวยทุกขเวทนาโดยไม่รู้เท่าทัน ก็จะไปเพิ่มปฏิฆานุสัย คือเกี่ยวกับโทสะ อนุสัย คือกิเลสส่วนลึกที่เกี่ยวกับโทสะ ทำให้โทสะง่ายขึ้น หงุดหงิดง่ายขึ้น ยิ่งนานวันไปก็ยิ่งมีโทสะมากขึ้น เกิดยิ่งหงุดหงิดง่ายขึ้น เพราะว่ามันสะสมปฏิฆานุสัยเอาไว้ หรือจะใช้คำว่าโทसानุสัย โกรธานุสัย หรือในตำราท่านว่าปฏิฆานุสัย เป็นตัวตนของโกรธ ความโกรธ หรือโทสะ ความคิดประทุษร้าย

เมื่อเสวยอทุกขมสุขเวทนา โดยไม่รู้เท่าทัน ก็จะไปเพิ่มอวิชชานุสัย อนุสัยคืออวิชา คือความโง่ความเขลา ความไม่รู้ตามที่ เป็นจริง เหมือนกับอยู่ในที่มืดเรามองไม่เห็นอะไรว่าเป็นอะไร ไม่รู้ตามที่ เป็นจริงว่าอะไรเป็นอะไร อะไรตั้งอยู่ที่ไหน เราอยู่ในความมืด เดินสะเปะสะปะสะดุดนั่นสะดุดนี่ หยิบอะไรก็ไม่ถูก เพราะมันมืด ที่นี้พอเปิดไฟสว่างขึ้น มีปัญญามองเห็นหมดตามที่ เป็นจริง จะเดินไปไหนก็ไม่สะดุด จะไปหยิบอะไรก็ไม่หยิบได้ตามที่ต้องการ เพราะมันมีความสว่างอยู่ เมื่อไฟสว่างขึ้น ความมืดก็หายไป แต่พอไฟดับลงไป ความมืดก็กลับมาแทนที่ ก็สลับกันอยู่อย่างนี้

ถ้าเราเสวยอทุกขมสุขเวทนา คือว่าเฉยๆ ไม่ทุกข์ไม่สุข ด้วยไม่รู้เท่าทันตามความเป็นจริง ก็จะเป็นเหยื่อของอวิชชานุสัย แต่ถ้าเรารู้ตามความเป็นจริงแล้ว ก็เป็นการจุดไฟไว้อยู่ตลอดเวลา อวิชชานุสัยก็ไม่เกิดขึ้น หรือเพิ่มขึ้น

อันนี้เกี่ยวกับเรื่องเวทนา ว่ามันมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของเราอย่างไร เพราะว่าเราต้องอยู่กับสุขกับทุกข์ และก็ไม่ใช่ทุกข์ไม่สุขอยู่หมุ่มนเวียนเปลี่ยนกันไปวันหนึ่งตั้งไม่รู้กี่ร้อยครั้ง **ตัวสำคัญก็คือความรู้เท่าทัน โบราณท่านว่า รู้เท่าเอาไว้กัน รู้ทันเอาไว้แก่ และก็รวมกันเป็นรู้เท่าทันคือทั้งกันทั้งแก่** คือถ้าเรารู้เท่าว่าอะไรมันจะเกิดขึ้นก็ป้องกันเอาไว้ก่อน ทีนี้ถ้ามันเกิดเสียแล้วก็ไปรู้ทัน แล้วเราก็แก้ได้ อย่างนี้แหละครับ อย่างถ้าเรารู้ว่าโจรมันจะเข้าบ้าน เราก็ป้องกันเอาไว้ หรือมันเข้ามาแล้วหรือใกล้เข้ามาก็รู้ทัน แก้โดยวิธีเรียกตำรวจ เรียกเพื่อนบ้านมาช่วยกัน อะไรทำนองนั้น

ท่านที่เป็นสาวกของพระอริยะ หรืออริยสาวก ท่านจะเสวยสุขเวทนามีตาม ทุกขเวทนามีตาม อทุกขมสุขเวทนามีตาม ก็ปราศจากกิเลสเสวยเวทนานั้นๆ ไม่เหมือนปุถุชนที่เจอไปด้วยกิเลสทุกครั้งไป เพราะฉะนั้น กิเลสของพระอริยะหรืออริยสาวก หรือสาวกผู้เป็นอริยะ จึงเป็นผู้ที่ถูกถูกละเลยอยู่เพียงดอกเดียว คือ มีทุกข์ทางกายอย่างเดียว ท่านไม่มีความทุกข์ทางใจ เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยหรือว่าเป็นบาดแผลอะไรต่างๆ มีโรคภัยไข้เจ็บ มีพยาธิสภาพอะไรเกิดขึ้นแก่ท่าน ก็เกิดขึ้นแก่ร่างกายของท่าน แต่ว่าความทุกข์ไม่ไปครอบงำจิตใจของท่าน มีแต่ความทุกข์ทางกาย ไม่มีความทุกข์ทางใจ เพราะว่าอารมณ์ที่น่าปรารถนาได้ก็ตาม เรียกว่า **อภิวุฑฐารมณ** หรืออารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนา เรียกว่า **อนิฆุฑฐารมณ** ไม่สามารถจะย้ายใจของท่านได้ ท่านจึงพ้นจากทุกข์ทางใจ

ทีนี้ถ้าจะตั้งปัญหาถามว่า ในชีวิตประจำวันของคนทั่วไปโดยทั่วไปไม่ใช่เฉพาะบางคน ความทุกข์ทางกายกับความทุกข์ทางใจอย่างไหนมีมากกว่า ผมคิดว่าหลายคนคงจะตอบเป็นเสียงเดียวกันเกือบทั้งหมดว่า ความทุกข์ทางใจมีมากกว่า ความทุกข์ทางกายนั้นบำบัดได้ง่ายด้วย แก้ไขง่ายกว่าความทุกข์ทางใจ

ทีนี้คนโดยทั่วไปพอมีความทุกข์ทางกายก็ครอบคลุมไปถึงใจด้วย และพอมีความทุกข์ทางใจ ก็ล้นสะเทือนไปถึงกายด้วย ก็เป็นโรคที่เรียกว่าโรคทางใจซึ่งเป็นเหตุให้เกิดโรคทางกาย นี่ก็มีอยู่เป็นจำนวนมาก คือเป็นโรคทางใจก่อน จิตใจผิดปกติก่อน มีความกลัวมีความกังวล มีความเดือดร้อนทางใจก่อน มันก็ไปทำให้เกิดโรคทางกายต่างๆ หรือว่าทำให้ร่างกายวิปริตแปรปรวนไป กินไม่ได้ นอนไม่หลับ ทำให้ระบบทางร่างกายพลอยเปลี่ยนแปลงไปด้วย ไปในทางที่ไม่ดี หรือจะเรียกว่า Emotional Tension ความตึงเครียดทางอารมณ์ เกิดขึ้นแล้วก็ทำให้ร่างกายมันเปลี่ยนแปลงผิดปกติไปหมด อย่างนี้ก็มี

เพราะฉะนั้น เรื่องการเสวยเวทนา เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเลยในชีวิตประจำวัน รู้เท่าทัน ไม่เพลิดเพลินในสุขเวทนา ไม่ชอบเขาในทุกข์เวทนา รู้เท่าทันทุกข์ขมสุขเวทนาจึงอยู่ได้ค่อนข้างดี ไม่ค่อยจะเดือดร้อน พยายามพิจารณาถึงเวทนาไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา อย่าไปยึดมั่นถือมั่นอะไรกับมันมากนัก

มีสุภาสิตบทหนึ่งที่ว่า พระพุทธเจ้ามิได้เกิดขึ้นเพราะเหตุแห่งศีล แต่ว่าพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นและก็เป็นประโยชน์ ทรงประกาศ ๘ อักขร *อัญจนชรา ตีณปิทา สมพุทฺธเชน ปกาลิตา* แต่พระพุทธเจ้าทรงประกาศ ๓ บท ๘ อักขร ๓ บท ๘ อักขร นี่คืออะไร ท่านลองเขียนดูก็ได้ว่าได้เท่านี้หรือเปล่า

อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ๓ บทก็คือ อนิจจัง บทหนึ่ง ทุกขัง บทหนึ่ง อนัตตา บทหนึ่ง อนิจจัง ๓ อักขร ทุกขัง ๒ อักขร อนัตตา ๓ อักขร ก็เป็น ๘ อักขรพอดี

ตีณปิทา สมพุทฺธเชน ปกาลิตา พระสัมพุทธเจ้าทรงอุบัติขึ้นเพื่อจะประกาศหรือทรงประกาศ ๓ บท ๘ อักขร คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

อันนี้แหละเป็นสิ่งสำคัญ มองอะไรก็มองว่ามันไม่เที่ยง มันเป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ความทุกข์เกิดขึ้น ความทุกข์ก็ไม่เที่ยง มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ความสุขเกิดขึ้น ความสุขก็ไม่เที่ยง มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ไม่สุขไม่ทุกข์ เกิดขึ้นก็ไม่เที่ยง มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา มันก็ไม่เดือดร้อนเท่าไร มันก็รู้เท่าทันสิ่งเหล่านี้ มันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และก็ดับไป ไม่มีอะไรเที่ยง ไม่มีอะไรยั่งยืน

คนที่เป็นทุกข์หนักจนต้องไปฆ่าตัวตาย ไปโดดน้ำตาย ไปทำอะไรต่ออะไรมากมายนั้น เพราะเขาคิดว่าความทุกข์นี้ะสถิตสถาพรตลอดไป มันจะไม่เปลี่ยนแปลง คิดว่าเราจะต้องทุกข์อยู่อย่างนี้ตลอดไป ความจริงมันไม่ได้เป็นอย่างนั้นหรอกครับ มันไม่อยู่หรอก มันต้องไป มันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วมันต้องดับไป

เวลาเกิดความสุขขึ้น เราต้องการจะตายไป มีการประดับประดา
ให้มันอยู่กับเรา ความสุขเช่นนี้ เราต้องการให้มันอยู่กับเรา ถ้า
หากจับขังไว้ได้ ก็จะขังใส่กลอน ใส่กุญแจปิดมิดชิด ไม่ให้มันไป
แต่มันไม่อยู่หรอก ความสุขมันก็ไม่อยู่ เกิดขึ้นตามเหตุปัจจัย
ชั่วคราว ไม่เท่าไรมันก็ดับไป สุขก็ไม่อยู่ ทุกข์ก็ไม่อยู่ อุเบกขา
อทุกขมสุขก็ไม่อยู่ มันไม่เที่ยง มันเป็นทุกข์ มีความแปรปรวน
เป็นธรรมดา ก็คิดอยู่อย่างนี้แหละครับ นี่คือนิพัสสนาปัญญา
Penetrating insight เจาะลงไป ถึงความจริงต่างๆ

คัมภีร์รัตนา

อีกเรื่องหนึ่งคือ คัมภีร์ (ลึกลับ) คือมีอรรถลึกลับ (คัมภีร์รัตนา) ท่านยกตัวอย่างไว้เช่น มหาเวทลลสูตร ผมจะเอามายกตัวอย่างให้ดูว่ามีอรรถลึกลับอย่างไร

มหาเวทลลสูตร พระไตรปิฎกเล่ม ๑๒ ข้อ ๔๙๓-๕๐๔ อันนี้ก็เป็นเรื่องที่ พระมหาโกณฑัญญะ บางแห่งก็เป็น มหาโกณฑัญญะ ถ้าในบาลีท่านก็ใช้ มหาโกณฑัญญะ ทั่วไปที่เรียนกันก็ใช้ มหาโกณฑัญญะ เป็นผู้ถามปัญหา กับพระสารีบุตร พระสารีบุตรเป็นผู้ตอบ แนวการถามตอบเป็นทำนองว่า เมื่อผู้ถามได้รับคำตอบเป็นที่พอใจแล้วก็ตั้งคำถามอื่นต่อเรื่อยๆ ขึ้นไป และก็ดูเหมือนจะเป็นปัญหาที่สูงขึ้นไปต่อเนื่องเป็นลำดับ ในที่นี้ ผมจะลองนำมาเป็นบางข้อนะครับ เช่น

ท่านถามว่า ที่ว่าบุคคลมีปัญญาไม่ดีขึ้น ด้วยเหตุเพียงเท่าใด พระสารีบุตรตอบว่า เพราะไม่รู้วิธียัสจ ๔ ตามความเป็นจริง

อันนี้ดูเหมือนจะไม่ลึกซึ้งอะไร แต่ถ้าซุดลงไป เจาะลงไป ก็ลึกซึ้ง คือว่าคนที่เรียกว่ารู้จริง ถามคำถามอีกอย่างหนึ่งว่า รู้ อริยสัจเรียกอย่างไรว่ารู้จริง ต้องตอบว่า ต้องรู้ที่ประกอบด้วย รอบ ๓ อากาโร ๑๒ คือที่เรียกว่า ไตรปริวัฏฏ์ ที่แปลว่า ๓ รอบ หรือรอบ ๓ และอากาโร ๑๒ ทวาทสาการ หรือว่าญาณ ๓ อากาโร ๑๒ ที่ปรากฏใน ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร รู้แล้วสามารถที่จะละกิเลสได้ นั่นแหละเรียกว่ารู้จริง ต้องประกอบด้วยรอบ ๓ อากาโร ๑๒ เรียกว่ารู้ อริยสัจตามความเป็นจริง

ทีนี้ถ้ารู้อย่างคนธรรมดาทั่วไป จำได้ว่าอริยสัจ ๔ มีอะไร และอธิบายได้ตามความเข้าใจ แต่พอถึงสมุทัยควรละ ก็ยังละไม่ได้ นิโรธควรทำให้แจ้งก็ยังไม่แจ้ง มรรคควรบำเพ็ญก็ยังไม่บำเพ็ญ ให้เต็มที่ไม่ได้ อย่างนี้ท่านไม่ถือว่ารู้ อริยสัจตามความเป็นจริง นี่ถ้าหากจะพูดให้ละเอียดต้องใช้เวลาเป็นชั่วโมง ก็เลยขอผ่านไป นะครับ ไม่งั้นก็จะแตกแขนงออกไปใหญ่ ไม่รู้อะไรเป็นอะไร

ตอนที่สอง พระมหาโกฏฐิตะ ถามว่า ที่เรียกว่าเป็นผู้มีปัญญาด้วยเหตุผลเพียงเท่าใด

ตอบว่าเพราะรู้ อริยสัจ ๔ ตามที่เป็นจริง คือว่าเป็นผู้ไม่มีปัญญาเพราะเหตุเพียงเท่าใด ตอบว่าเพราะไม่รู้ อริยสัจตามที่ เป็นจริง และเป็นผู้มีปัญญา ก็เพราะรู้ อริยสัจตามที่ เป็นจริง คือถ้าเรามาดูอันนี้แล้ว คนที่ยังไม่รู้ อริยสัจตามความเป็นจริง ที่ประกอบด้วยรอบ ๓ อากาโร ๑๒ นี่แหละครับ คือทะนงตัวไม่ได้ ถึงจะมีความรู้มีปัญญาอย่างใดก็ยังทะนงตัวไม่ได้ว่าเป็นผู้มีปัญญาที่แท้จริง เพราะว่ายังไม่ประกอบด้วยคุณสมบัติตามที่ท่านต้องการ

ขอยกตัวอย่างต่อไปนะคะ ข้ามบ้างอะไรบ้าง ไม่ได้เอา
ทุกข้อนะคะ

ถามว่า ปัญญาและวิญญาณ ๒ อย่างนี้แยกกันได้หรือไม่ได้
ตอบว่า แยกกันไม่ได้

ถามว่า ถ้าอย่างนั้น ต่างกันอย่างไร

ตอบว่า ต่างกันที่กิจ คือปัญญาเป็นสิ่งที่ควรอบรมให้
เจริญขึ้น ส่วนวิญญาณเป็นสิ่งที่บุคคลควรกำหนดรู้ หรือควร
ทำความเข้าใจ

สิ่งเหล่านี้มีอรรถที่ลึกซึ้ง น่าสนใจมาก ในข้อต่อไปถามว่า

ทั้ง ๓ อย่างคือ เวทนา สัญญา วิญญาณ แยกกันได้หรือไม่
ตอบว่า แยกกันไม่ได้

ผมเปรียบเทียบให้ฟังง่ายขึ้นว่าเหมือนแกง ส่วนผสมต่างๆ ที่
รวมกันอยู่ในน้ำแกง ย่อมจะแยกกันบริโภคไม่ได้ แต่เรารู้ได้ว่า
รสใดเป็นรสของอะไร เช่นว่าในน้ำแกงมีรสเปรี้ยว เรารู้ว่าเป็น
รสของน้ำส้ม มีรสเผ็ดก็รู้ว่าเป็นรสของพริก มีรสหวานก็รู้ว่าเป็น
รสของน้ำตาล แต่เวลาบริโภคต้องบริโภครวมกัน แยกบริโภคไม่
ได้ มันรวมกันแล้ว ก็เวทนา สัญญา วิญญาณ แยกกันไม่ได้ คือ
ว่าทำหน้าที่ด้วยกัน เรียบอกได้ว่าเป็นเวทนา นี่คือสัญญา นี่คือ
วิญญาณ แต่เวลาทำงานจะทำงานร่วมกัน เหมือนกับเครื่องรถยนต์
นะคะ คือเวลาทำงานมันจะทำงานร่วมกัน แต่ชี้ให้ดูได้ว่าเป็นคือ
สายพาน นี่คือเบตเตอร์ เป็นต้น

ต่อไปถามว่า สัมมาทิฏฐิ ได้อาศัยธรรมอะไรอุดหนุน จึงจะมีเจโตวิมุตติ และปัญญาวิมุตติเป็นผล

ตอบว่า อาศัยธรรม ๕ อย่างอุดหนุน ๑ คือ ๒ การสดับ
 ตรีปิฎกมาก ๓ การสนทนาธรรม ๔ สมณะ ๕ วิปัสสนา

นี่เป็นตัวอย่างของพระสูตร ที่เรียกว่า *คัมภีร์รัตนา* มีอรรถ
 อันลึกซึ้ง ยกมาพอเป็นตัวอย่าง แต่ถ้าจะศึกษาให้ละเอียดก็พูด
 กันได้เยอะนะครับ นี่เป็นการยกตัวอย่างถึงพระพุทธรูปที่มี
 ความลึกซึ้ง หรือผมแนะนำท่านผู้ฟังว่า **ถ้าจะสนใจพุทธศาสนา
 ให้เข้าใจดี ควรจะอ่านพระพุทธรูปให้มาก และก็หมั่นฟังธรรม
 หมั่นศึกษาธรรมจากพระพุทธรูปนั้นแหละครับ**

พระสารีบุตรนั้น นับว่าเป็นผู้มีปัญญาอย่างยิ่ง แต่ว่าแม้จะ
 มีปัญญาอย่างนั้นนะครับ เมื่อยังไม่ได้ฟังธรรม ก็ยังไม่สามารถที่
 จะบรรลุธรรมด้วยตนเองได้ ยกเว้นพระพุทธรเจ้า และพระ
 บิณฑุพุทธเจ้าเสียแล้ว บุคคลนอกจากนั้น แม้จะมีปัญญา
 เหมือนกับพระสารีบุตร ก็ไม่อาจที่จะบรรลุธรรมด้วยตนเองได้
 เมื่อฟังธรรมจากพระอัสสชิเป็นครั้งแรก ก็ได้บรรลุโสดาปัตติผล
 และได้ฟังธรรมจากพระพุทธรเจ้าครั้งที่สอง จึงได้บรรลุอรหัตผล
 เพราะฉะนั้นการฟังธรรม การแสดงธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง
 สำหรับผู้ที่ต้องการจะพัฒนาจิตใจของตนให้ก้าวไปข้างหน้าอย่าง
 ไม่หยุดยั้ง

เราจะเห็นความสำคัญของการฟังธรรม และการแสดงธรรม
 ตัวผมเองได้ยินได้ฟังอยู่เสมออนะครับ จากบุคคลต่างเพศต่างวัย

ว่าเพราะได้ฟังธรรมจากบางคน จึงสามารถเข้าทางถูกและก็ย่นเวลาของชีวิตได้มาก

เพราะฉะนั้น ก็ทำให้มองเห็นอานิสงส์ของธรรมทาน คือ การให้ธรรม ว่าทำให้ชีวิตของคนเข้าทางถูกแล้วก็ย่นเวลาของชีวิตได้มาก แต่ถ้าหากเผลอตกลงไปในทางที่ผิดหรือเข้าลัทธิผิด ก็จะยุ่งใหญ่ และก็เสียเวลาชีวิตไปเกือบจะทั้งชีวิตก็ได้ และยังคงสูญเสียอะไรไปในภาพหน้าด้วย

การเกิดขึ้นของผู้แสดงธรรม

พระพุทธเจ้าท่านเคยตรัสเอาไว้ว่า การเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้า ๑ การเกิดขึ้นของผู้แสดงธรรมของพระพุทธเจ้า ๑ ผู้กตัญญูกตเวที ๑ นี่เป็นสิ่งที่ทำได้ยากในโลก

การเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้า เราารู้แล้วว่ายากแค่ไหน แต่การเกิดขึ้นของผู้แสดงธรรมของพระพุทธเจ้าดูไม่น่ายาก ดูๆเหมือนเยาะเต็มเมือง ทำไมพระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า การเกิดขึ้นของผู้แสดงธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่ทำได้ยากในโลกอย่างหนึ่ง ก็เพราะว่า ผู้ที่แสดงธรรมโดยธรรม แสดงธรรมให้เป็นธรรม แสดงธรรมโดยไม่มีอะไรเคลือบแฝง แสดงธรรมตรงตามธรรม และก็แสดงธรรมของพระพุทธเจ้าจริงๆ ผมเชื่อว่าค่อนข้างทำได้ยาก

คือผู้ที่แสดงธรรมให้ผู้อื่นเข้าใจชัดเจนถูกต้อง ก็ยิ่งหาได้ยากขึ้นไปอีก มันเบลอลงไปเสียหมด ไม่รู้อะไรเป็นอะไร มันซีไม่ชัดลงไป ไม่มีหลักฐาน ไม่มีที่ไปที่มา ต้องขออภัยครับ บางทีเราก็ฟังรายการบางรายการที่ผมเคยยกตัวอย่างเหมือนกันนะครับ

บางทีก็ไปประชุมบ้าง ก็มีแต่ความเห็นนะครับ คนนี้ก็ผมเห็นว่า คนนั้นก็ผมเห็นว่า อาตมาเห็นว่า ทั้งๆ ที่คุยกันเรื่องศาสนานี้แหละ แต่ว่าไม่มีผู้ที่จะยกพระพุทธรูปมาชิต เอาหลักฐานจากพระไตรปิฎก เอาความที่พระพุทธรูปเจ้าตรัสไว้ มาเปิดเผยแสดงให้ชัดเจนว่าเรื่องนี้พระพุทธรูปเจ้าทรงสอนไว้อย่างไร แล้วก็ยุติลงได้อย่างไร แต่ถ้ามีแต่ทฤษฎี คือความเห็น ผมเห็นว่า ข้าพเจ้าเห็นว่า ต่างคนต่างก็เห็นว่าเป็นก็แสดงว่ามีแต่ทฤษฎีหรือทฤษฎีหรือความเห็น ความรู้คืออะไร ข้อเท็จจริงที่พระพุทธรูปเจ้าท่านสอนเอาไว้มันเป็นอย่างไร อันนี้ครับ คือถ้าไม่ได้สิ่งนี้มา มันก็ไม่ชัดเจนและก็ไม่ทราบจะเชื่อใคร เพราะว่าต่างคนต่างก็เห็นว่า เพราะฉะนั้น พระพุทธรูปเจ้าจึงทรงแสดงว่าการเกิดขึ้นของผู้แสดงธรรมจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ยากอย่างหนึ่งในโลกเหมือนกัน

ในอรรถกถาท่านบอกว่า คนจะพึงถวายจิวรเนื้อดีสี่งามแก่พระพุทธรูปเจ้า พระปัจเจกพุทธรูปเจ้า พระชีณาสพ หรือพระอรหันต์ ทั้งชีณาสพและอรหันต์ทั้งหลายในห้วงจักรวาลนี้ การอนุโมทนาของพระพุทธรูปเจ้า พระคาถาเพียง ๔ บทก็ยิ่งประเสริฐกว่า หมายความว่าให้ธรรม การให้ธรรมของพระพุทธรูปเจ้าก็ยิ่งประเสริฐกว่า ทาน มีจิวรทาน เป็นต้น ตามที่กล่าวมานี้แหละครับ

พระอะระหันต์นะครับ อย่าอ่านว่า ออ-ระ-หัน มันจะเป็นลัทธิชนิดหนึ่ง ท่านไปเปิดดูในพจนานุกรมไทยก็ได้ครับ เขาบอกคำอ่านไว้ให้ แต่คนส่วนมากจะอ่าน ออ-ระ-หัน มันจะกลายเป็นลัทธิชนิดหนึ่ง พระผู้สิ้นกิเลสต้องอ่านว่า พระ-อะ-ระ-หัน

เพราะฉะนั้น การบอกธรรม การแสดงธรรม และการฟังธรรม ก็มีอานิสงส์ใหญ่ มีผลประเสริฐกว่าจีวรทาน บิณฑบาตทาน เสนาสนทาน และเภสัชทาน ทุกชนิด

ท่านจึงกล่าวไว้ว่า ธรรมทานเป็นทานที่ชนะทานทั้งปวงเพราะว่ามันทำให้คนเป็นคนดี พอคนเป็นคนดีแล้ว อะไรๆ มันก็จะดีไปหมด มันต้องดีที่ใจก่อน ใจดี จิตใจได้รับการขัดเกลา รับการปรุงแต่ง ได้รับการพัฒนาดีแล้ว อะไรๆ มันก็จะค่อยๆ ดีขึ้น

ถ้าหากว่าจิตใจของคนยังไม่ดี ถึงจะมีวัตถุให้มากมาย กายกองเท่าไร มันก็ยิ่งหลงกันไปใหญ่

คุณสมบัติของผู้แสดงธรรม

คุณสมบัติของผู้แสดงธรรมทานของผู้ให้ธรรมทาน ธรรมทานเล็กกว่าทานหิ้งปวง แต่ที่นี้จะมีได้ก็ต้องมีผู้แสดง ผู้แสดงธรรมนั้น ผมพูดแล้วว่า ผู้แสดงธรรมของพระพุทธเจ้า เป็นบุคคลที่ทำได้ยากอย่างหนึ่งของโลก

การแสดงธรรมแก่ผู้อื่น ไม่ใช่สิ่งทำได้ง่าย ผู้แสดงธรรมควรจะต้องมีคุณสมบัติบางประการ พระพุทธเจ้าจึงทรงแสดงคุณธรรมของผู้แสดงธรรมไว้ ๕ ประการ อันนี้ปรากฏใน *ปัญญาจนินบาท อังคุตตรนิกาย* ตรัสกับพระอานนท์ว่า

อานนท์ การแสดงธรรมแก่ผู้อื่น มิใช่เป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ก่อนแสดงธรรม พระธรรมกถึก ควรตั้งธรรม ๕ อย่างนี้ไว้ในตนเสียก่อน คือ

๑. *จักแสดงธรรมตามลำดับ ไม่ให้ขาดความ* คือ ให้มีความสมบูรณ์ไม่ให้กะพรว่องกะแพรง ให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนชัดเจน แจ่มแจ้ง อันนี้บางทีเราก็สงสัยว่าทำไมพระพุทธเจ้าเวลา

มีคนมาถาม ก็ทรงอธิบายเสียมากเหลือเกิน เขามาถามมงคล
ประการเดียว พระพุทธเจ้าให้มงคล ๓๘ ประการ และเรื่องอื่นๆ
ก็เหมือนกัน ผมสำรวจดู พระพุทธเจ้าท่านตอบมาก ท่าน
ต้องการจะให้ชัดเจน แจ่มแจ้ง เกลี้ยงเกล้า ไม่ให้ขาดความ

๒. *จะแสดงปริยาย* คืออ้างเหตุผลให้ผู้ฟัง จะพูดอะไรก็ต้อง
มีเหตุผลอ้าง จะเป็นนิทานชาดก เหตุผลทางไหนก็ได้ ให้ผู้ฟังเข้าใจ
เพราะว่าถ้าผู้ฟังไม่เข้าใจ ถึงจะพูดเก่งเท่าไรว่ พูดสูงเท่าไรว่
พูดลึกเท่าไรว่ มันก็ไม่ได้ประโยชน์กับผู้ฟัง เขาไม่เข้าใจ เขา
เอาไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ ความสำเร็จประโยชน์ มันอยู่ที่ผู้ฟัง
เข้าใจและเอาไปใช้ประโยชน์ได้ นั่นแหละ คือประโยชน์ที่แท้จริง
ฉะนั้น จะต้องแสดงปริยาย คืออ้างเหตุผลให้ผู้ฟังเข้าใจ

๓. *อาศัยความเอ็นดูแสดงธรรม* คือมีเมตตาตั้งจิตปรารถนา
ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังจริงๆ หวังประโยชน์กับเขาจริงๆ ไม่ใช่
ประโยชน์แก่ผู้แสดง ด้วยความรู้สึกอันนี้ก็จะไม่ประจบผู้ฟัง ไม่
กลัวผู้ฟังจะเกลียด พูดตรงๆ ด้วยอาศัยเมตตาเป็นที่ตั้ง พูดไป
ตามอย่างที่พระพุทธเจ้าท่านสอน ใครจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ตามใจ

๔. *ไม่เห็นแก่อามิส* หรือสินจ้างรางวัลในการแสดงธรรม ก็
เห็นแก่ธรรม ถ้าเห็นแก่สินจ้างรางวัล มันก็จะมากลบธรรมที่แท้
จริงไปหมดเลย ธรรมที่แท้จริงถูกบิดเบือน มีแต่ธรรมปลอม
ออกมาเพื่อให้ได้สินจ้างรางวัล หรืออามิส

๕. *จักกล่าวถ้อยคำไม่กระทบตนหรือผู้อื่น* ไม่ยกตนข่มผู้อื่น
ไม่ยกตนเสียดสีผู้อื่น

นี่ก็เป็นคุณสมบัติ ๕ ประการของผู้กล่าวธรรม ผู้แสดงธรรม
พระพุทธเจ้าตรัสต่อไปว่า อานนท์ การแสดงธรรมต่อผู้อื่น
มิใช่แสดงได้โดยง่าย ผู้กล่าวธรรมพึงตั้งธรรม ๕ อย่างนี้ไว้ใน
ตนก่อน จึงแสดงธรรม ท่านกล่าวว่า พระธรรมกถึกหรือผู้แสดง
ธรรม เมื่อจะแสดงธรรมพึงมีจิตอ่อนโยน คิดถึงประโยชน์ที่จะ
พึงมีแก่ผู้ฟัง มิใช่คิดถึงประโยชน์ที่จะพึงมีแก่ตน ไม่เป็นผู้หนัก
ในลาภสักการะ **ธรรมทาน** ของผู้ที่คิดถึงแต่ลาภย่อมไม่มีผลมาก
และการน้อมใจไปเพื่อมีชื่อเสียงก็ไม่ควร การแสดงธรรมด้วย
ใจที่บริสุทธิ์ ไม่หวังลาภ ไม่หวังชื่อเสียง ทำให้ธรรมทานมีผลมาก
เป็นธัมมเทศนามัย ในบุญกิริยาวัตถุ คือบุญได้จากการแสดง
ธรรมที่แท้จริง

เหตุเลื่อมลื่นแห่งพระสัตถธรรม

ข้อความต่อไปมีว่า การแสดงธรรม ทำให้พระศาสนามั่นคง ก็การบอกธรรม การชี้ทางผิดทางชอบแก่ผู้อื่นนั่นเอง เป็นเหตุแห่งการตั้งมั่นของพระศาสนา แต่การไม่แสดงธรรมเป็นต้น ย่อมจะเป็นไปเพื่อความเลื่อมลื่นแห่งพระศาสนา ข้อนี้พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า **ภิกษุทั้งหลาย ๕ ประการต่อไปนี้ เป็นเหตุเลื่อมลื่นแห่งพระสัตถธรรม** พระสัตถธรรมนี้หมายถึงธรรมที่ดี ธรรมที่ถูกต้อง

๑. *ภิกษุไม่สนใจเรียนธรรม* ท่านผู้ฟังโปรดเข้าใจว่า คำว่า ภิกษุที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ ซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎกนั้น หมายถึงผู้ปฏิบัติธรรมทั้งปวง คือฆราวาสด้วย ไม่ใช่เฉพาะภิกษุอย่างเดียว แต่ในที่นี้ ใช้ภิกษุเป็นประธาน

๒. *ภิกษุไม่แสดงธรรมตามที่ตนได้เล่าเรียนมาแก่คนเหล่าอื่นโดยพิสดาร โดยละเอียดลออ*

๓. *ภิกษุไม่บอกธรรมตามที่ตนได้เล่าเรียนศึกษามาแก่ผู้อื่นโดยพิสดาร โดยละเอียดลออ*

๔. ภิกษุไม่สาธยายธรรมโดยพิสดาร คือโดยละเอียดนั่นเอง

๕. ภิกษุไม่ตรีกตรองธรรม ไม่พิจารณาธรรม

นี่เป็นเหตุ ๕ ประการ ที่เป็นไปเพื่อความเสื่อมสิ้นในพระ
สังฆธรรม

**ส่วนอีก ๕ ประการ ที่เป็นไปเพื่อความไม่เสื่อมสิ้นของ
พระสังฆธรรม เป็นไปเพื่อความเจริญมั่นคงแห่งพระสังฆธรรม**

๑. ภิกษุ สนใจเรียนธรรม

๒. ภิกษุ สนใจแสดงธรรมโดยพิสดาร

๓. ภิกษุ สนใจบอกธรรมโดยพิสดาร

๔. ภิกษุ สนใจสาธยายธรรมโดยพิสดาร

๕. ภิกษุ สนใจตรีกตรองธรรม หมั่นพิจารณาธรรม

ท่านมีคำว่าพิสดาร คือโดยละเอียด เคยมีภิกษุแก่ไปเฝ้า
พระพุทธเจ้า ขอให้พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมโดยย่อแก่ท่าน
พระพุทธเจ้า ท่านตรัสว่า เมื่อภิกษุผู้ที่บวชมานานและอายุมากแล้ว
ยังขอให้เราแสดงธรรมโดยย่อ อยากจะฟังธรรมแต่โดยย่อ แล้ว
ภิกษุหนุ่ม สามเณรน้อย จะทำอย่างไร หมายความว่า เราจะแสดง
ธรรมอย่างไรแก่ภิกษุหนุ่ม สามเณรน้อย ขนาดบวชมานาน อายุ
มากแล้ว ยังอยากที่จะฟังธรรมแต่โดยย่อ คือสอนนิดเดียวก็พอ
แล้วภิกษุหนุ่ม สามเณรน้อย จะเป็นอย่างไร จะไม่ฟังไปเลยหรือ

ที่จริงผู้ที่บวชมานานอายุมาก มันก็ควรจะอยากฟังเยอะๆ
ฟังธรรม ๒ ชั่วโมง ยังไม่เบื่อ ยังไม่อิ่ม ฆราวาสบางคนฟัง

ครึ่งชั่วโมงยังรู้สึกไม่พอ ยังไม่อิม ยังอยากจะฟังต่ออีกครึ่งชั่วโมง ฟัง ๑ ชั่วโมงยังไม่พอ อยากฟัง ๒ ชั่วโมง พระพุทธเจ้าท่านก็ทัก นะครับว่าบวชมานานแล้ว ยังอยากฟังโดยย่อ แล้วอย่างนี้จะให้ ภิกษุหนุ่มสามเณรพูดอย่างไร ก็ขำดีนะครับ

เพราะฉะนั้น ก็พูดกันให้ละเอียดหน่อย ลงลึกหน่อยจะได้ ความที่ดี ได้อะไรนำไปใช้ประโยชน์ได้

ข้อที่น่าพิจารณาคือข้อที่ ๒ และ ๓ น่าสงสัยว่าจะมีความ แตกต่างกันอย่างไรร ข้อ ๒ ไม่แสดงธรรม ข้อ ๓ ว่าไม่บอกธรรม ตามที่ได้เล่าเรียนมา แตกต่างกันอย่างไรรกับคำว่า ‘แสดง’ กับ ‘บอก’ ผมก็ยังไม่พบคำอธิบายในอรรถกถา นะครับ หากจะให้สันนิษฐาน หรือตีความตามความเข้าใจก็พอจะพูดได้ว่า การแสดงธรรมน่าจะ หมายถึงการแสดงแก่คนทั่วไป ส่วนการบอกธรรมหมายถึง การบอกเล่ากับลูกศิษย์ของตน ที่ท่านเรียกว่า สัทธวิหาริก บ้าง อันเตวาลิกบ้าง สัทธวิหาริก คือ ศิษย์อุปัชฌาย์ ศิษย์ที่ท่านผู้นั้น เป็นอุปัชฌาย์ ส่วนอันเตวาลิก คือท่านผู้นั้นเป็นอาจารย์

เพราะฉะนั้น พอสรุปในตอนนี้น่า ว่า ธรรมทานการให้ธรรมนี้ เป็นประโยชน์ยิ่งใหญ่แก่สังคมมนุษย์ ถ้าเผื่อว่ามนุษย์เราไม่มี ธรรมแล้ว สังคมจะอยู่ได้อย่างไร ขาดวัตถุไปบ้างก็ยังพออยู่กันได้ แต่ถ้าขาดธรรมแล้วก็อยู่ไม่ได้ ถ้าเราไม่มีธรรม ลักวันหนึ่ง มนุษย์ก็จะฆ่ากันตายหมด ทรัพย์สินสมบัติอะไรเพียงเล็กน้อย ก็จะถูกยื้อแย่ง ถูกชิงเป็นอันตราย เป็นมิลลัญญ์ โลกก็จะไม่ เป็นโลก สังคมก็จะไม่เป็นสังคม

ท่านอาจารย์พุทธทาส ท่านเทศน์อยู่เป็นประจำ ให้ศีลธรรมกลับมา ถ้าศีลธรรมไม่กลับมาโลกาจะวินาศ ขอให้ศีลธรรมกลับมาที่นี้ศีลธรรมจะกลับมา ก็ต้องช่วยกันให้ธรรม เผยแผ่ธรรม ส่องธรรม ภาสเย โชตเย ฌมมံ ช่วยกันพูดธรรม ช่วยกันส่องแสงธรรม เพราะว่าธรรมนั้นแหละ เป็นธงของผู้แสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่

ผมขอสรุป การทำบุญให้ทานในชีวิตของเราเป็นสิ่งสำคัญต้องทำ แต่ว่าขอให้รู้จักทำ ทำให้เป็น ไม่ว่าจะเป็นอามิสทาน หรือธรรมทาน ทำเป็น ให้มันสำเร็จประโยชน์ เหมือนทำโต๊ะทำเก้าอี้ เอาไม้มาทำกัน คนที่ทำโต๊ะทำเก้าอี้เป็น มันก็เป็นโต๊ะเป็นเก้าอี้ ถ้าทำไม่เป็น มันก็ไม่เป็นโต๊ะ ไม่เป็นเก้าอี้ มันเป็นอะไรก็ไม่รู้ ไม่เสียไปหมดเลย

ฉะนั้น การทำบุญทำทานก็ต้องทำเป็น เข้าใจในการทำก็จะให้สำเร็จประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นอามิสทาน ธรรมทาน อามิสทานทำไม่เป็นมันก็จะเพ้อ ทำให้สูญเสียเศรษฐกิจ การให้ธรรมทานถ้าให้ไม่เป็น ก็จะทำให้คนเสียได้ง่ายที่สุด เพราะว่าเข้าใจผิด

ท่านผู้ฟังที่เคารพครับ ขอให้เดินไปทางที่ถูก สำหรับวันนี้ ผมขอยุติเพียงเท่านี้ ขอความสุขสวัสดิ์พิรมี่แก่ท่านผู้ฟังทั้งหลาย โดยทั่วกัน สวัสดิ์ครับ

ภ า ค ๕ ๖ ๗ ๘
เรื่องของผู้มีใจกรุณา

๑

เรื่อง ดาบสโพธิสัตว์

ดาบสท่านหนึ่งอยู่บนภูเขาพร้อมด้วยบริวาร วันหนึ่งนั่งอยู่ที่ชะง่อนผามองลงมาที่เชิงภูเขา เห็นแม่เสือตัวหนึ่งกำลังง่วนจะกินลูกตัวเอง จึงบอกให้ดาบสบริวารไปหาเนื้อที่ตายเองในป่าเพื่อมาให้แม่เสือกิน ท่านดาบสคอยอยู่นานก็ไม่มีใครกลับมา เห็นว่าจะไม่ทันกาล จึงยอมสละตนกระโดดลงไปให้แม่เสือกิน

เรื่องนี้คิดอย่างคนสามัญก็จะเห็นว่า “ไม่น่าทำ” ปล่อยให้แม่เสือกินลูกของมันตามเรื่องตามราวของมัน แต่เป็นวิสัยของพระโพธิสัตว์ที่ทนไม่ได้ต่อความทุกข์ของผู้อื่นเพราะความกรุณา (มหาปริสทวารสสุต ลกขณฺ์ กรุณาสโท) ภาษาบาลีในวงเล็บนั้นแปลตามตัวว่าการทนไม่ได้ เพราะความกรุณาเป็นลักษณะของมหาบุรุษ (รวมทั้งมหาสตรีด้วย)

๒

เรื่อง หมอภานุชาวจีนเตี้ย

หมอภานุเกิดในตระกูลพราหมณ์ ที่แคว้นไมซอร์ เมื่อเรียนแพทย์จบแล้วก็ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในชนบทที่ห่างไกลทุรกันดาร เพื่อช่วยเหลือคนยากจน รักษาโรคคิดเงินเพียงเล็กน้อยหรือ

ไม่คิดเลย วันหนึ่งมีลูกชายของคนยากจนคนหนึ่งมาตามให้ไปดูแลพ่อซึ่งเป็นไข้มาลาเรีย หมอต้องบุกป่าฝ่าดงไปรักษาโดยไม่คิดเงิน เมื่อเห็นว่าอาการของคนไข้ดีแล้ว ก็เดินทางกลับมารักษาคนไข้ที่คลินิกของตน ต่อมาไม่กี่วันพ่อลูกทั้งสองเดินทางจากป่ามาหาหมอยกมือไหว้และขอโทษ พร้อมด้วยขอบคุณ บอกว่าเมื่อเขาป่วยเขามีเงินอยู่ ๓๐ รูปี แต่มันหายไปไม่ทราบว่าคุณหมอเอาหรือไม่ คนไข้ที่อยู่ในร้านต่างเอะอะโวยวายว่าเงินเท่านี้หมอผู้มีใจกรุณาจะเอาของเขาไปได้อย่างไร หมอเห็นว่าเรื่องจะไปกันใหญ่โต จึงได้บอกว่าหมอได้เอามาเอง แล้วส่งเงินให้พ่อลูกทั้งสอง ชาวบ้านต่างก็ซุบซิบนินทาว่าหมอเป็นคนหน้าเนื้อใจเสือ และคลายความเคารพนับถือลงมาก ต่อมาอีกไม่นานเมื่อหมอภาณูเดินอยู่ที่ตลาดพ่อลูกทั้งสองก็มาหาอีก พร้อมทั้งกราบขอโทษ เพราะเขาได้พบเงิน ๓๐ รูปีนั้นแล้ว โดยที่มันตกลงไปข้างเตียงนอน เขาส่งเงิน ๓๐ รูปีคืนให้หมอ แต่หมอไม่รับ ส่งคืนให้เขาไป ชายทั้งสองได้เดินทางกลับพร้อมด้วยดีเตียนตนเองและสรรเสริญหมอภาณูไปตลอดทาง คนทั้งหลายกลับเข้าใจหมอถูกต้องอย่างเดิม

หมอภาณูเป็นผู้มีน้ำใจกรุณา ถ้าไม่ยอมรับว่าตนเป็นผู้เอาเงิน ๓๐ รูปีมา ชายชราคงทุกข์โศกนัสมาก เพราะเงิน ๓๐ รูปีไม่ใช่เป็นของเล็กน้อยสำหรับคนยากจนในอินเดีย เมื่อหมอภาณูสิ้นชีวิตแล้ว ได้มีอนุสาวรีย์โดยที่ชาวบ้านช่วยกันสร้างขึ้นหน้าโรงพยาบาลของหมอภาณู และได้มีจารึกไว้ที่ฐานของอนุสาวรีย์ว่า “อนุสาวรีย์ของหมอภาณู นักบุญผู้อุทิศตนเพื่อพหูชน”

ชื่อเสียงของหมอภาณุกระจายไปทั่วอินเดียและต่างประเทศด้วย ผู้มีใจกรุณายอมยอมสละตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น

๕ พุทธจิตกาถน ๒๕๕๖

๓

เรื่อง ขิงจืด

ขงจื้อปรมาจารย์คนหนึ่งของจีน มีลูกศิษย์มาก มีคนนับถือมาก ถึงกับตั้งเป็นลัทธิได้ทีเดียว ลูกศิษย์คนหนึ่งของเอี้ยนหือวันหนึ่งเดินไปที่ตลาด เห็นคนยืนมุงกันอยู่มากที่ร้านขายผ้า คนซื้อผ้ากับคนขายผ้าเถียงกันอยู่ เรื่องราคาผ้า คนซื้อบอกว่า $๓ \times ๘ = ๒๓$ คนขายบอกว่า $๓ \times ๘ = ๒๔$ (คงจะเป็นผ้า ๓ เมตร) เถียงกันอยู่นานก็ไม่อาจตกลงกันได้ เอี้ยนหือจึงบอกว่า คนขายผ้าพูดถูกแล้ว $๓ \times ๘ = ๒๔$ จ่ายเงินให้เขาไปเถอะ คนซื้อผ้าหันมามองหน้า แล้วถามว่าคุณเป็นใคร ถ้าขงจื้อพูดเขาก็จะเชื่อ เอี้ยนหือบอกว่า เขาเป็นลูกศิษย์ขงจื้อ จึงพากันไปหาขงจื้อ พนันกันว่าถ้า $๓ \times ๘ = ๒๔$ เขาจะยอมให้ตัดหัว เอี้ยนหือบอกว่า ถ้าขงจื้อบอกว่า $๓ \times ๘ = ๒๓$ เขาก็จะยอมถอดหมวก (คือ สละตำแหน่ง) เมื่อไปถึงขงจื้อแล้ว ผู้เป็นศิษย์เล่าให้อาจารย์ฟังว่าเรื่องราวเป็นมาอย่างไร ขงจื้อพิจารณาแล้วนั่งอยู่ครู่หนึ่ง จึงบอกว่า ชายผู้นั้นถูกแล้ว $๓ \times ๘ = ๒๓$ ตกลงว่าชายผู้นั้นชนะ ศิษย์ขงจื้อยอมถอดหมวก แต่เลื่อมรัศฐาในอาจารย์ลง คิดว่าอาจารย์แก่แล้วเลอะเลือน เมื่อชายผู้นั้น

จากไปแล้ว เอียนหือไม่พอใจในอาจารย์ขงจื้อ จึงบอกว่า มี
ฐานะที่บ้านจะกลับบ้าน มีท่าทางโกรธเคืองก่อนจาก ขงจื้อได้บอกว่า
ถ้าฝนตกอย่าไปแฉ่งตัวที่ไต้ต้นไม้ใหญ่ จะฆ่าใครให้ตรองให้ดี
เสียก่อน เขาจากไป ระหว่างทางฝนตกใหญ่ พายุแรง เขา
เข้าไปแฉ่งตัวไต้ต้นไม้ใหญ่ แต่ระลึกถึงคำของอาจารย์ได้จึงรีบ
เดินออกไปจากต้นไม้อันนั้น พอดีฟ้าผ่าเบรียงลงมาที่ต้นไม้นั้น เขา
กลับถึงบ้านมืดแล้ว ภรรยาปิดไฟนอนแล้ว เขาจึงเอาปลาย
ดาบงัดประตูเข้าไป คลำดูว่ามีคนนอนอยู่บนเตียง ๒ คน ซัก
ดาบเตรียมจะฟัน แต่นึกถึงคำของอาจารย์ว่า จะฆ่าใครให้ตรอง
ให้ดีเสียก่อน จึงจุดไฟขึ้น และได้เห็นว่า คนที่นอนอยู่กับภรรยา
คือน้องสาวของเขาเอง วันรุ่งขึ้นเขารีบกลับไปหาอาจารย์ขงจื้อ
กราบแล้วกราบอีก สารภาพผิดกับอาจารย์ เล่าเรื่องที่เกิดขึ้น
ทั้งหมดให้ฟัง อาจารย์ขงจื้อบอกว่า ถ้าฉันบอกว่า $๓ \times ๘ =$
 ๒๔ เธอเพียงแต่เสียหมวก แต่ชายผู้นั้นจะต้องถูกตัดคอ ฉันจึง
พูดว่า $๓ \times ๘ = ๒๓$ ถูกแล้ว เพื่อช่วยชีวิตของเขาไว้ เอียนหือ
กราบอาจารย์และเคารพอาจารย์ยิ่งขึ้น

(เรื่องนี้ได้เค้าเรื่องมาจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีคนส่งมาให้อ่าน)

เรื่องท่านขงจื้อตามที่เล่ามานี้ เป็นเรื่องของท่านผู้มีใจกรุณา
ยอมทำผิดเสียเอง เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น แม้จะถูกลูกศิษย์ดูหมิ่น
ในครั้งแรกก็ตาม ในที่สุดก็ต้องรู้คุณของอาจารย์

เรื่อง เจ้าอาวาส

ที่วัดนิกายมหายานแห่งหนึ่ง มีพระอยู่ด้วยกันหลายรูป มีพระรูปหนึ่งประพจน์ไม่ดีคือ ชอบขโมยสิ่งของของผู้อื่นจนพระด้วยกันอดทนระอาใจ วันหนึ่งชวนกันไปหาท่านเจ้าอาวาส บอกว่า ให้ไล่พระรูปนั้นออกไป ถ้าพระรูปนั้นยังอยู่พวกเขาทั้งหมดจะออกไป ท่านเจ้าอาวาสพูดว่า พวกคุณนั้นแหละควรจะออกไปได้แล้วเพราะพวกคุณดีแล้ว ส่วนพระรูปนั้นต้องอยู่กับฉันก่อน เพราะยังเป็นคนไม่ดี พระชีขโมยพอได้ทราบเรื่องนั้นก็มากร่าบ ท่านเจ้าอาวาส และขอปฏิญาณว่าจะไม่ประพจน์เช่นนั้นอีก ก็ได้เลิกขโมยตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ความกรุณาของเจ้าอาวาสได้เปลี่ยนพฤติกรรมของคนร้ายให้กลายเป็นดี เป็นเรื่องของผู้เสียสละตน (อัตตจาคะ) เพื่อให้ผู้อื่นเป็นคนดี และก็สำเร็จประโยชน์ได้จริงๆ เป็นเรื่องที่ทำได้อย่างมาก และเป็นวิสัยของท่านผู้เช่นนั้น

เรื่อง ชาวนากับพญาตึง

ชาวนาคนหนึ่งของแคว้นกาลิ ตามหาโคเข้าไปในป่า หลงทางอยู่หลายวัน หิวจัด เห็นต้นมะพลับต้นหนึ่งมีลูกดกจึงปีนขึ้นไปเก็บกิน จนไปถึงปลายกิ่งๆ หนึ่ง กิ่งนั้นหักลงตกลงไปในเหว

ได้รับความเดือดร้อนอยู่ถึง ๑๐ คืน ร้องให้คร่ำครวญอยู่ พญาลิงตัวหนึ่งซึ่งสัญจรอยู่แถวนั้น ได้ยินเสียงและมองลงไปเห็น จึงไปหาเชือกมาหย่อนลงไป ปลายข้างหนึ่งผูกไว้กับก้อนหินใหญ่ ให้ชายผู้นั้นจับเชือกปีนขึ้นมา แต่ก็ปีนไม่ไหวเพราะไม่มีแรง พญาลิงจึงไต่ลงไปตามเชือกให้เขาชี้หลังตนแล้วปีนขึ้นมาจากเหว ลิงนั้นเห็นดีเหนื่อยมากจึงนอนพักหลับไป บอกชายผู้นั้นว่าให้ระวังภัยให้เขาด้วย แต่ชายนั้นเป็นคนอกตัญญู คิดว่า เนื้อลิงก็กินได้ เหมือนกับเนื้อสัตว์อื่นๆ จึงเอาหินก้อนใหญ่ทุ้มลงไปตีศีรษะของลิงนั้น ลิงตื่นขึ้นด้วยความเจ็บปวด หนึ่งศีรษะแยกออกเป็น ๒ ส่วน เลือดไหลทั่วศีรษะ ลิงได้พูดว่า แทนการช่วยคุ้มครองรักษา ท่านกลับประทุษร้ายข้าพเจ้าเสียเอง แต่เอาเถอะ ได้ช่วยมาแล้วก็จะช่วยให้ตลอดไป แต่ว่าร่วมเดินทางด้วยกันไม่ได้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจะนำท่านไปสู่ปากทาง โดยกระโดดไปบนกิ่งไม้ ให้ท่านเดินตามไป เมื่อส่งท่านผู้นั้นถึงปากทางแล้วก็ลงมาล้างเลือดที่แม่น้ำแห่งหนึ่ง แล้วเดินทางกลับ ส่วนชายผู้นั้นจึงลงไปดื่มน้ำในที่แห่งหนึ่ง แต่น้ำกลายเป็นเลือด เมื่อวกน้ำขึ้นลูบตัว หัวตัวก็เป็นตุ่มใหญ่แล้วกลายเป็นแผล เขาเป็นโรคเรื้อนอยู่หลายปี เดินไปที่ไหนก็มีแต่คนไล่ตี ในที่สุดถูกแผ่นดินสูบ

ชวานาผู้นี้เป็นผู้อกตัญญูและลบหลู่คุณท่านผู้มีคุณ ได้รับความพินาศตาเห็น ส่วนพญาลิงเป็นผู้มีใจกรุณา (น่าจะเป็นพญาลิงโพธิสัตว์)

๖

เรื่อง พญาดึงกับผลมะม่วง

พระเจ้ากรุงพาราณสีเสด็จลงทรงสนานที่แม่น้ำคงคา เจ้าหน้าทีกันตาข่ายไว้เพื่อป้องกันสัตว์ร้าย เช่น ปลาร้าย เป็นต้น มะม่วงผลหนึ่งใหญ่โตมาก ลอยมาติดตาข่าย ราชบุรุษได้เก็บไปถวายพระราชชา เมื่อเสวยแล้วทรงพอพระทัยในรสชาติของมะม่วงนั้นมาก ตรัสถามว่า ผลมะม่วงเช่นนี้มีอยู่ในที่ใด ทรงทราบว่ายูริมฝั่งเหนือน้ำ จึงพร้อมด้วยข้าราชการบริพาร เสด็จไปเหนือน้ำโดยทางเรือ ได้พบเห็นมะม่วงต้นนั้นมีลูกดกมาก บางกิ่งยื่นออกไปในแม่น้ำ พระราชาและข้าราชการบริพารได้เสวยและบริโภคตามความต้องการแล้ว นอนเฝ้าต้นมะม่วงต้นนั้นอยู่เพื่อจะได้บริโภคในโอกาสต่อไป พวกลิงเป็นจำนวนมากซึ่งอาศัยผลมะม่วงต้นนั้นอยู่ ได้เห็นคนมากันมากจึงหลบหนีไป เมื่อเห็นคนนอนหลับแล้วจึงพากันมาเพื่อจะเก็บผลมะม่วงกิน พญาลิงผู้เป็นหัวหน้าเห็นว่าจะต้องเกิดอันตรายจากธนูของหมู่ชนเป็นแน่ จึงพาบริวารเข้าไปอีกฝั่งหนึ่งของแม่น้ำ ตัวเองพอกระโดดข้ามไปได้ แต่บริวารจำนวนมากกำลังน้อยกระโดดข้ามไปไม่ไหว พญาลิงจึงหาเถาวัลย์มาผูกกิ่งมะม่วงทางฝั่งนี้ไว้ ต้องการจะโยงไปถึงกิ่งไม้ทางฝั่งโน้น เพื่อให้บริวารได้ข้ามไป แต่เถาวัลย์ยังขาดอยู่ประมาณเท่าตัว จึงได้ใช้ตัวเองแทนเถาวัลย์ที่ยังขาดอยู่ ให้บริวารได้ข้ามไป เวลานั้นมีลิงบริวารใหญ่ตัวหนึ่ง (คืออดีตพระเทวทัต) ตั้งใจจะฆ่าพญาลิงนั้น จึงขึ้นไปบนกิ่งสูงของต้นมะม่วง

แล้วกระโดดลงมาใส่พญาลิง พญาลิงทนน้าหนักไม่ไหว อาเจียน เป็นเลือดและสิ้นชีวิต พระราชาได้สังเกตเห็นอยู่โดยตลอด จึง ทรงให้ข้าราชการบริพารนำศพของพญาลิงไปฃาปนกิจอย่างสมเกียรติ แล้วให้นำกระดูกศีรษะของพญาลิงไปบรรจุไว้ในสถูป ให้เป็น เจดีย์ที่เคารพของคนที่ทั้งหลาย เพื่อประกาศคุณของพญาลิงนั้น ผู้เสียสละด้วยใจกรุณา

๓

เรื่อง พระเจ้าสุตโสมโพิธิสัตว์

พระเจ้าพรหมทัตแห่งกรุงพาราณสีจิตใจในเนื้อมนุษย์ ได้ ให้ราชบุรุษฆ่ามนุษย์เสียมากมายเพื่อเป็นอาหาร ตอนหลังถูก เหนรเทศจากราชสมบัติ ไปอยู่ในป่าพร้อมด้วยพ่อครัวคนหนึ่ง คอยดักฆ่ามนุษย์เป็นอาหาร พ่อครัวเองก็ถูกฆ่าเป็นอาหาร เหมือนกัน พระเจ้าสุตโสมโพิธิสัตว์ซึ่งเคยเป็นสหายกันเมื่อคราว เรียนอยู่ที่เมืองตักกสิลา ในสำนักอาจารย์ทิศาปาโมกข์ ได้ทราบ ความที่พระเจ้าพรหมทัตได้กลายเป็นโจรโปลิสาท (โจรกินคน) จึงได้เดินทางไปโปรด ให้โจรโปลิสาทเลิกกินเนื้อมนุษย์ ในการ เดินทางไปนั้น ท่านทราบเหมือนกันว่าเป็นการเสี่ยงต่อความตาย แต่เพราะพระมหากรุณาอยากช่วยให้เขาพ้นทุกข์จึงได้ทรงเสี่ยง อันตรายเสด็จไป ต้องเจอจากกันเป็นเวลานาน โจรโปลิสาทจึง ยอมเชื่อและกลับใจเลิกกินเนื้อมนุษย์ ได้ถามพระเจ้าสุตโสมว่า เหตุไฉนจึงได้เสี่ยงชีวิตมาช่วยเขาเช่นนี้ พระเจ้าสุตโสมตรัสตอบว่า

“บุคคลพึงสละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ
 พึงสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต
 แต่เมื่อระลึกถึงธรรม พึงสละทั้งทรัพย์
 อวัยวะ และชีวิต เพื่อรักษาธรรม”
 (ในที่นี้ น่าจะหมายถึง กรุณาธรรม)

ในที่สุด พระเจ้าสุทโสมก็สามารณำใจโรโปลิสทา คือ พระเจ้าพรหมทัตให้ไปครองราชสมบัติในกรุงพาราณสีได้อย่างเดิม (เรื่องนี้มีรายละเอียดมาก ท่านผู้ต้องการรายละเอียดโปรดหาอ่านในมหาสุทโสมชาดก หรือในหนังสือเรื่อง จอมจักรพรรดิอโศก บทที่ว่าด้วยทิวฐานุคติ โดยยวคิน อินทสระ)

๗

เรื่อง ดาบสกับไม้ดอยนำมา

ดาบสท่านหนึ่งปลูกอาศรมอยู่ในป่าริมฝั่งแม่น้ำ คั้นหนึ่งตอนเที่ยงคืนท่านเดินจงกรมอยู่ใกล้อาศรม ได้ยินเสียงคนร้องเรียกขอความช่วยเหลือจึงเดินไปดูริมแม่น้ำ เห็นคน ๑ คนลอยมากับท่อนไม้ ท่านจึงเดินลงไปดึงท่อนไม้ขึ้นมา ที่ท่อนไม้นั้นท่านสังเกตเห็นว่ามีสัตว์อีก ๓ ตัวคือ งู หนู และนกแขกเต้า ท่านจึงได้นำขึ้นบกก่อไฟผิง แต่ให้สัตว์ทั้ง ๓ นั้นผิงก่อนเพราะเห็นว่าเป็นสัตว์อ่อนแออาจตายได้ ให้คนผิงทีหลัง คนนั้นเป็นราชกุมารแต่เป็นคนใจร้ายทารุณ ลงไปอาบน้ำในแม่น้ำคงคา วันนั้นฝนตกใหญ่น้ำไหลเชี่ยว ข้าราชการบริพารจึงทิ้งราชกุมารนั้นไว้

เพราะความไม่พอใจ ราชกุมารนั้นได้อาศัยท่อนไม้ท่อนหนึ่ง ลอยน้ำมา เศรษฐีคนหนึ่งฝังทรัพย์ไว้ริมแม่น้ำ ๔๐ โกฏิ ตาย แล้วมาเกิดเป็นงูเพื่อเฝ้าทรัพย์ เศรษฐีคนหนึ่งฝังทรัพย์ไว้ ๓๐ โกฏิ ตายแล้วมาเกิดเป็นหนู นักแซกเต้าตัวหนึ่งอาศัยอยู่บนต้นไม้ริม ฝั่งแม่น้ำ เมื่อน้ำเซาะต้นไม้นั้นก็ล้มลง ลี้สัตว์ทั้งสามได้อาศัย ท่อนไม้นั้นลอยน้ำมาด้วย ได้อาศัยดาบสช่วยเหลือไว้ เมื่อให้อาหาร ดาบสก็ให้อาหารแก่ลี้สัตว์ทั้งสามก่อน เพราะเห็นว่า อ่อนแอหมดกำลัง ให้อาหารแก่พระราชกุมารทีหลัง ราชกุมารรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เข้าใจว่าดาบสนี้เห็นลี้สัตว์ดีกว่าคน จึงผูกใจเจ็บ เมื่อพักอยู่ที่อาศรมดาบสชั่วระยะหนึ่งแล้ว น้ำในแม่น้ำลดลง ลี้สัตว์ ทั้งสามก็ขอลาจากไป ก่อนไปได้เปิดโอกาสว่า ถ้าท่านต้องการ ทรัพย์ให้ไปหาพวกเขา ณ ที่นั้นๆ พวกเขาจะออกมาและมอบ ทรัพย์ให้ ฝ่ายพระราชกุมารก็เปิดโอกาสเช่นนั้นเหมือนกันว่า ถ้า ต้องการความช่วยเหลือให้ไปหาเขา

จำเนียรกาลนานมา ดาบสต้องการจะทดลองลี้สัตว์ทั้ง สามและคน ๑ คนจึงไปหางู หนู และนักแซกเต้า งูและหนูจะ มอบทรัพย์ให้ทั้งหมด นักแซกเต้าจะพำนักชั่วคราวให้ แต่ ท่านดาบสห้ามไว้ บอกว่าฝากไว้ก่อน แล้วต้องการจะทดลอง ราชกุมารซึ่งเวลานั้นเป็นพระราชแล้ว กำลังทรงช้างเลียบ พระนครอยู่ ได้เห็นดาบสมา เข้าใจว่าจะมาขอความช่วยเหลือ เนื่องจากเป็นคนอกตัญญูและลบหลู่คุณท่าน เกรงดาบสจะเปิด เผยความลับของตน จึงให้ราชบุรุษจับดาบสนั้นเขียนด้วยหวาย ครั้งละ ๔ เส้น และนำไปสู่ที่ฆ่า ดาบสนั้นพูดอยู่คำเดียวว่า “จริง ที่เดียว ที่เขากล่าวกันว่า ไม้ลอยน้ำมาประเสริฐกว่าคนอกตัญญู”

ท่านถูกเขียนที่เรื่อก็กล่าวคำนี้ทุกครั้งไป พวกราชบุรุษสงสัยจึงถามว่า ทำไมจึงพูดอยู่คำเดียวเช่นนี้ ท่านจึงเล่าความจริงทั้งหมดให้รู้กัน ข้าราชบริพารได้ฟังแล้วเห็นพร้อมกันว่า ภายใต้การปกครองของพระราชาเช่นนี้ พวกเราจะมีความสุขได้อย่างไร จึงพากันปลงพระชนม์พระราชาเสีย นี่คือผลของความอกตัญญูและการลบหลู่คุณท่าน ประทุษร้ายมิตร ประชาชนขอให้ดาบสเป็นพระราชาครองราชสมบัติต่อไป ท่านครองแผ่นดินโดยธรรมให้คนไปชุดเอาทรัพย์ที่งูและหนูมอบให้ แล้วนำสัตว์ทั้งสามมาเลี้ยงไว้ด้วยความปราณี

(เค้าเรื่องจาก สัจจกิริชาดก ในทุกนิบาต)

เรื่อง ท่านฮาฏุกิน

ท่านฮาฏุกินเป็นนักบวชในนิกายเซนของมหายาน คราวหนึ่งท่านถูกใส่ความจากหญิงสาวผู้หนึ่งว่า หล่อนมีห้องกับท่าน พ่อแม่ของหญิงสาวมาหาท่าน ดำว่าเสียมากมาย ท่านพูดอยู่คำเดียวว่า “เขาว่าอย่างนั้นหรือ” ต่อมา ชาวบ้านทราบข่าวนี้ ต่างก็พากันดำ่ว่าเสียตีสี่ท่านต่างๆ นานา ว่า เสียแรงเคารพนับถือ ดีแต่สอนคนอื่น ท่านพูดอยู่คำเดียวว่า “เขาว่าอย่างนั้นหรือ”

ต่อมา หญิงสาวนั้นคลอดเป็นเด็กผู้ชาย ตายายของเด็กนำมาให้ท่านเลี้ยง บอกว่าเป็นผลงานของท่าน ท่านพูดว่า “เขาว่าอย่างนั้นหรือ” แล้วท่านก็รับเด็กไว้เลี้ยงด้วยความกรุณา ๒

ปีต่อมา หญิงสาวผู้นั้นทนต่อความร่ำร้อนในใจไม่ไหว จึงไป
สารภาพกับพ่อแม่ว่า ได้มีท้องกับลูกชายของพ่อค้าขายปลาข้าง
บ้าน ไม่ใช่ท่านฮากูอิน ตายายของเต็กร้อนใจเป็นนักหนาที่ได้
ใส่ความท่านผู้มีศีลมีธรรม จึงได้รับมาหาท่าน ขอโทษท่าน เล่า
ให้ท่านฟังว่า ลูกสาวได้รับสารภาพแล้ว และขอนำเด็กกลับไป
เลี้ยง ท่านก็มอบให้ไปพร้อมด้วยกล่าวว่า “เขาว่าอย่างนั้นหรือ”

ต่อมา ชาวบ้านได้รู้เรื่องราวนั้นเข้า ต่างก็มาร่ำร้องขอโทษ
ท่าน ท่านก็คงพูดอยู่คำเดียวว่า “เขาว่าอย่างนั้นหรือ” ชาวบ้าน
ทั้งหลายต่างก็มาเคารพนับถือท่านยิ่งกว่าเดิม ท่านฮากูอินเป็นผู้
มีจิตใจมั่นคง และตั้งอยู่ในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ในที่สุด กรุณา
ธรรมก็ชนะใจคนทุกคน

๑๐

เรื่อง กภาพักรรณิ

เพื่อนของอนาถบิณฑิกเศรษฐีคนหนึ่งชื่อ กภาพักรรณิ (แปล
ว่า คนชั่วร้าย) เป็นเพื่อนเล่นของท่านเศรษฐีมาตั้งแต่เด็ก ต่อมา
เมื่อเป็นหนุ่มก็เป็นคนยากจนเข็ญใจ มาอาศัยท่านเศรษฐีอยู่ ได้
ของกินของใช้พอเลี้ยงชีพ และช่วยท่านเศรษฐีทำงานบ้าง คนทั้ง
หลายเห็นดังนั้นก็พยายามยุเศรษฐีให้ไล่เขาออกไปเสีย แต่ท่าน
เศรษฐีก็ไม่ได้ทำเช่นนั้น ด้วยถือว่าเป็นเพื่อนเล่นกันมาประการหนึ่ง
อีกประการหนึ่ง อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจกรุณาตามวิสัยของผู้มี
ใจอ่อนโยนต่อผู้ลำบากยากไร้

วันหนึ่ง เศรษฐีจะไปตรวจบ้านส่วยที่อยู่ชนบท จึงตั้งนาย
กาฬกรรณี่ให้เป็นหัวหน้าคนดูแลบ้าน เขาตั้งใจดูแลอย่างดี

พวกโจรคณะหนึ่งคิดว่าเศรษฐีไม่อยู่บ้าน จึงคิดการเข้าปล้น
เตรียมก้อนหิน ท่อนไม้ ไม้พร้อมมือ นายกาฬกรรณี่รู้เช่นนั้นจึง
ให้คนในบ้านเล่นดนตรี ดิดีดีตีเป่าครีกริโครมในบ้าน พวกโจร
คิดว่าในบ้านนี้มีคนอยู่มาก จึงทิ้งอาวุธต่างๆ แล้วหนีไป เข้าขึ้น
ชาวบ้านทั้งหลายเมื่อเห็นอาวุธที่โจรทิ้งไว้ ก็กล่าวสรรเสริญนาย
กาฬกรรณี่ว่า ถ้าท่านเศรษฐีไม่ได้ผู้ดูแลบ้านที่ฉลาดเช่นนี้ ทรัพย์สิน
สมบัติของท่านเศรษฐีคงพินาศไปหมดแล้ว ต่างก็สรรเสริญนาย
กาฬกรรณี่ และรู้สึกผิดที่พวกตนบอกให้เศรษฐีไล่เขาไป เมื่อ
เศรษฐีกลับมาทราบเรื่องทั้งหมดแล้วจึงกล่าวกับคนทั้งหลายว่า
ชื่อไม่สำคัญหรอก จิตที่คิดเกื้อกูลต่างหากที่เป็นสิ่งสำคัญ

(ถอดความมาจาก อรรถกถาภาพักณนิชาดก เอกนิบาต)

ตามเรื่องนี้จะเห็นว่า รูปร่างผิวพรรณและชื่อไม่เป็นสิ่งสำคัญ
สำคัญที่ความมีน้ำใจเกื้อกูล มีจิตใจกล้าหาญ มีปัญญาแก้
ปัญหาเฉพาะหน้า สามารถทำตนและทรัพย์สินสมบัติให้พ้น
อันตรายได้ อย่าดูหมิ่นคนต่ำต้อย นิทานอิสปสอนเราว่า แม้แต่
หนูก็ช่วยราชสีห์ได้ สำหรับอนาถปิณฑิกเศรษฐีนั้น เป็นผู้ที่มี
กรุณาเป็นวิหารธรรมอยู่แล้วจึงได้นามเช่นนั้น แปลว่า “ผู้ให้
ก่อนข้าวแก่ชาวเมืองผู้ยากจน” (ชื่อเดิมท่านชื่อ “สุทัตตะ”)

เรื่อง อุตตราอุปาติกา

สุมนเศรชฐีมาสู่ขออุตตราธิดาของปุณณะให้บุตรชายของตน แต่ปุณณะเศรชฐีไม่ยอมยกให้ สุมนเศรชฐีจึงอ้างถึงบุญคุณเก่า

ปุณณะเศรชฐีจึงกล่าวว่า “บุตรของท่านเป็นมิจจาทิกฐีไม่เลื่อมใสในพระรัตนตรัย ส่วนบุตรของผมเห็นทางพระรัตนตรัยไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ผมจึงให้ลูกสาวแต่งงานกับบุตรของท่านไม่ได้”

ครั้งนั้น พรคพวกของสุมนเศรชฐีได้ช่วยกันอ่อนวอนมากจนปุณณะเศรชฐีต้องยอม จำเดิมแต่แต่งงานแล้ว อุตตราธิดาก็ทำบุญทำทานอะไรเลย ไม่ได้ฟังธรรม ไม่ได้สนทนากับภิกษุภิกษุณี

นางจึงส่งสาสน์ไปถึงบิดา “การที่ให้ลูกเสียโฉมแล้วทำให้เป็นทาสของคนอื่น ยังประเสริฐกว่าการมาตกอยู่ในฐานะเป็นภรรยาของเศรชฐีที่เป็นมิจจาทิกฐี เห็นปานนี้ ตั้งแต่ลูกมาเป็นสะใภ้ของบ้านนี้แล้ว ไม่เคยได้ทำบุญให้ท่าน ไม่เคยได้ฟังธรรม ไม่เคยแม้แต่จะได้เห็นภิกษุสงฆ์”

ปุณณะเศรชฐีได้รับสาสน์ของธิดาแล้ว จึงได้ส่งทรัพย์ไปให้ ๑๕,๐๐๐ กหาปณะ พร้อมด้วยเขียนแนะทางไปว่า “ในนครนี้มีหญิงนครโสภณีนคนหนึ่งชื่อสิริมา เจ้าจ้างเธอมาวันละ ๑,๐๐๐ กหาปณะ ให้บำเรอสามี ส่วนเจ้าจะได้ทำบุญ ฟังธรรม ตามต้องการ”

สามีของนางอุตตราได้เห็นรูปโฉมโฉมพรรณของสิริมาแล้ว ก็พอใจ จึงยินยอม อุตตรานิมนต์พระสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็น

ประมุข ขอให้ทรงรับอาหารที่บ้านของนาง เป็นเวลา ๑๕ วัน ติดต่อกัน พระศาสดาทรงรับ

วันรุ่งขึ้นจะออกพรรษา สามเณรของนางยืนอยู่ที่หน้าต่างคุณนางอุตตราในคร้วใหญ่ กำลังบงการให้คนทำนั่นทำนี่ เขาเห็นอุตตราชะมุกชะมอมไปด้วยเหงื่อ เปราะอะด้วยขี้เถ้า มอมแมมด้วยถ่านและเขม่า เที่ยวจัดนั้นจัดนี้อยู่ เขาคิดว่า “นางอันธพาลเอ๊ย ไม่รู้จักเสวยสมบัติเห็นปานนี้ ในฐานะอย่างนี้ กลับมีจิตยินดีเที่ยวจัดแจจของอุปฐากพวกสมณะศิระชะโล้น” จึงหัวเราะแล้วหลบไป

นางสิริมาซึ่งยืนอยู่ไม่ไกล ได้เห็นอาการหัวเราะของเขาแล้วคิดว่า เขาหัวเราะอะไรหนอ ไปที่หน้าต่างมองลงไปในคร้วเห็นอุตตราแล้วเข้าใจว่า “บุตรเศรษฐี เห็นอุตตราแล้วจึงหัวเราะ เขาคงมีเยื่อใยในการชิตชมกันเป็นแน่แท้”

ความจริงสิริมาเป็นคนภายนอก เขาจำมาชั่วคราวอยู่เพียง ๑๕ วัน ก็เข้าใจผิดคิดว่าตนเป็นภรรยาอันถูกต้องของบุตรเศรษฐี เข้าใจว่าตนเป็นแม่บ้านจอมเรือน เห็นอุตตราเป็นคนภายนอกผู้อาศัยไป

สิริมาคิดว่าจักก่อทุกข์ให้เกิดขึ้นแก่อุตตรา จึงลงจากปราสาทเข้าไปในคร้วใหญ่ เอาทัพพีตักเหยื่อที่กำลังเดือดพล่านในกระทะขนม ถูไปหานางอุตตรา อุตตราเห็นแล้วแผ่เมตตาไปให้ว่า “หญิงสหายคนนี้มีอุปการะต่อเรามาก จักรวาลแคบไปพรหมโลกต่ำไป สำหรับบรรจุนุญคุณของเธอ เราได้อาศัยเธอแล้ว จึงได้ถวายทาน และฟังธรรม ถ้าเรามีความโกรธต่อนาง

สิริมา ขอให้เนยใสหนึ่งจลวกเรา ถ้าไม่มี ขอเนยใสอย่าลวกเราเลย”

เมื่อนางสิริมาราดเนยใสลงบนสรีระของอุตตรานั้น มันเป็นเหมือนน้ำเย็น สิริมาเข้าใจว่า เนยใสคงเย็น จึงไปตักมาอีก ทาสีของอุตตรາเห็นดังนั้น จึงคุกคามสิริมาว่า “นางหัวดี เจ้าจงลืกลงไป เจ้าไม่ควรทำแม่เจ้าของเราอย่างนี้” ช่วยกันทุบตีจนสิริมาล้มลงไปอยู่กับพื้น ขณะที่พวกทาสีกำลังคร่อมสิริมาอยู่นั้นเอง อุตตราก็ห้ามเสียไม่ให้พวกเขาทำร้ายสิริมา ให้โอวาทสิริมา ให้อาบด้วยน้ำอุ่น ทาน้ำมันที่เป็นยาให้

นางสิริมารู้สึกตัวว่าเป็นคนภายนอก รับจ้างเขาบำรงบำเรอสามี เอาเนยใสรดศีรษะของเขา เพียงแต่เพราะได้เห็นสามีของเขาหัวเราะ เราทำกรรมหนักเสียแล้ว แต่นางอุตตรากลับมีความกรุณาในเรา ถ้าเราไม่ขอขมาสตรีเช่นนี้ ศีรษะของเราจะแตกเป็น ๗ เลี่ยง นางจึงหมอบลงแทบเท้าของอุตตราและกล่าวว่า “ขอคุณแม่จงยกโทษให้ดิฉันเถิด”

อุตตรากล่าวว่า “ฉันเป็นคนมีบิดา เมื่อบิดาอดโทษแล้ว ฉันจึงจะยกโทษให้ได้”

“ดิฉันจะให้ท่านปฤณณะเศรษฐียกโทษให้” สิริมากล่าว

“ท่านปฤณณะเศรษฐีเป็นบิดาของฉันในวิภวภูฏะ แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นบิดาในวิภวภูฏะ เมื่อพระองค์ท่านอดโทษให้ ฉันก็อดโทษให้ พຽนี้พระองค์พร้อมด้วยพระสงฆ์บริวารจะเสด็จมาเสวยและฉันที่นี้ ท่านจงถือสักการะเท่าที่จะหาได้ แล้วขอให้พระองค์อดโทษ” อุตตรากล่าวในที่สุด

สิริมาเต็มใจทำ กลับไปบ้าน จัดหาหนียโภชนาหารอัน
ประณีต รุ่งขึ้นได้นำเอาเครื่องสักการะเหล่านั้นมาสู่เรือนของ
อุตตรา แต่ไม่กล้าใส่บาตรภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธรูปเจ้าเป็นประมุข
อุตตราจึงรับเอาของนั้นมาจัดแจงเอง

เมื่อเสร็จกิจ สิริมาพร้อมด้วยบริวาร หมอบลงแทบ
พระบาทพระศาสดา

“เธอมีความผิดอะไร?” พระศาสดาตรัสถาม

สิริมาทูลเล่าเรื่องทั้งปวงถวาย

“จริงหรือ อุตตรา?” พระศาสดาตรัสถามอุตตรา

“จริงอย่างนั้น พระเจ้าข้า”

พระศาสดาทรงอนุโมทนาสาธุการในการกระทำของอุตตรา
แล้วตรัสพระคาถาพุทธภาษิตดั่งที่ยกไว้ ณ เบื้องต้นนั้นว่า

“พึงชนะคนโกรธด้วยความไม่โกรธ

พึงชนะคนไม่ดีด้วยความดี

พึงชนะคนตระหนี่ด้วยการให้

พึงชนะคนพูดเหลวไหลด้วยคำจริง”

เมื่อจบเทศนาสิริมาพร้อมด้วยบริวารได้บรรลุโสดาปัตติผล.

ตัดตอนจากธรรมบท ทางแห่งความดี เล่ม ๓

วรรค ๑๗ โภทวรรคพรรณนา

บุญวาสนาเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตคน
บุญวาสนา แปลว่า ใช้ชีวิตกับบุญมาเป็นเวลานาน
ตรงกันข้ามกับบาปวาสนา
ซึ่งหมายถึงชีวิตของผู้ที่อยู่กับบาปมาเป็นเวลานาน
ทำให้มีปัญหามากมีอุปสรรคมาก
ทำอะไรประสบความสำเร็จได้ยาก
ส่วนผู้มีบุญวาสนาอำนวยความสะดวกให้ทำอะไร
ก็ประสบความสำเร็จโดยง่าย
มีผู้ช่วยเหลือในกิจต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

“การสั่งสมบุญจึงเป็นเหตุให้เกิดสุข
ส่วนการสั่งสมบาปเป็นเหตุให้เกิดทุกข์”

(พระพุทธพจน์)

Facebook : อาจารย์วสิน อินทสระ
Facebook : Wasin Indasara
www.ruendham.com

www.kanlayanatam.com